HUGH LOFTING

DOKTOR DOLITTLE KRALJ INDIJANACA

OMLADINSKE KNJIGE MINERVE

DOKTOR DOLITTLE
KRALJ INDIJANACA
ILUSTRIRAO AUTOR
NAPISAO HUGH LOFTING
MINERVA / ZAGREB

Priredio Dr. Ivan Hergešić
Naslovnu sliku izradio V. Radauš
Naslov originala „The Voyages of Doctor Dolittle“

Tisak i uvez „Union“ grafičko-nakladni zavod d. d., Zagreb

Rudolf Paspa XI

DOKTOR DOLITTLE
KRALJ INDIJANACA

PRVI DIO

I. POGLAVLJE

POSTOLAROV SIN

Zovem se Tommy Stubbins, a sin sam Jakoba Stubbinsa, postolara u Puddleby-u u krajini Marsh. Tada mi je bilo devet i po godina, a Puddleby je bio u to doba sasvim malo mjesto. Rijeka je tekla kroz sredinu grada, a preko nje se pružao u luku kameni most, nazvan Kraljev most, koji je s jedne strane vodio na trg a s druge strane na groblje.

Jedrenjaci su plovili uz rijeku dolazeći sa pučine morske, a pod mostom bi spuštali sidro. Često bi išao onamo da vidim kako istovaruju brodove. Dok su vukli užeta, mornari bi pjevali čudne strane pjesme, a ja sam te pjesme učio naizust. Sjedio bi na zidu uz rijeku i lomatao nogama, koje su visjele nad vodom. Pjevao s mornarima i pravio kao da sam i ja mornar.

Jer svaki put, kad bi ove ponosite lađe okrenule krmu crkvi u Puddleby-u i ponovno otplovile niz rijeku u otvoreno more, čeznuo sam da pođem s njima u daleki svijet da potražim svoju sreću u stranim zemljama, Africi, Indiji, Kini ili Južnoj Americi. Kad su lađe stigle do mjesta, gdje rijeka zakreće, razabirala bi se samo još visoka smeđa jedra iznad gradskih krovova, kako se polagano, nalik na prijazne i nečujne neke divove, kreću naprijed. Kakove su čudne stvari vidjela ova

Mali Tommy Stubbins sjedi na obali rijeke i gleda lađe

jedra, tko da ispriča njihove doživljaje, kad se opet vrate u Puddleby i usidre do Kraljevskog mosta! Snivajući o zemljama, koje nikad nisam vidio, sjedio sam na zidu i gledao za lađama, dok ih ne bi sasvim nestalo s vidika.

Imao sam tada u Puddleby-u dva dobra prijatelja. Jedan je bio Joe, školjkaš, koji je ispod mosta na rubu rijeke stanovao u sitnoj kolibici. Bilo je to naprosto divno, što je taj čovjek sve umio. Nitko na svijetu nije imao tako spretne ruke kao on. On mi je krpao brodiće s kojima sam se igrao puštajući ih da plove rijekom, on mi je pravio jedrenjače iz dasaka za sanduke i obruča za bačve.

Katkada me Joe uzeo sa sobom u svoj čamac, a mi bi plovili za vrijeme osjeke sve do obale morske, da tražimo školjke i oštrige, koje bi Joe prodavao.

Drugi moj prijatelj bijaše Matija Mugg, koji je prodavao hranu za životinje. Bio je to šaljivi starkelja, koji je grdno škiljio. Činio se na prvi pogled strašan, a bio je zapravo jako zgodan, pa bi rado s njime razgovarao. Poznavao je u Puddleby-u svaku živu dušu, pa i sve pse i sve mačke. Ono doba bilo je to još pravo pravcato zvanje, trgovati hranom za mačke i pse. I svakoga dana vidio bi čovjeka, kako ide ulicama grada, i nosi na drvenoj ploči komade mesa nataknute na štapiće. A kako ide ulicama sve viče: „Mesa! Mesa! za mačke i pse!"

Veoma bih rado obilazio sa starim Matijom i gledao kako mačke i psi dolaze u trku na vrtna vrata čim začuju njegov poklik. Kadikad bi mi dozvolio da dajem životinjama meso. To bih onda veoma rado činio. Matija je znao svašta o psima, a kad smo obilazili gradom, spominjao bi imena najrazličitijih vrsta pasa.

U školu nisam išao, jer zato moj otac nije bio dovoljno bogat. Životinje sam ljubio nadasve. Provodio sam svoje vrijeme sabirajući ptičja jaja i loveći leptire, ili bi pako ribario, brao kupine i gljive. Pomagao sam i školjkašu krpati mreže.

Da, onih dana, koji su davno prošli, provodio sam krasan život, premda mi se to onda nije činilo tako krasnim. Bilo mi je devet i po godina, i kao svi dječaci htio sam biti odrastao čovjek, ne znajući, kako mi je dobro ovako bez briga i čemera. Težio sam za onim časom, kad će mi dozvoliti, da odem iz očeve kuće i na jednoj od ovih ponositih lađa otplovim niz rijeku kroz maglovitu močvarnu krajinu u debelo more, da u dalekom svijetu potražim svoju sreću.

II. POGLAVLJE

PRVI GLAS O VELIKOM PRIRODOZNANCU

Kad sam jednoga proljetnoga jutra šetao među brežuljcima, koji se dižu iza grada, opazio sam jednoga sokola, koji je u pandžama držao malu vjevericu. Sokol je sjedio na jednom grebenu, a vjeverica se očajno borila za svoj život. Kad sam se ja naglo pojavio, sokol se tako prestrašio, da je pustio jadnu vjevericu i odletio. Ja sam pokupio jadno stvorenje i opazio, da su vjeverici dvije noge teško ozlijeđene. Odnio sam je pažljivo u grad.

Kad sam došao do mosta potražio sam svoga prijatelja školjkaša i pitao ga da li ne bi mogao pomoći mojoj vjeverici. Joe je nasadio naočale i brižno pretražio vjevericu. Zatim je mahnuo glavom: „Vjeverici je jedna noga slomljena, a druga grdno izmrcvarena. Mogu ti skrpati tvoje lađe, Tommy, ali nemam ni alata niti znam, kako se krpaju polupane vjeverice, da bi opet bile sposobne za plovidbu. To je posao ranarnika — i to valjanog ranarnika, koji se razumije u svoj zanat. Poznam samo jednog čovjeka, koji bi tom stvorenju mogao spasiti život, a to je J o h n D o l i t t l e".

„Tko je John Dolittle?" pitao sam ja. „Je li to kakav živinar?"

„Ne", reče školjkaš. „Dr. Dolittle je prirodoznanac. On zna sve o životinjama, leptirima, biljkama, pećinama itd. John Dolittle je velik prirodoznanac. Nisi nikad ništa o njemu čuo, a toliko se zanimaš za životinje? Zna on svašta o rakovima i školjkama, to sam iskusio i ja! A miran je to čovjek, ne govori mnogo, no neki ljudi vele, da je doktor Dolittle najveći prirodoznanac na svijetu.

„Gdje stanuje?" pitao sam ja.

„Iza ulice Oxenthorp, na drugoj strani grada. Ne znam točno, koja je njegova kuća, no svatko će ti znati reći. Idi k njemu, velik je to čovjek."

Zahvalio sam svome prijatelju, uzeo vjevericu u ruku i dao se na put prema Oxenthorpskoj ulici. Prvo, što sam čuo, bilo je: „Mesa, mesa!" To je vikao Matija Mugg, a Matija Mugg mora da zna, gdje stanuje doktor. Matija je poznavao svakoga u Puddleby-u. Požurio sam se preko trga, a uspjelo mi je da ga stignem. „Matija", rekoh ja, „poznaš ti doktora Dolittle-a?"

„Da li ja poznam dra. Dolittle-a!" klikne on. „Bože moj, kako ga ne bih poznao. Poznam ga baš kao svoju ženu, a kadikad još bolje. Velik je on čovjek, vrlo velik. Uprav sada idem k njemu. Dođi samnom, pokazat ću ti njegovu kuću."

Dali smo se na put.

„Poznam već godinama doktora Dolittle-a", rekao mi je Matija, dok smo išli preko trga, „no čini mi se, da ga sada nema kod kuće. Otputovao je, no vratit će se svakako ovih dana. Pokazat ću ti njegovu kuću, da znaš, gdje bi ga mogao naći, kad se vrati."

„Kuda je otputovao?" pitao sam ga ja.

„To ti ne mogu reći, nitko nikada ne zna kuda on ide, ni što radi, ni kad će se vratiti. Živi posve sam sa svojim ljub-

ljenim životinjama. Putovao je u više mahova u daleke zemlje, i otkrio mnoge čudesne stvari. Kad se posljednji put vratio kući, pripovijedao mi je, da je u Tihom oceanu otkrio indijansko pleme, koje živi na dva otoka: muškarci na jednom, a žene na drugom. Pametni ljudi, ovi divljaci. Samo se jedamput u godini sastaju, kad muškarci posjećuju svoje gospođe. Velika je to svečanost. Vjerojatno o Božiću. Da, silan je čovjek dr. Dolittle, nitko ne zna o životinjama toliko kao on."

„Pa kako, da tako dobro poznaje životinje?" pitao sam staroga Matiju.

On je zastao i prignuo se k meni, da bi mi šapnuo u uho.

„Govori njihov jezik", reče on hrapavim, tajinstvenim glasom.

„Životinjski jezik!" viknem ja.

„Ma dakako! Sve životinje imaju nekakav jezik. Neke govore više, a druge manje, ili se služe samim znakovima kao gluhonijemi, no doktor ih sve razumije. Ptice baš kao i ostale životinje. Velika je to tajna, koju zna samo on i ja, jer se ostali ljudi smiju, kad se o tome govori. Da, on zna dapače pisati životinjskim jezikom. Onda svojim životinjama čita, što je napisao. Napisao je povijesna djela u majmunskom jeziku, pjesme za kanarince i vesele popijevke za svrake. To je živa istina. Sad se baš bavi time, da nauči jezik raka, školjaka i puževa, no veli, da je to jako teško, i da se pri tom već više puta strašno prehladio, jer mora držati glavu pod vodom. Silan je on čovjek."

„Imaš sigurno pravo. Rado bih, da je kod kuće, da ga upoznam."

Stigli smo do na kraj grada, a kuća, koju je pokazao Matija, bila je sasvim malena. Stajala je posve na samu. Oko nje velik vrt, a vrt se dizao nad cestom, tako da se čovjek morao uspeti kroz nekoliko stepenica da bi sa ceste stigao u vrt. Kad smo stigli do kuće, pošao je Matija naprijed do vratiju, a ja sam išao za njim. Mislio sam da će ući u vrt, no vrata su bila zatvorena. Iz kuće je dotrčao pas, uzeo nekoliko komada mesa i nekoliko zamotaka sa žitom i mekinjama, koje mu je Matija Mugg pružio kroz ogradu. Udarilo mi je uoči, da ovaj pas nije stao da pojede meso, kako bi to učinio svaki drugi pas, nego je sve odnio u kuću. Imao je čudni jedan široki ovratnik. Spasio je nekom čovjeku život."

Onda smo opet otišli.

„Doktor se još nije vratio, inače vrtna vrata ne bi bila zatvorena", reče Matija.

„Što je bilo u paketićima, koje si dao psu?" pitao sam ja.

„Ah, svakojaka hrana", reče Matija, „hrana za životinje. Doktorova je kuća puna životinja. Kad doktor nije kod kuće, predajem hranu psu, a on je daje ostalim životinjama."

„A kakav je to imao ovratnik?"

„To je ovratnik od suhoga zlata. Pred mnogo vremena, dok je još putovao s doktorom, netko mu je poklonio taj ovratnik. Spasio je nekom čovjeku život."

„Kako je dugo već kod doktora?"

„O, jako dugo. Đip je već dobrano star. Zato ga i doktor ne uzima više sa sobom na put. Ostavlja ga ovdje, da mu čuva kuću. Svakog ponedjeljka i četvrtka donosim hranu i pružam mu je kroz ogradu. Đip ne pušta nikoga u vrt, kad je doktor odsutan. Ni mene, premda me dobro poznaje. No uvijek se zna, da li se doktor vratio ili nije. Kad se opet vrati, bit će vrata sigurno otvorena."

Otišao sam dakle opet kući i spremio vjevericu u škatulju, koju sam ispunio slamom. Sam sam je njegovao što sam bolje mogao čekajući da se doktor vrati. Svakoga dana išao sam do malene one kuće na kraju grada, da vidim je li su vrata još uvijek zatvorena. Katkada bi dolazio vratima i Đip, no premda se veselio i mahao repom, kad bi me vidio, ipak me nije puštao u vrt.

III. POGLAVLJE

DOKTOROV DOM

Bilo je to jednoga ponedjeljka poslije podne koncem travnja, kad mi je moj otac naložio, da odnesem cipele, što ih je skrpao, u drugi dio grada. Kad sam stigao, kud me otac poslao, pukovniku Bellowu (bio je to veoma neprijazan gospodin) palo mi je na pamet, da bi mogao, prije nego se vratim kući, prigledati još jednom nije li se doktor možda vratio. Bio sam ondje istoga jutra, no htio sam još jednom pogledati. Mojoj vjeverici nikako da krene na bolje, pa sam se već prilično zabrinuo zbog njenoga zdravlja. Okrenuo sam dakle u ulicu Oxenthorp, pošavši prema doktorovoj kući. Putem sam opazio, da se nebo naoblačilo kao da će kišiti.

Kućna vrata su bila još uvijek zatvorena, a to me je veoma zabrinulo. Eto već čitavu sedmicu dolazim dnevno ovamo, a ništa. Žalosno sam krenuo kući, sišavši niz stube na cestu.

Razmišljao sam, da li je već vrijeme za večeru, a kako naravski nisam imao svoje ure, ogledao sam se za nekim tko bi mi mogao kazati koliko je sati. Ugledao sam podalje nekoga gospodina, koji mi je dolazio u susret, a kad se približio vidio sam, da je to pukovnik. Zamolio sam ga da mi kaže koliko je sati.

On je stao, nešto promrmljao i stao zuriti u mene gledajući me onako odozgo. Lice mu se sve više rumenilo, a kad je progovorio, činilo mi se kao da je netko trgnuo čep iz čvrsto zatvorene pivske boce.

„Jesi li ti zbilja ma i časkom pomislio, da ću raskopčati sve svoje kapute samo zato, da malom jednom deranu, kao što si ti, kažem koliko je sati?"

Tako se razgalamio pukovnik i pošao dalje mrmljajući neprestano preda se.

Časkom sam stao i pomislio koliko bi mi moralo biti godina, da se taj čovjek potrudi da pogleda na sat. No iznenada je stalo lijevati kao iz kabla. Nikada prije nisam doživio takovu kišu. Smrknulo se kao da je noć, vjetar je duvao, grmilo je, munje su sijevale, a za tili čas nabujali su svi kanali poput rijeka. Kako nisam znao gdje bi se u blizini sklonuo, upr'o sam se protiv oluje i stao — spuštene glave — bježati kući.

Nisam dopr'o daleko, kad sam udario glavom u nešto mekano i naglo sjeo na pločnik. Digao sam glavu da vidim u što sam se zaletio. Predamnom je na mokrom pločniku sjedio, baš kao i ja, mali debeljkasti čovjek, veoma prijazna lica. Na glavi je nosio olinjali cilindar, a u ruci je držao malu putnu torbu crne boje.

„Molim da mi oprostite", rekoh ja, „trčao sam pognute glave, pa nisam vidio, da mi dolazite ususret. Jako mi je žao . . ."

Veoma sam se začudio, kad se čovječuljak, mjesto da psuje, stao od srca smijati. Kao da se nipošto ne srdi, što sam ga oborio.

„To me sjeća na Indiju", reče on. „Prigodom jedne oluje oborio sam tako neku ženu, koja je nosila na glavi zdjelu sa šećernom melasom. Sedmicama ljepila mi se glava od te melase, pa su me muhe svuda progonile. Jesam li te jako udario, a?"

„Ne, nipošto."

„Kriv sam baš kao i ti", reče debeljko, „trčao sam pognute glave. No ne smijemo ovdje ostati i dalje razgovarati. Sigurno si sasvim mokar, kao i ja. Je li daleko tvoja kuća?"

„Stanujemo na drugoj strani grada", odgovorih ja, dok smo ustajali, iskoprcavši se nekako iz blata.

„Gospode, pločnik je bio mokar", klikne mali gospodin, „a sigurno će još dobrano lijevati! Dođi samnom kući, da se osušiš. Takvo nevrijeme ne može dugo potrajati."

Uzeo me za ruku i mi smo zajedno bježali istim putem otkuda sam došao. Dok smo trčali, stao sam razmišljati, tko bi mogao biti ovaj smiješni mali gospodin i gdje stanuje. On me nije poznavao, a ipak me uzeo sa sobom kući, da ondje osušim svoje odijelo. Kako se drukčije vladao, nego onaj stari pukovnik sa crvenim nosom, koji mi nije htio ni kazati koliko je sati!

Najednom smo stali. „Evo nas kod kuće", reče on.

Digao sam glavu. Nalazio sam se upravo na podnožju stuba, koje su vodile u malu doktorovu kuću sa velikim vrtom. Novi moj prijatelj već je pošao uz stepenice i otvarao vrata ključem, koga je izvadio iz džepa.

„To sigurno nije glasoviti doktor Dolittle", rekao sam u sebi.

Nakon što sam toliko o njem čuo, zamišljao sam ga uvijek kao velikoga nekog snažnoga i divnog čovjeka. Ovaj smiješni mali gospodin sa dobroćudnim smiješkom nije nikako mogao biti doktor Dolittle. A ipak je bio — i to sasvim sigurno.

Eto otvara vrata, pred kojima sam toliko dana čekao. Dolazi pas Đip i skače veselo lajući oko njega. A kiša sve jače curi.

„Jeste li vi doktor Dolittle?" upitao sam ga, dok smo trčali vrtnim putem, koji vodi u kuću.

„Da, ja sam doktor Dolittle", rekao je on, dok je otvarao kućna vrata ključem iz istoga svežnja, na kojem se nalazio i ključ od vrtnih vratiju.

„Bjež' u kuću! Ne trebaš otirati noge, ne brini se za blato. Nosi ga samo sa sobom. Glavno je da si na suhom..."

Šušnuo sam u kuću, doktor i Đip pođoše zamnom, a doktor je zatvorio vrata. Vani je bilo mračno kao u rogu, ali je u kući nakon što je doktor zatvorio vrata bilo još mračnije. A tek što smo ušli začuo sam najčudniju buku i žagor, koji sam ikada čuo. Kao da sve vrste i rodovi i životinje i ptice viču u isti mah, kao da se sve glasaju u isti mah, rokću i kriješte. Čuo sam kako se ruše niz stube i kako se žure hodnikom. Negdje u tami stala je gakati jedna guska, onda je kukuriknuo neki pijevac i zagukala grlica, kriknula sova, zablejalo janje, a Đip lajao. Osjetio sam kako leprše ptičja krila oko moga lica i hlade me poput lepeze. Druge su mi životinje trčale između nogu, a jedna me gotovo oborila. Kao da se čitava prostorija ispunila životinjama. Galama je bila upravo silna, jer se pomiješala sa huktanjem oluje. Malko sam se stao bojati, kad li me doktor uhvatio za ruku i povikao u uho:

„Nemoj se bojati, to su samo neki moji ljubimci. Bio sam tri mjeseca odsutan, a oni se vesele što sam se opet kući vratio. Ostani gdje jesi dok upalim svijetlo. Bože moj, kakovo nevrijeme! Čuj, kako grmi!"

Stajao sam dakle u najvećoj tami dok su se oko mene sve moguće vrste životinja, koje nisam mogao vidjeti, gurale i sve nešto cekekale. Bilo je to čudno nekakvo čuvstvo. Često sam gledajući kroz ogradu mislio, kakav je čovjek taj doktor i kako ta mala kuća iznutra izgleda. No tako nešto nisam nikada zamislio.

No kad sam osjetio doktorovu ruku na mom ramenu, nisam se više ništa bojao, samo sam bio nešto zbunjen. Činilo mi se kao da je to sve neki čudni san i počeo sam upravo sumnjati, da li sam zbilja budan, kad je doktor opet počeo govoriti.

„Nesretne žigice, sve su mokre i neće da gore. Imaš ti žigica?"

„Ne, nažalost nemam," odgovorio sam vičući.

„Ništa zato," reče on, „možda će nam Pat-Pat upaliti svijetlo."

Doktor je nekoliko puta mljasnuo jezikom, tako čudno, a odmah zatim sam čuo, kako se nešto valja stepenicama i nestaje u gornjim odajama. Onda smo čekali prilično dugo, a da se ništa nije dogodilo.

„Hoće li skoro svijetlo?" pitao sam ja. „Neka mi životinja sjedi na nozi, a moji su prsti već skoro zaspali."

„Samo čas," reče doktor," odmah će se vratiti."

I u to sam vidio trag svijetla na gornjem dijelu naslona, a najednom su sve životinje zašutjele.

„Mislio sam, da stanujete sami," rekoh doktoru.

„Pa nego da stanujem sam," odvratio je on, „Pat-Pat donosi svijeću."

Pogledao sam gore na stube. Nisam mogao gledati preko naslona i vidjeti točno što se događa, ali sam čuo čudno neko capkanje na gornjem dijelu stuba. Činilo mi se, kao da netko skakuće iz jedne stepenice na drugu, ali samo jednom nogom.

„Napokon!" klikne doktor. „Dobra stara Pat-Pat!"

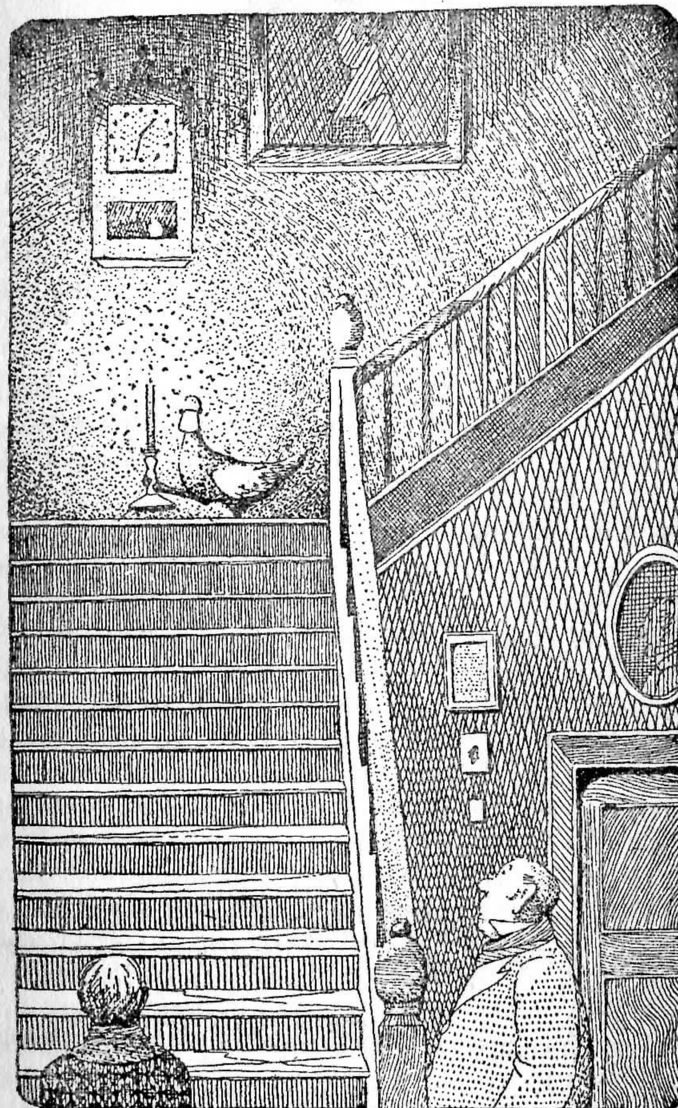
A onda mi se učinilo, kao da zbilja sanjam. Jer pružajući vrat preko naslona dolazila je niz stube bijela bjelcata patka skakutajući na lijevoj nozi, dok je u desnoj nosila goruću svijeću!

Napokon sam se mogao ogledati po odaji. Sve je bilo puno životinja. Kao da su se sve vrste iz čitave zemlje ovdje sakupile. Jedna golubica, bijeli štakor, sova, šišmiš, krtica, što više malo jedno svinjče, koje je uprav dojurilo iz vrta otirući si na vratima pomno nožice, dok je svijetlo svijeće blistalo na mokroružičastim leđima.

Doktor je uzeo patki svijećnjak i obratio se meni:

„Moraš skinuti mokro odijelo," reče on, „a uostalom: kako se zoveš?"

„Thomas Stubbins," rekoh ja.

Patka Pat-Pat donosi svijeću capkajući na jednoj nozi

„Ah, ti si sin postolara Stubbinsa?"

„Da," odvratih ja.

„Tvoj je otac izvrstan postolar," reče doktor. „Molim te pogledaj." Pružio mi je svoju desnu nogu, da bi mi pokazao golemu cipelu.

„To je tvoj otac napravio pred četiri godine, a od onda sam uvijek te cipele nosio. Da, sjajne cipele. No slušaj, Stubbins, sada moraš brzo skinuti mokro odijelo — čekaj, molim te, časkom dok upalim još nekoliko svijeća, onda ćemo poći gore i potražiti suhoga odijela. Moraš obući kakvo moje staro odijelo dok se tvoje osuši na ognjištu."

Otišli smo gore, a kaput, što mi ga je dao doktor, bio mi je tako velik, da sam više put na nj stao, noseći s doktorom iz podruma drva. No doskora je u kaminu plamsala silna vatra, a mi smo objesili naša mokra odijela da se suše.

„A sad ćemo pripraviti nešto za večeru", reče doktor. „Ostat ćeš dakako ovdje i večerati sa mnom, je li, Stubbins?" pitao je doktor.

Već sam zavolio smiješnog ovog malog gospodina, koji mi je govorio Stubbins, mjesto da kaže Tommy ili „mali". (Bilo mi je strašno mrsko, kad bi mi neko kazao „mali.) Ovaj čovjek je postupao samnom kao s odraslim prijateljem. A kad me zamolio, da ostanem kod njega, i s njime večeram, veoma me to obradovalo i počastilo. No najednom sam se sjetio, da nisam majci ništa kazao kako ću dugo izostati, pa sam žalosno odgovorio doktoru:

„Hvala lijepa! Rado bih ostao, no bojim se, da će moja mama biti zabrinuta, što me tako dugo nema. Ona ne zna gdje sam."

„Ali dragi Stubbins", reče doktor bacivši u kamin novu kladu. „Tvoje odijelo još nije sasvim suho, pa moraš čekati, zar ne? Dok se odijelo osuši, bit će gotova i večera i mi povečerali. Jesi li možda vidio kud sam stavio svoj kovčežić?"

„Mislim da je u predsoblju, pogledat ću."

Našao sam kovčežić kraj ulaznih vratiju. Bio je od crne kože, a izgledao je veoma star. Jedna ključanica bila slupana, pa je bila svezana samo špagom.

„Hvala ti, hvala", reče doktor, kad sam mu donio kovčežić.

„Je li to čitava prtljaga, koju ste imali na putu?" pitao sam ja.

„Da", reče doktor razvezujući špagu, „ne volim ja mnogo prtljage. Nema to smisla! Život je prekratak, pak da se čovjek gnjavi s tolikim teretom. I onda, znaš, zbilja to nije potrebno. No kamo sam stavio kobasice?"

Tražio je nešto po džepovima. Najprije je izvadio nešto svježeg kruha, a onda je napokon pronašao i kobasice. Smjesta se dao na posao, da ih speče na ognjištu.

Kobasice su skoro bile pečene, a mi smo sjeli za kuhinjski stol i stali srdačno večerati.

Bila je to divna kuhinja — mnogo sam puta poslije u njoj jeo, a radije sam tu ručao i večerao, nego li u najljepšoj blagovaonici svijeta. Bilo je tu tako prijatno i voljko, a sve je bilo tako udobno. Čovjek bi uzeo jelo onako vruće ravno sa vatre, stavljao ga na stol i jeo. Srkajući juhu, vidio bi kako se prži kruh, pa bi mogao pripaziti, da ne prigori. Ako bi zaboravio sol, ne bi trebao ustati i otići u drugu sobu po nj, nego bi samo dohvatio sa police veliku drvenu kutiju, u kojoj se nalazila sol. Ognjište, najveće ognjište koje sam ikad vidio, bilo je kao posebna odaja. Mogao bi zaista u nj stati, pa i onda, kad bi već klade gorjele. Mogao bi i sjesti u jedan kut i pržiti kestenje, nakon objeda, ili slušati kako kipi voda u kotlu ili pako sjedeći na toplom kakvom mjestancu pričati pripovijesti ili gledati slike. Bila je to divna kuhinja, — baš kao i sam doktor. Udobna, pametna, prijazna i pouzdana.

Dok smo se hranili otvorila su se naglo vrata a u kuhinju je došetala patka Pat-Pat sa psetom Đipom. Vukli su sa sobom ponjave i jastučnice po podu, koji je bio pomno pometen i očišćen. Doktor, koji je vidio, kako sam začuđen, objasnio mi je, da je to rublje s njegova kreveta, koje životinje malko zrače, prije spavanja, i griju na vatri.

„Pat-Pat je sjajna gazdarica", reče doktor. „Nekoć mi je kućanstvo vodila sestra — jadna, dobra Sara, htio bih znati kako živi, nisam je vidio mnogo godina — no ona nije bila ni pola tako spremna kao Pat-Pat. Uzmi još jednu kobasicu!"

Doktor se ogledao i stao razgovarati sa patkom i psom služeći se čudnim nekim znakovima i glasovima. Činilo se, kao da ga životinje potpuno shvaćaju.

„Razumijete vi i jezik vjeverica?"

„Dakako, to je sasma lako. I ti bi mogao naučiti bez velika truda jezik vjeverica. No zašto pitaš?"

„Imam kod kuće bolesnu vjevericu. Spasio sam je od sokola, no dvije su joj noge teško ozlijeđene, pa bih rado, da je kojom zgodom malo pogledate. Smijem li je sutra ujutro ovamo donijeti?"

„Ako je to teža kakva ozljeda, bilo bi bolje da je još večeras pregledam. Kasno je već doduše, pa mnogo šta ne bih mogao više učiniti, no poći su s tobom tvojoj kući, da vidim što je."

Pogledali smo naša odijela i vidjeli da su već posve suha. Ja sam otišao u spavaonicu u gornjem dijelu kuće i ondje se presvukao, a kad sam se vratio u kuhinji čekao je već doktor sa svojim crnim kovčežićem punim lijekova i zavoja.

„Dođi", reče doktor, „prestalo je padati."

Vani se sasvim razvedrilo, a večernje nebo bilo je crveno od zalazećeg sunca. Kad smo otvorili vrtna vrata i izašli na ulicu, pjevali su u bašti drozdovi.

IV. POGLAVLJE

POLINEZIJA

„Vaša je kuća najzanimljivija kuća, koju poznam", rekoh ja, kad smo se vraćali u grad. „Smijem li sutra opet doći?"

„Dakako, da smiješ", reče doktor, „možeš doći svaki dan, kadgod hoćeš. Sutra ću ti pokazati vrt."

„Mora da je to divno, kad čovjek razumije različite životinjske jezike. Mislite li, da bih to i ja mogao naučiti?"

„Kako ne bi", reče doktor, „ako se potrudiš, no moraš biti veoma strpljiv. Morao bi najprije učiti kod Polinezije, za prvi početak. Ona je i mene naučila osnovne zakone."

„Tko je Polinezija?" pitao sam ja.

„Polinezija je zapadnoafrička papiga, koja je kod mene stanovala. Sada više nije ovdje", reče doktor žalosno.

„Zašto? Je li mrtva?"

„O ne", reče doktor. „Svakako se nadam da još živi. No kad smo stigli u Afriku, bila je tako sretna, što se vratila u staru svoju domaju — upravo je plakala od veselja —, pa se pri povratku kući, nisam mogao nikako odlučiti da je povedem sa sobom. Ona je htjela da pođe samnom, ali ja nisam imao srca da je otrgnem od njene sunčane domovine. Ostavio sam je u Africi. Da, strašno mi fali. Kad smo se otisnuli od afričke obale, ona je ponovno zaplakala — no mislim, da sam ipak dobro učinio, što je nisam poveo sa sobom. Da, ona je bila jedan od najboljih prijatelja, koje sam ikada imao. Ona mi je predložila da učim životinjske jezike i postanem životinjski doktor. Često mislim da li je sretna u Africi i hoću li ikada ugledati njeno smiješno staro i dostojanstveno lice. Dobra stara Polinezija! Neobična je to ptica. Sasvim neobična. Da, da!"

Uprav u taj čas čuli smo kako netko iza nas trči, a kad smo se okrenuli, ugledali smo Đipa kako juri niz cestu, što ga noge nose. Činilo se kao da se zbog nečega silno uzrujao, a tek što je stigao do nas stao je doktoru čudno nekako lajati i zavijati. Doktor se silno uzvrpoljio i odgovarao psu čudnim znakovima. Napokon se okrenuo prema meni, a lice mu je sjajilo od sreće.

„Polinezija se vratila", reče brzo doktor, „pomisli samo, Đip veli da je uprav stigla. Duše mi! Nisam je vidio pet godina! Oprosti, samo jednu minutu . . ."

Htio je da ode kući, no već nam je u susret letio papagaj. Doktor je pljesnuo rukama kao dijete, koje dobiva novu igračku, dok je jato vrabaca uzrujano cvrkutalo lijetajući oko plota. Bili su očito srditi da sivocrvena jedna papiga leti engleskom cestom. Što ona tu traži?

Stigavši do nas sjela je doktoru na rame i smjesta počela nešto pričati. Govorila je mirno i pravilno no služila se nekim jezikom, koji ja nisam razumio. Morala je svašta doživjeti i mnogo toga pričati, jer je doktor doskora zaboravio mene i vjevericu i Đipa i sve ostalo, sve dok ga ptica nije očito nešto o meni zapitala.

„Ah, oprosti, Stubbins", reče doktor. „Sasvim sam bio okupljen pričanjem moje stare prijateljice. Moramo sad poći i prigledati tvojoj vjeverici. Polinezijo, to je Thomas Stubbins."

Papiga na doktorovom ramenu mi je kimnula glavom, a onda je na moje veliko čudo progovorila jasnom engleštinom:

„Kako si? Sjećam se još one noći, kad si se rodio. Bila je to strašna hladna zima. Ti si bio veoma ružno malo djetešce."

„Stubbins bi rado naučio koji životinjski jezik", reče doktor. „Baš sam mu pričao o tebi i kako si me poučavala, kad li dojurio Đip i rekao mi, da si stigla."

„Je", reče papiga obrativši se meni, „ako sam ja i dala doktoru prvu pouku, ne bi to nikad mogla učiniti, da me on nije naučio razumijevati ljudski govor. Mnoge papige znaju govoriti poput ljudi, no malobrojne su one, koje razumiju ono što govore. One govore samo tako, jer im se to čini zgodno ili zato što znaju, da će im ljudi dati zato keks."

Međutim smo krenuli prema mojoj kući. Đip je trčao pred nama, a Polinezija je sveudilj čučala na doktorovom ramenu. Neprestano je pričala, očito većinom o Africi, — no onda je stala govoriti ljudskim govorom. Zbog učtivosti, da bi je i ja mogao razumjeti.

„Kako princ Bumpo?" pitao je doktor.

„Oh, drago mi je, da si me sjetio", reče Polinezija, „gotovo sam sasvim na nj zaboravila. Šta misliš? Bumpo je u Engleskoj!"

„U Engleskoj? Ma šta govoriš!" kliknuo je doktor.

„Ma što traži ovdje, za Boga miloga?"

„Njegov otac, kralj, poslao ga je na visoke škole u jedan grad, zove se Bullford, ili nekako slično."

„Bullford, Bullford", mrmljao je doktor. „O tom gradu nisam nikada ništa čuo. No, misliš valjda Oxford."

„Da, tako se zvao taj grad", reče Polinezija. „Znala sam ja da je nešto s govedima. Oxford, da, onamo je kralj poslao Bumpa."

„Tako, tako", mrmljao je doktor, „ma tko bi pomislio: Bumpo studira u Oxfordu. Da, da."

„U Džolidžinki-u se svašta desilo prije nego što je otišao. Bojao se dozlaboga otići u Englesku. Bio je prvi čovjek u kraljevstvu, koji putuje u Evropu. Mislio je, da će ga bijeli ljudožderi proždrti ili što slično. Poznaš ti Crnce i znaš kako su nenaobraženi. No njegov otac je uporno zahtijevao da otputuje u Evropu; rekao je, da sada svi crni kraljevi šalju svoje sinove na visoke škole. A Bumpo je htio uzeti sa sobom svojih šest žena, no ni to mu kralj nije dozvolio. Jadni

je Bumpo otputovao plačući, a čitava je palača plovila u suzama. Nikada nisam čula toliku dreku i kuknjavu."

„Znaš li, je li je pošao u potragu za Trnoružicom?"

„Dakako da jest", reče Polinezija. „Sutradan nakon tvoga odlaska. A dobro je učinio, jer je kralj čuo da ti je pomogao u bijegu, pa se zbog toga strahovito naljutio."

„A je li ikada našao Trnoružicu?"

„Je, doveo je sa sobom neku osobu, za koju je rekao da je to Trnoružica. Što se mene tiče, ja mislim da je to neka bijela Crnica. Ima riđu kosu, a noge upravo goleme. Ne možeš zamisliti većih nogu! No Bumpu se silno svidjela, a napokon se s njome vjenčao. Bilo je to veoma svečano. Svečanosti su trajale sedam dana, a ona je postala njegovom glavnom suprugom, a sada je svi zovu: prijestolonasljednica Bumpa, sa naglaskom na posljednjem slogu."

„A reci mi, molim te, je li ostao bijel?"

„Samo tri mjeseca", odvrati papiga. „Onda mu je lice poprimilo opet prirodnu boju. A i odviše se isticalo pri kupanju njegovo bijelo lice i sve ostalo, što je crno."

„A kako Či-Či?"

„Či-Či", dodao je doktor objašnjujući, „bio je moj majmun-ljubimac. Živio je ovdje pred nekoliko godina. I njega sam ostavio u Africi, kad sam se vraćao kući."

„Či-Či", reče Polinezija navoravši čelo, „Či-Či nije tako sretan. Posljednje doba sam ga često viđevala. Strahovito čezne za tobom, za tvojom kućom i vrtom. Čudno: i meni se isto desilo. Sjećam se, kako sam jedva jedvice čekala da se vratim u staru dobru domaju, a Afrika je zaista divna zemlja, ne slušam ja što drugi ljudi brbljaju! Dakle, kako rekoh, mislila sam da će mi ondje biti naprosto divno, ali ne znam zašto: nakon nekoliko sedmica postade mi strašno dosadno. Nisam se mogla nikako pravo da smirim. Dakle, da ne duljim, jedne sam večeri odlučila da se vratim ovamo i dođem k tebi. Potražila sam dakle staroga Či-Či-a i saopćila mu što kanim. On reče, da ni najmanje ne zamjerava što sam odlučila vratiti se u Englesku, jer da je njemu isto tako dosadno kao i meni. U Africi se baš ništa ne događa, a ovdje smo provodili tako raznolik život. Reče mi jošte, da mu fale pripovijesti, koje bi nam ti čitao iz životinjskih knjiga, da mu je pusto bez našeg čavrljanja, kad bi se zimskih večeri sakupili oko kamina. Životinje su u Africi jako zgodne, srdačno su nas primile i tako dalje . . . , ali kao da su te dobre spodobe nekako glupe. Či-Či reče, da je i on to opazio. No ja mislim, da se nisu te životinje promijenile, nego da smo se promijenili mi. Kad sam se s njime oprostila, jadnik je bio sav slomljen. Gorko je plakao, kao da ga ostavlja jedini prijatelj, premda ima u Africi, kako znaš, na milijune Či-Či-evih rođaka. Rekao mi je, da mu se to čini nepravdom, da nema krila i da ne može, ako mu se prohtije ovamo doletjeti. Rado bi pošao samnom, ali ne zna kako bi to učinio. No, pazi, doktore! Što se mene tiče, ja se ne bi nimalo začudila, kad bi jednoga dana osvanuo. Či-Či je fina glavica!"

U to smo stigli do moje kuće. Dučančić moga oca bio je već zatvoren i kapci spušteni, no moja je mati stajala na vratima i gledala niz cestu.

„Baš sam se stala uznemirivati", reče mi mama. „Hvala vam, gospodine, da ste Tomma doveli kući."

„O molim, molim", reče doktor, „zanimljivo smo pričali."

„S kim imam čast?" pitala je moja mama i zurila na sivu papigu, koja je sjedila na doktorovom ramenu.

„Ja sam John Dolittle, mislim, da će se vaš suprug mene jošte sjećati. Pred nekih četiri godine napravio mi je par izvrsnih cipela."

„Doktor hoće da izliječi moju vjevericu, majko", rekoh ja. „On zna sve o životinjama."

„O ne, Stubbins", reče doktor, „ne sve. Nipošto ne sve."

„Veoma ste ljubezni, što ste se potrudili tako daleko da prigledate ovoj životinjici", reče moja majka. „Tommy donosi u kuću svakojaka stvorenja iz šume i polja.

„Zbilja?" pitao je doktor. „Možda će jednom, kad odraste, postati prirodoznanac, tko zna?"

„Nećete li ući", reče moja mati, „kod nas još nije sve sasvim u redu, jer veliko pospremanje još nije dovršeno. No soba je prijatno ugrijana . . ."

„O hvala vam", odgovori doktor, kako imate dražestan stan!"

Unutra u sobi je kraj ognjišta moj otac vježbao na flauti, kao svake večeri nakon posla.

Doktor je smjesta počeo snjime razgovor o flautama, fagotima i drugim puhalačkim instrumentima, a moj ga je otac najednom zapitao:

„Možda vi i sami svirate na flauti, gospodine? Ne bi li nam htjeli nešto zasvirati?"

„No da, ali već dugo vremena nisam svirao. Rado bih opet jednom pokušao, ako smijem."

Tada sam odveo doktora u svoju spavaonicu, koja se nalazila gore u mansardi, i pokazao mu vjevericu.

Učinilo mi se, kao da je vjeverica veoma radosna i da se nimalo ne plaši doktora, kad ju je ovaj uzeo u ruke, da joj pregleda noge. Smjesta je počeo s njome razgovarati.

Ja sam držao svijeću, dok je doktor stavio nogu vjeveričinu u nešto, što je nazvao „protezom", a izrezuckao svojim nožićem iz nekoliko žigica.

„Noga će doskora ozdraviti", reče on, zaklopivši svoju torbu. „Pripazi da barem dvije sedmice miruje. No moraš je nositi napolje na svježi zrak. Pokrij je suhim lišćem, kad noći postanu hladnije. Rekla mi je, da se osjeća veoma osamljena i da bi rado znala, kako njena porodica . . . Ja sam je uvjeravao, da si ti čovjek, kojemu se može povjeriti, pa ću izaslati jednu vjevericu iz svoga vrta, da pronađe

njenu familiju i obavijesti bolesnika. Moraš joj bezuvjetno podržavati dobru volju, ako hoćeš da ozdravi. Vjeverice su od prirode vesela i živahna bića. Veoma im je teško, kad moraju mirno ležati i ništa ne raditi. No ti se ne trebaš bojati: doskora će biti sasvim zdrava."

Onda smo se vratili u sobu za stanovanje, a moji su roditelji zamolili doktora da svira. Morao je svirati komad za komadom, takoreći bez prestanka, sve dok nije davno prošlo deset sati.

Ako su i moji roditelji doktora smjesta silno zavolili i veoma se ponosili, što je došao k nama i svirao kod nas na flauti (mi smo bili zbilja strašno siromašni ljudi), ipak nisu znali kad će se dotkor jednoga dana proslaviti i postati velik čovjek. Danas, kad gotovo svatko u čitavome svijetu zna za doktora Dolittle-a i njegove knjige, nitko se ne čudi pročitavši na maloj kući u Puddleby-u, gdje se nalazio dućančić moga oca, natpis nad starinskim vratima. Ovaj natpis na ploči glasi:

„Godine 1839. svirao je John Dolittle,
glasoviti prirodoznanac, u ovoj kući."

A ja se još sjećam, kako smo se otpratívši doktora do kućnih pratiju, vratili u sobu i dugo još o njemu razgovarali. Pa i poslije, kad sam već legao u krevet — nikada prije u svome životu nisam ostao tako dugo budan, — snivao sam o čitavom orkestru čudnih i mudrih životinja, koje su čitavu noć svirale na flauti, guslale i bubnjale.

V. POGLAVLJE

KAKO ĆU NAUČITI JEZIK ŽIVOTINJA?

Premda sam tako kasno legao spavati, ipak sam sutradan ustao veoma rano. Prvi su vrapci upravo počeli pred mojim

prozorom na krovu pospano cvrkutati, kad li sam ja skočio iz kreveta i brzo se odjenuo.

Nisam mogao dočekati čas, kad ću se vratiti maloj onoj kući sa velikim vrtom i vidjeti doktora i njegove životinje.

Kad sam stigao do velikih vratiju doktorove kuće, sjetio sam se na jednom, da je možda prerano za posjet i da doktor možda još spava. Zirnuo sam u vrt — nigdje nikoga. Tiho sam otvorio vrata i ušao. Najednom sam začuo sasvim blizu nečiji glas:

„Dobro jutro! Kako si rano došao", a na jednom sam džbunu opazio crvenosivu papigu.

„Dobro jutro" rekoh ja. „Čini mi se, da sam došao prerano. Je li doktor još spava?"

„O ne", odgovorila je Polinezija", ustao je pred sat i po. Mora da je negdje u kući. Kućna su vrata otvorena, pritisni samo na kvaku i uđi. Sigurno priprema u kuhinji zajutrak, a možda i radi u svom kabinetu. Samo uđi! Ja ću pričekati dok izađe sunce. Bože moj, čini mi se da je sunce zaboravilo izaći. Očajna klima! Da sam sada u Africi, sjajila bi u to jutarnje doba čitava priroda u sunčanom svijetlu. Gledaj samo kako se magla valja preko glavica zelja. Od samoga gledanja mogao bi čovjek dobiti trganje! Odurna klima, zaista! Zbilja ne znam kako u Engleskoj itko osim žaba može da izdrži. No, ne ću te više zadržavati. Bjež' k doktoru."

„Hvala lijepa", rekoh ja, „potražit ću ga u kući."

Napokon sam našao doktora u njegovom radnom kabinetu. Nisam znao, da se to zove radni kabinet. No bila je to zbilja veoma interesantna odaja puna dalekozora, mikroskopa i svih mogućih predmeta, o kojima nisam nažalost imao pojma. Na zidovima su visjele slike životinja, riba i čudesnog bilja, a u staklenim ormarima bile su čitave zbirke ptičjih jaja i morskih školjki.

Doktor je stajao, odjeven u svoju kućnu haljinu, kraj stola u sredini sobe, i nešto listao u debeloj knjižurini.

Jedva smo se pozdravili i progovorili nekoliko riječi, (doktor me veoma srdačno dočekao i ljubezno protumačio neke predmete, koje dotada nisam nikada vidio), kad li je u sobu doletjela kroz otvoreni prozor Polinezija i doktoru nešto rekla ptičjim jezikom. Doktor je smjesta odložio knjigu i pohitao iz sobe.

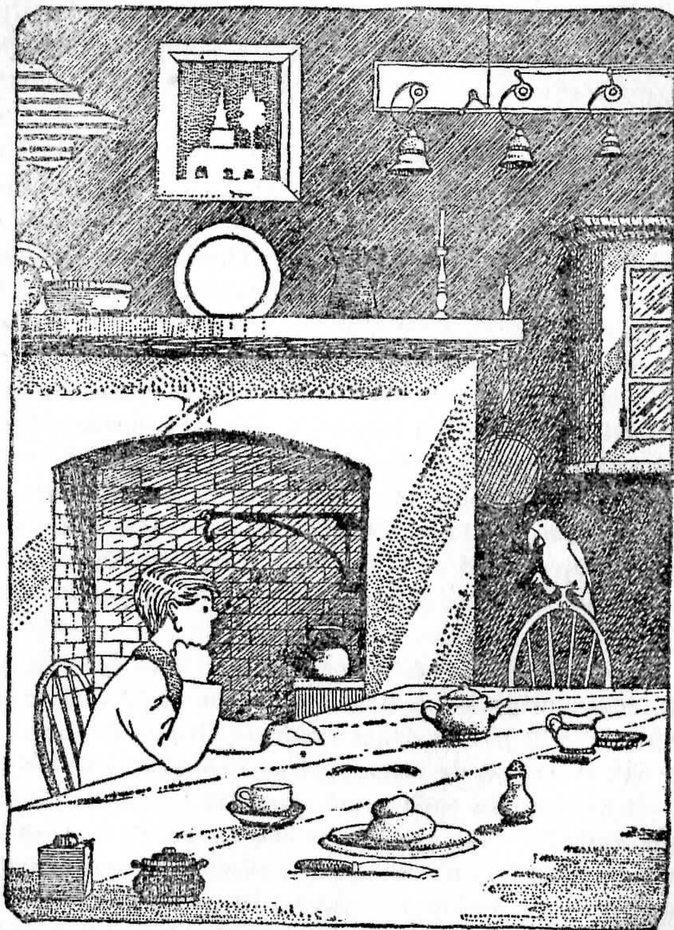
„Prava je to sramota", poviče papiga, čim je doktor zatvorio za sobom vrata. „Jedva se vratio kući, a već su to doznale i sve životinje u čitavoj okolici. I sada dolazi ovamo svaka bolesna mačka i svaki šugavi kunić. Dolaze na milje daleko da pitaju za savjet. Sada baš čeka jedna debela zečica sa svojim cendravim mladunčetom pred kućom. Da li bi mogla govoriti sa doktorom? Mislim, da mali ima grčeve. Valjda je ludov jeo otrovnog bilja. No jadni doktor nema nikad mira. Rekla sam mu jednom, da bi morao odrediti posebne sate, kad će ordinirati za životinje. No on je tako strašno prijazan i obziran. Nikada se ne ustručava da pregleda nekome, ako je to stvorenje bolesno. On veli, da ima hitnih slučajeva, kad ne valja bolesnika pustiti da čeka."

„Zašto životinje ne idu drugim liječnicima?" pitao sam ja.

„Bože moj, Bože!" poviče papiga i mahne prezirno glavom, „osim njega nema drugog doktora za životinje, bar nijednog čestitog. Ima dakako običnih živinara, dabome, no duše mi, ti ne vrijede ništa. Oni ne razumiju životinjski jezik, pa kako da se onda u njih pouzdaš i pomisliš, da bi ti mogli koristiti. Daj zamisli, molim te, da ti ili tvoj otac odete doktoru, koji ne razumije ni riječ od svega onoga što ćete mu pričati. Doktora, koji vam ne može u vašem jeziku reći što da radite, ako hoćete ozdraviti. O ti živinari! Nemaš pojma kako su glupi. Daj pristavi doktorovu slaninu, da se ne bi ohladila."

„Misliš li, da bi ja mogao naučiti životinjski govor?" pitao sam ja stavljajući tanjur na ognjište.

„Ja, to nije lako reći", reče Polinezija. „Jesi li dobar đak?"

Tommy Stubbins raspravlja s papigom kako će naučiti govor životinja

„To ne znam", odvratio sam ja postiđen, „nikad nisam išao u školu — moj otac je odviše siromašan, da bi me slao u školu."

„No, mnogo nećeš izgubiti", reče papiga, „sudeći prema tome, što ja znam o đacima. No čuj der, je li umiješ dobro opažati? Na primjer! Recimo da vidiš na jednom drvetu dva čvorka iste vrsti, pa da ih dobro pogledaš jednog i drugog — da li bi ih mogao razlikovati, kad bi ih sutradan opet vidio?"

„Ne znam, nikada nisam pokušao."

„To se zove", reče Polinezija hvatajući lijevom nogom sa stola mrvice, „to se zove dar opažanja. Valja opažati sve te sitnice kod životinja i ptica, način kako idu i kako kreću glavom, kako udaraju krilima i repovima, kako njuškaju i čiste krila, mašu repovima — sve te sitnice moraš opažati, ako hoćeš naučiti životinjski jezik. Jer većina životinja jedva i govori jezikom, nego se služi mjesto toga svojim dahom, svojim repom ili nogama. To je zbog toga, što su se mnoge od njih u stara vremena, kad je bilo mnogo više lavova i tigrova, nego danas, jako bojale, da ih ove zvijeri ne bi čule. Zato su te životinje nastojale da prave što manje buke. Pticama je to naravski bilo svejedno, one su uvijek imale krila, kojima će odletjeti. No prvo, na što moraš misliti je to, da postaneš dobar opažač. To je izvanredno važno, ako hoćeš naučiti govor životinja."

„Kad te čovjek sluša, čini se, da to nije laka stvar", rekoh ja.

„Moraš biti jako strpljiv", reče Polinezija, „potrajat će dulje vremena, dok naučiš nekoliko riječi. No ako se često budeš ovamo svraćao, dat ću ti nekoliko lekcija. A kad jednom zađeš u stvar, sam ćeš se začuditi, kako brzo napreduješ. Bilo bi zbilja dobro, kad bi naučio nešto životinjskog jezika, jer bi onda mogao doktoru oduzeti nešto posla. Znaš, mislim lakši posao, kao što su zavoji i pilule, koje treba davati životinjama. Da, da, to je dobra ideja! Bilo bi to silno, kad bi jadni doktor dobio pomoćnika i mogao malko više mirovati. Strašno je koliko radi. Nikako ne uviđam zašto

ne bi ti mogao da mu svojski pomogneš — to jest: ako se zbilja zanimaš za životinje."

„Ah, učinio bih to od srca rado!" kliknuo sam ja. Zar misliš da bi mi doktor dozvolio?"

„Zacijelo! Tek što naučiš nešto medicine. Ja ću mu sama o tome pričati. Čujem ga, gdje dolazi. Brzo, brzo stavi slaninu opet na stol!"

VI. POGLAVLJE

U VRTU SANJA

Nakon zajutarka, pokazao mi je doktor svoj vrt. Ako je kuća bila jako zanimiva, valja reći, da je vrt bio još sto put zanimljiviji. Od svih vrtova, koje sam ikada vidio, bio je to najdivniji i najčarobniji. Isprva se nije moglo razabrati kako je velik, a kad bi mislio da si ga čitavog prošao i sve vidio, dopr'o bi do kakve živice, kakovog zavoja ili stepenica, gdje bi počimao posve novi dio, nešto sasvim neočekivano.

U tom je vrtu bilo sve, što može da bude u vrtu ili što je ikada u kakvom vrtu bilo. Velike lijepe tratine sa glatkim kamenim klupama obraslim mahovinom, a iznad tratina velike vrbe žalobnice. Kad je dunuo vjetar uzbibala bi se krošnja vrba, a pernati okrajci njihovih grana lagano bi klizili preko baršunaste travice. Stari puteljci popločeni kamenim pločama, bili su obrubljeni sa obje strane finom živicom, tako da su izgledali poput uskih ulica staroga jednoga grada. U živicu su bile urezane dveri sa cintorima, vaze, paunovi i polumjesec. Bilo je tu i divno mramorno jezero, ribnjak sa zlatnim šaranima, modrim vodenim krinovima i velikim zelenim žabama. Visoki zid od opeke pružao se duž povrtnjaka, a bio je sav prekrit žutim i ružičastim

breskvama, koje su dozrijevale na suncu. I veliki prekrasni hrast sa šupljim deblom dizao se u vrtu nebu pod oblake, a šuplje je deblo bilo dosta veliko, da se u njem sakrije četvero ljudi. U jednom kutu nalazilo se među kamenjem i biljem ognjište, gdje bi si doktor pekao slaninu ili jetra, kad bi mu se prohtjelo da jede napolju. Stavio je unutra počivaljku, na kojoj bi zacijelo običavao spavati toplih ljetnih noći, kad slavulji najljepše pjevaju. A pod ovim krevetom nalazili su se kotači, tako da ga je mogao gurnuti pod svako drvo, gdje bi pjevali slavulji. No što mi se najviše svidjelo, — visoko gore u krošnji velike platane — sitna, sitna kućica, do koje se išlo dugačkim pletenim ljestvama. Doktor mi je rekao, da odatle gleda dalekozorom mjesec i zvijezde.

Bio je to vrt, kojim bi mogao šetati dane i dane i sveđ otkrivati nešto nova. A ipak se raduješ, kad opet naiđeš na poznata mjesta. Prava bašta snova.

Tek što smo ušli u vrt udarilo mi je uoči nešto osobito: u vrtu je lijetalo mnoštvo ptica. Kao da na svakom drvetu ima po nekoliko gnijezda. No osim ptica udomaćilo se ovdje mnoštvo drugih divnih stvorenja. Kornjače i poljski miševi pravili su kao da su kod kuće. Nisu bili nimalo plašljivi. Žabe različite boje i veličine skakutale su po travi, kao da vrt njima pripada. Zelene gušterice, koje su u Puddleby-u bile veoma rijetke, sunčale su se na kamenju i žmirkale prema nama. Da, bilo je tu i **zmija.**

„Ne trebaš se bojati ovih zmija", reče doktor, koji je opazio, da sam se malko uznemirio, vidjevši pred nama veliku jednu zmiju, koja je upravo klizila preko puta. „Ova čeljad nije otrovna, a veoma je korisna, jer čisti vrt od kojekakvih nedaća. Večerom im katkada sviram na fruli. To im strašno prija. Onda se uzdižu na svojim repovima i silno kočopere i vrpolje. Čudno zbilja, taj njihov smisao za glazbu."

„No zašto dolaze sve te životinje ovamo da ovdje žive?" pitao sam ja, „nikada nisam vidio vrta sa toliko životinja."

„Mislim da dolaze za to, jer ovdje dobivaju hranu koju vole, a nitko ih ne muči i ne smeta im. A onda dolaze i zato, jer me poznaju. Pa ako je netko od njih ili njihove djece bolestan, čini im se zacijelo zgodnim, da žive u doktorovom vrtu. Gledaj samo onog vrapca na sunčanoj uri, koji ruži crnog drozda, koji stoji pod njim. Ovaj vrabac dolazi već godinama svakoga ljeta iz Londona. Poljski vrapci u Puddleby-u mu se smiju. Vele da cvrkuće u londonskom dijalektu. On je najšaljivija ptica, koju poznajem. Veoma je hrabar, ali i jako drzak. Voli svađu nadasve, ali na koncu postaje uvijek bezobrazan. Prava gradska ptica. U Londonu živi blizu katedrale Svetoga Pavla. Zovemo ga Jezičina."

„Dolaze li sve te ptice iz Engleske?" pitao sam doktora.

„Većinom", reče doktor, „no svake godine posjećuje me nekoliko rijetkih ptica, koje inače nikada ne dolaze ovamo. Vidiš na primjer onaj zgodni mališan, koji se smjestio na onom cvijetu. To je crvenoprsi kolibri. Dolazi iz Amerike. Pravo uzevši ne bi imao što da traži u toj klimi — ovdje je za nj odviše hladno. Noću stoga spava u kuhinji. I onda, svakoga kolovoza, otprilike pod konac mjeseca, dolazi ovamo grimizna ptica-rajčica, koja mora da preleti silan put, da bi me posjetila. Veoma je to otmjeno stvorenje. I druge neke inozemne ptice, većinom iz tropskih zemalja, prolaze ovuda tečajem ljeta.

VII. POGLAVLJE

MOJ ŠKOLNIK POLINEZIJA

Nije teško vjerovati, da sam poslije toga doskora opet posjetio svoga prijatelja. Zapravo sam bio kod njega svaki dan od jutra do mraka, tako da me jedne večeri moja mati

u šali upitala, da li ne bi uzeo sa sobom svoj krevet i posvema se preselio u doktorovu kuću. S vremenom sam doktoru stao pomagati. Postajao sam mu koristan. Hranio sam njegove životinje, asistirao mu kod bolesnika i vršio razne prigodne poslove. Mene je to silno veselilo, činilo mi se zbilja kao da živim u novom jednom svijetu. No držim, da bi i doktoru nešto manjkalo, kad ne bih bio došao k njemu.

A svuda, kud goder išao, pratila me Polinezija i učila me ptičji jezik i znakove, kojima se sporazumijevaju ostale životinje. Isprva sam mislio, da to nikad ne ću naučiti, tako mi se to činilo teškim, no stara je papiga bila izvanredno strpljiva, premda sam kadikad opazio, da se teško svladava, da se na me ne izdere.

Doskora sam počeo razaznavati čudni cvrkut ptica i raspoznavati smiješne kretnje pasa. Kad bih legao u krevet vježbao sam životinjski govor osluškujući miševe u zidu. Opažao sam mačke na krovovima i golube na trgu u Puddleby-u.

Vrijeme je brzo prolazilo, kao što uvijek prolazi, kad je život lijep. Dani su postajali sedmicama, sedmice mjesecima i već su se stale runiti latice sa doktorovih ruža, žuto je lišće ležalo na zelenoj tratini, jer je ljeto bilo pri kraju. Jednoga sam dana razgovarao s Polinezijom u biblioteci. Bila je to lijepa odaja, prostrana, sa krasnim kaminom, a zidovi su bili od poda do stropa prekriveni policama za knjige. Bilo je tu povjesnih knjiga, knjiga o vrtlarstvu, medicini, putopisa — puna puncata soba. Najradije bi čitao putopise, a naročito sam volio veliki doktorov atlas sa mnoštvom zemljopisnih karata o svim mogućim zemljama svijeta.

„Polinezija", rekoh, „htio bih te nešto važno upitati."

„Što je, dijete moje?" pitala me ona i gladila kljunom perje. Polinezija je često razgovarala samnom kao neki pro-

tektor, no ja joj nisam zamjeravao. Ta napokon — stara je gotovo dvjesta godina, a meni je bilo tek deset.

„Čuj der, moja mama veli, da to nije pravo što uvijek dolazim k vama i što kod vas jedem. Htio sam te pitati, ne bi li mogao sasvim ovdje ostati, kad bi još mnogo više za doktora radio. Znaš, mjesto da me plaća, kao pravoga vrtlara ili radnika, dao bi mi za moj posao stan i hranu. Što misliš o tome?"

„Ti bi htio, ako pravo razumijem, postati pravim doktorovim asistentom, je li?"

„Da, mislim, da se to tako zove", odvratio sam ja. „I sami velite, da sam mu veoma koristan."

„Da", — časkom se zamislila — „Zašto ne? No hoćeš li, kad odrasteš postati prirodoznanac?"

„Da", rekoh ja, „postao bi radije prirodoznanac, nego išta drugo."

„Tako, tako", reče Polinezija, otiđimo dakle doktoru, da se s njime o tome porazgovorimo. Nalazi se u pokrajnoj sobi, svom radnom kabinetu. Otvori tiho vrata, možda baš radi i ne će da ga smetamo." Tiho sam otvorio vrata i virnuo u sobu. Prvo, što sam vidio, bio je golemi pas-vučjak, koji je naćulivši uši sjedio pred kaminom i slušao doktora, koji mu je nešto na glas čitao iz pisma.

„Što radi doktor?" upitao sam tiho Polineziju.

„Ah, pas je dobio pismo od svoje gospodarice, pa ga je donio doktoru, da mu ga pročita. Ništa drugo. Ovaj pas pripada smiješnoj maloj djevojčici koja se zove Vilhelmina, a stanuje na drugom dijelu grada. Ima dvije dugačke pletenice, koje joj vise niz leđa. Ona je sa svojim bratom otputovala ljeti preko mora, a staromu je vučjaku veoma žao, što su djeca otišla. Zato mu i pišu pisma, a kako ih staro pseto ne razumije, donosi ih ovamo, da mu ih prevede na pseći jezik. Budući da je pas tako uzrujan, bit će da su mu

pisali, da se doskora vraćaju. Molim te gledaj kako se vlada. Ova pseća odanost, njegova ljubav prema toj djeci, ne ide mi nikako u glavu. Treba da jednom vidiš ovu Vilmu: umišljato derište, — a osim toga škilji."

VIII. POGLAVLJE

MOJA VELIKA IDEJA

Najednom je doktor dignuo glavu i opazio me, gdje stojim na vratima s Polinezijom.

„Ah, to si ti, Stubbins! Uđi, uđi samo, hoćeš mi nešto kazati? Dođi i uzmi si stolac."

„Doktore", rekoh ja, „htio bih, kad odrastem, postati prirodoznanac kao što ste vi."

„Tako, zbilja?" mrmljao je doktor. „No da, ali mora da govoriš prije sa svojim roditeljima. Jesi li njima što kazao?"

„Ne, još nisam", rekao sam ja. „Mislio sam, da bi vi mogli otići mojim roditeljima i kazati im, da bih smio kod vas stanovati, i da bih mnogo morao raditi, i da bi me naučili čitati i pisati. Moja bi mama rado, da naučim čitati i pisati, a bez toga ne bih mogao postati ni pravi prirodoznanac, zar ne?"

„Oh, polako, moj sokole", reče doktor. „Dakako, dobro je ako čovjek zna čitati i pisati, kao na primjer ovaj mladić, koji se zove Charles Darwin, no najveći prirodoznanac na svijetu ne zna pročitati ni svoje vlastito ime."

„A tko je to?" upitao sam doktora."

„Tajinstvena je to ličnost. Zove se Velika strelica, a sin je Zlatne strelice — Indijanac."

„Je li ste ga ikada vidjeli?" pitao sam ja.

„Ne, reče doktor, „nisam ga nikada vidio, nijedan ga bijeli čovjek nije vidio. Mislim da gospodin Darwin uopće ne zna, da taj čovjek postoji. Živi gotovo samo među životinjama i nekim indijanskim plemenima. Većinom se zadržava u peruanskim brdima. Obično putuje od plemena do plemena — neka vrst indijanskog skitnice, vagabund."

„A odakle znate toliko o njemu, ako ga nikad niste vidjeli?"

„Grimizna ptica-rajčica o njemu mi je pričala. Veli da je upravo silan prirodoznanac. Kad je rajčica bila posljednji put ovdje, dao sam joj za nj jedno pismo. Očekujem je svakog dana, veoma sam nestrpljiv i znatiželjan što će mi odgovoriti. Eto konac mjeseca kolovoza — nadam se, da joj se nije ništa putem desilo. Glavna je struka Velike strelice botanika. Bilje i slične stvari. No zna on svašta o pticama i životinjama, naročito o pčelama i kukcima. Baš svašta! No reci mi još jednom, Stubbins, jesi li zbilja na čistu, da hoćeš postati prirodoznanac?"

„Da", rekoh, „čvrsto sam odlučio da postanem prirodoznanac."

„Treba da znaš: ako hoćeš zaslužiti mnogo novaca, biraj drugo zvanje. Većina dobrih prirodoznanaca uopće ne zarađuje novaca — oni izdaju svoj novac da kupuju mreže za leptire i spremice za ptičja jaja i druge takve stvari. Tek sada nakon što sam toliko godina prirodoznanac, počinjem zarađivati nešto novca knjigama, koje pišem."

„Nije meni do novca", rekoh ja, „hoću da postanem prirodoznanac. Nebi li htjeli doći idućeg četvrtka mojim roditeljima na večeru? Već sam im rekao da ćete doći — onda bi mogli s njima o tom govoriti. Ako bi kod vas stanovao i tako nekako pripao vašoj kući i vašem zvanju, — bili vas onda smio idući put pratiti na putovanju?"

„Ah tako!" reče smiješeći se, „htio bi samnom na put? Aha!"

„Htio bih s vama na svako putovanje. Bilo bi vam mnogo lakše, kad bi imali nekoga, tko bi vam pomagao nositi vaše bilježnice i mreže za leptire, zar ne?"

Doktor je dulje vremena zamišljeno sjedio i bubnjao prstima po stolu, da sam ja strašno nestrpljivo čekao što će reći. Napokon je slegnuo ramenima i ustao.

„Dakle Stubbins", reče on, „razgovarat ću idućeg četvrtka s tvojim roditeljima, a onda ćemo vidjeti, što ćemo i kako ćemo. Izruči, molim te, moj pozdrav tvojim roditeljima i reci im da im zahvaljujem na pozivu."

Odjurio sam poput vjetra kući i pričao majci, da je doktor obećao doći u četvrtak.

IX. POGLAVLJE

DOLAZI PUTNIK

Idućeg popodneva sjedio sam nakon čaja na vrtnom zidu, i razgovarao s patkom Pat-Pat. Toliko sam već naučio od Polinezije, da sam mogao razgovarati s većinom ptica i životinja bez velikih poteškoća. Otkrio sam da je Pat-Pat veoma zgodna stara ptica, puna materinskih osjećaja, premda nije bila ni pola tako mudra i zanimljiva kao Polinezija. Godinama je vodila doktoru kuću poput gazdarice. Razgovarajući začuo sam iznenada čudni neki žamor, koji je dolazio iz grada. Činilo mi se kao da mnoštvo ljudi nešto viče. Uspravio sam se na zidu i opazio na zaokretu ceste mnoštvo školske djece, koja su progonila odrpanu i čudnu neku ženu.

„Što bi to zaboga moglo biti?" poviče Pat-Pat. Djeca su se smijala i vikala, a žena, koju su slijedila djeca, izgledala je zbilja sasvim neobično. Imala je veoma duge ruke i

čudna spljoštena ramena. Na glavi joj je koso stršio šešir sa makovim cvijećem, a suknja joj je bila preduga, pa je mela

Či-Či se vraća u Puddleby preodjeven u djevojku

cestu kao povlakom večernje haljine. Lice joj nisam mogao vidjeti, jer je šešir natisnula u lice, no kad se približila, a smijeh djece postao glasniji, opazio sam, da su njene ruke i noge smeđe i dlakave kao u nekakove vještice.

Najednom me Pat-Pat prestrašila kriknuvši u sav glas: To je Či-Či! Napokon se Či-Či vratio! Pokazat ću ja ovim bezobraznim deranima . . ."

Sletila je sa zida na cestu i nagnala ravno među djecu. Silno se uzgakala i stala gristi svojim kljunom hvatajući djecu za ruke i noge, tako da su mališi stali bježati, što su bolje mogli vraćajući se natrag u grad. A čudna spodoba sa slamnatim šeširom umorno se za njima ogledala, a onda pošla teškim korakom prema vrtnim vratima. Nije se ni potrudila otvoriti vrata pritisnuvši na kvaku, nego se popela preko plota, kao da to nije ništa. Pri tome se držala nogama za letve, kao da nema dvije ruke nego četvero. No istom kad sam joj se mogao zagledati pod šešir, uvjerio sam se, da je to zbilja majmun.

Či-Či — to je zaista bio Či-Či — nepovjerljivo me pogledao nabravši čelo, kao da očekuje, da ću mu se ja nasmijati, kao što su mu se smijale one djevojčice i dječaci. Strgnuo je slamnati šešir, razdr'o ga u dva komada i bacio ga na cestu. Zatim je skinuo svoj steznik i suknju i stao bijesno po njoj skakati. Onda je pošao vrtom gurajući pred sobom na zemlji odjeću.

Najednom sam začuo iz kuće neko kreštanje. Iz kuće je izletila Polinezija, a za njom doktor i Đip.

„Či-Či, Či-Či!" klicala je papiga, „napokon si došao — rekla sam ja uvijek doktoru: — Naći će on svoj put! A kako si to ispeljao?"

Okupili su se oko njega, stiskali mu njegovih četvero ruku, smijali se i pitali ga stohiljada stvari najedanput. Onda su svi otišli u kuću.

„Skokni u moju spavaonicu, Stubbins", reče doktor, „u maloj onoj ladici na lijevoj strani pisaćeg stola nalazi se papirnata vrećica sa orasima. Spremio sam je onamo, da mi bude pri ruci, ako se jednoga dana vrati iznenada Či-Či.

I onda — čekaj časkom: prigledaj, nema li Pat-Pat u smočnici nekoliko banana. Upravo mi veli Či-Či, da dva mjeseca nije jeo banana."

Kad sam se vratio iz kuhinje svi su pozorno slušali majmuna što priča.

Nakon što je Polinezija otišla iz Afrike, Či-Či je još više čeznuo za doktorom i malom onom kućom u Puddleby-u. Čežnja ga je toliko mučila, da je konačno odlučio otići u Englesku, pa puklo kud puklo. Jednoga dana sašao je na obalu i vidio, kako mnoštvo crnih i bijelih ljudi ulazi u brod, koji se spremao u Englesku. Pokušao je, da im se prikrpa i tako stigne na lađu, no mornari su ga potjerali. Onda je opazio jednu veliku obitelj veoma smiješnih ljudi, koji su također išli na brod. Jedno dijete iz te familije veoma ga je podsjećalo na sestričnu, u koju je nekoć bio zaljubljen. Rekao je sam sebi: „Ovo dijete sliči majmunu, kao što ja sličim djevojčici. Kad bi samo imao nešto odijela, ne bi mi bilo nimalo teško priključiti se ovoj obitelji i tako se došuljati na lađu. Svi bi me držali za djevojčicu. Izvrsna ideja!"

Či-Či se dakle požurio u grad, skočio kroz jedan prozor u kuću, ukrao jednu opravu i obukao je. Zatim se vratio na obalu, pomiješao se među gomilu i otšuljao na veliku lađu. Nu činilo mu se da će biti najbolje ako se sakrije, jer se pobojao, da će ga ljudi točnije pogledati. Čitavo vrijeme, dok je lađa plovila morem, sve do Engleske, ostao je sakriven, a samo je noću dolazio na palubu, kad bi svi spavali, i potražio nešto hrane.

Kad su pristali u Engleskoj kušao je Či-Či šmugnuti sa lađe, no sad su mornari vidjeli, da je to majmun u haljinama za djevojčicu, pa su ga htjeli zadržati. Ipak mu je uspjelo pobjeći, a kad je bio na kopnu, nestalo ga je brzo u gomili. Bio je naravski još dalek put do Puddleby-a. Da onamo stigne morao je putovati duž čitave Engleske.

Bili su to strašni dani. Čim je došao u kakav grad, ustrčala bi se djeca. Često su ga uhvatili glupi ljudi i kušali zadržati, tako da je morao penjati se na lampe i dimnjake, samo da im izmakne. Noću bi spavao na sjenicima, ili gdje drugdje, gdje bi se mogao sakriti. Živio je od raznih kupina, koje bi ubrao na živici ili lješnjaka, koje bi našao u grmlju. Napokon je nakon mnogih pustolovina ugledao toranj crkve u Puddleby-u. Sad je konačno znao, da je stigao blizu svoje stare domaje.

Kad je Či-Či dovršio svoju pripovijest, pojeo je redom šest banana i ispio na dušak čitavu zdjelu mlijeka.

„O moj Bože", reče on, „zašto nisam rođen sa krilima kao Polinezija! Onda bih mogao bio lijepo doletjeti ovamo. Nemate pojma, kako sam zamrzio opravu i šešir. Nikada se nisam tako neprijatno osjećao. Čitavim putem od Bristola dovle padao mi je s glave ovaj prokleti šešir, ili bi zapeo na kakvom grmu. Onda bi opet stao nogama na odurnu ovu suknju, koja mi se neprestano kojekuda plela i zaplitala. Bog bi znao zašto žene nose takove stvari? Bog bi znao! Danas ujutro, kad sam prolazio kraj Bellaby-eva voćnjaka, bio sam i te kako sretan što vidim dobri stari Puddleby."

„Tvoj krevet na ormaru u smočnici je spreman", reče doktor „,Nismo ga htjeli odstraniti nadajući se, da ćeš se vratiti."

„A mogao bi uzeti i stari kućni kaput doktorov", upala mu je u riječ Pat-Pat. „Moglo bi ti noću biti zima. Znaš onaj kaput, koji ti uvijek služio kao pokrivalo . . ."

Onda smo svi otišli u smočnicu i gledajući Či-Či-a kako se spretno penje na ormar poput mornara, koji se uspinje na jarbol. Stigavši gore smjesta se složio i povukao preko lica stari kućni kaput, a nakon jedne minute već je mirno hrkao.

„Dobri stari Či-Či", prošaptao je doktor, „jako se veselim, da se vratio."

„Da, dobri stari Či-Či", oglasiše se Polinezija i Pat-Pat poput jeke.

Onda smo se svi išuljali iz smočnice, stupajući na prstima, i zatvorili tiho za sobom vrata.

X. POGLAVLJE

POSTAJEM DOKTOROV POMOĆNIK

Nadošao je četvrtak, a na večer, kad smo pojeli, stao je doktor s mojim ocem svirati duete. Jer ovaj put je doktor donio sa sobom svoju flautu. Tako su se zadubili u svirku, da sam se pobojao, da neće nikad dospjeti da razgovaraju o mojoj stvari. No konačno je doktor započeo:

„Vaš mi je sin rekao, da bi rado postati prirodoznanac."

Tako se zapodio dugi razgovor, koji je trajao do kasno u noć. Isprva su roditelji bili veoma protivni mojoj zamisli, kao što im oduvijek nije prijalo, što se toliko bavim životinjama. Rekoše, da je to samo dječački hir i da će mi doskora dodijati prirodoznanstvo. No nakon što je pitanje raspravljeno sa raznih gledišta, obratio se doktor mome ocu rekavši:

„Dakle u redu, gospodine Stubbins! Vaš će sin ostati kod mene iduće dvije godine, sve dok ne navrši dvanaest godina. Zato vrijeme imat ćemo kada da vidimo hoće li se zasititi prirodoznanstva ili ne. Osim toga vam obećajem, da ću ga zato vrijeme naučiti čitati i pisati, a možda i malo računati. Što velite o mom prijedlogu?"

„Ne znam", reče moj otac, i zaklima glavom. No na koncu je ipak popustio i tako bude uglavljeno, da ću dvije godine stanovati kod doktora i za nj raditi. On će me pako naučiti čitati i pisati i dati mi stan i hranu.

„Brinut ću se naravski i za odjelo, bar tako dugo dok imam novaca", rekao je doktor. „Ali novac je kod mene nešto jako neredovito — kadikada ga imam, a kadikad nemam."

„Vi ste veoma ljubezni, gospodine doktore", reče moja mati i otare suze. „Uvjerena sam, da je Tommy veoma sretan dečko."

A onda sam se ja samoživi, neozbiljni deran prikučio doktoru i šapnuo mu u uho: „Molim vas nemojte zaboraviti da kažete nešto o putovanjima".

„Uostalom", opet će John Dolittle, „moj posao zahtijeva da kadikad putujem. Nećete se zacijelo protiviti, ako vašeg sina uzmem sa sobom na putovanje?"

Moja mati se odmah uozbiljila čuvši ovu primjedbu. Izgledala je nesretna i tjeskobna, dok sam ja stojeći iza doktorova stolca nemirna srca čekao što će moj otac odgovoriti.

„Ne", reče on lagano, nakon što je neko vrijeme razmišljao. Čini mi se, da nemamo prava protiviti se vašoj želji, kad smo sporazumni sa ostalim pogodbama."

Sigurno nije na čitavome svijetu bilo sretnijega dječaka od mene. Bar ne u taj čas. Plovio sam oblacima, a jedva sam se suzdržao, da ne počnem skakati po sobi kao lud.

Napokon će se ostvariti san moga života, napokon ću imati prilike da pođem u potragu za srećom i doživim razne pustolovine. Znao sam naime sasvim točno, da će doktor na novo putovanje. Polinezija mi je rekla, da gotovo nikada ne ostaje kod kuće dulje od šest mjeseci, i da će idućih četrnaest dana sigurno opet krenuti. A ja Tommy Stubbins putovati ću s njim, ploviti dalekim morima i putovati stranim zemljama.

DRUGI DIO

I. POGLAVLJE

POSADA „DROPLJE"

Od tog dana znatno se promijenio moj položaj u gradu, a to je i posve prirodno. Nisam bio više sin siromašnog postolara. Visoko sam dizao nos vodeći ulicom Đipa, koji je nosio zlatni ovratnik. A neki mali dečki, koji su me prije prezirali, jer mi otac nije bio dosta bogat, da me pošalje u školu, sada bi me pokazivali svojim prijateljima i šaptali: „To je doktorov asistent — tek mu je deset godina".

No njihove oči bi se još više raskolačile od čuda, da su znali, da ja mogu razgovarati sa psom, koji je išao uza me.

Dva dana, nakon što je doktor bio kod nas na večeri, stao mi je pričati žalosnim glasom, da će se po svoj prilici izjaloviti stara njegova nada da nauči govor školjkara. Tim se pitanjem bavio već dugo vremena, ali mu dosada stvar nije nikako pošla za rukom. Reče mi, da mora napustiti daljnje pokušaje, bar zasada.

„Veoma sam malodušan, Stubbins", reče doktor, „pokušao sam sa svim mogućim školjkama: sa običnom klapunicom, sa venerkom, s oštrigama, kvrgavim koritnjacima i srčankama. Pokušao sam sa mnogim vrstama račića i čitavom jednom porodicom jastoga. Uzalud! Držim da će biti najbolje ako sada prekinem daljnja istraživanja. Možda ću se

poslije opet vratiti tom pitanju... Spremam se, da otputujem, Stubbins — od mog posljednjeg putovanja proteklo je mnogo vremena, a tamo prijeko čeka me sva sila posla."

„Kad ćemo krenuti?", pitao sam ja.

„Moram pričekati, dok stigne grimizma ptica-rajčica. Treba da mi donese vijesti od Velike strelice. No okasnila je. Trebala je stići već pred nekih deset dana. Samo da joj se nije ništa dogodilo!"

„Nebi li radije odmah spremili lađu? Rajčica će stići sigurno za koji dan, a onda će biti mnogo posla. Treba svašta pripraviti za putovanje, pa bi bilo dobro da se odmah pobrinemo za lađu, zar ne?"

„Da, imaš pravo. Otići ćemo tvojem prijatelju Joe-u, koji kupi školjke. On će znati, gdje bi mogli nabaviti lađu."

„Ja bih rado s vama", reče Đip.

„Dobro, a ti dođi", reče doktor.

Tako smo izašli.

Joe je rekao, da je uprav kupio brodić, no da za nj treba troje ljudi posade. Rekli smo mu, da hoćemo svakako vidjeti tu lađu. Joe nas je odveo niz rijeku i pokazao nam malo podalje prekrasnu lađicu. Bila je to najzgodnija lađa, koju sam ikada vidio, a zvala se „Droplja". Joe je rekao da je na prodaju i da neće tražiti mnogo novaca. No bilo je nezgodno to, što je za lađu trebalo troje ljudi posade, dok je nas bilo dvoje. „Uzet ću naravno Či-Či-a", reče doktor, „no premda je veoma hitar i razborit, ipak nije tako snažan kao čovjek Moramo još nekoga uzeti sa sobom, da bi mogli upravljati lađom kao što je ova".

„Poznam ja dobrog jednog mornara, gospodine doktore", reče Joe, „prvorazrednog mornara, koji bi veoma rado preuzeo ovo mjesto."

„Ne, hvala Joe", reče doktor, neću uzeti sa sobom nikakvog mornara. Nemam čime da ga platim. A onda — ovi pomorci strašno mi smetaju, kad smo na moru. Uvijek hoće,

da sve bude propisno, a ja volim raditi na svoj način. Razmislit ćemo. Koga da uzmemo sa sobom?"

„Možda Matiju Mugga, koji hrani mačke i pse?" predložio sam ja.

„Ne, nikako — Matija je zgodan čovjek, veoma zgodan, no on previše govori, većinom o svom reumatizmu. Mora čovjek biti jako oprezan, kad bira ljude s kojima će daleko putovati."

II. POGLAVLJE

GRIMIZNA PTICA-RAJČICA

Kad smo se vratili sa šetnje, čekala nas je na verandi Polinezija. Iz daleka nam je mahala kao da ima nešto važno da nam saopći.

„Doktore", poviče Polinezija, „stigla je grimizma ptica-rajčica."

„Napokon", reče doktor, „već sam se bojao, da joj se dogodila kakova nesreća. A kako je?"

Doktor je uzrujano šeprtljao svojim ključevima, pa sam smjesta razabrao, da nećemo piti čaj, jer su ga obuzele druge misli.

„Pa, čini mi se, da joj je dobro", reče Polinezija, „umorna je dakako od dalekog puta — inače joj ništa ne fali. No pomisli! Onaj zloduh od vrapca, znaš — Jezičina, uvrijedio ju je tek što je stigla u vrt. Kad sam se pojavila na poprištu bila je već sva u suzama, a htjela se bezuvjetno vratiti natrag u Braziliju. Morala sam ju nagovarati što sam bolje mogla, dok sam ju sklonula, da počeka, dok se ti vratiš. Sad je u radnom kabinetu. A Jezičinu sam zatvorila u jedan ormar za knjige i rekla mu, da ću te smjesta, čim se vratiš kući, o svemu obavijestiti."

Doktor je nabrao čelo šutke otišao u svoj radni kabinet.

Tu su bili upaljeni svijećnjaci, jer se već prilično smrklo. Pat-Pat je stajala kraj ormara i stražila pred njim. Iza stakla lepršao je i galamio mali vrabac skačući bijesno amo tamo.

U sredini je na velikom stolu na tintarnici sjedila najljepša ptica, koju sam ikada vidio. Prsa su joj bila tamnoljubičaste boje, krila grimizno crvena, a rep dugačak i zlatan. Bila je nevjerojatno lijepa, no izgledala je strašno umorno. Glavu je stavila pod krilo i lagano se njihala na tintarnici, kao da će sad na pasti. Činilo se, da je dugo morala letjeti, kad se tako umorila.

Pat-Pat je otvorila vrata od ormara za knjige, a vrabac je izašao napolje nastojeći da izgleda što nedužnije.

„Jezičino", reče doktor strogo, „kakvim si riječima pozdravio Mirandu?"

„Nisam ništa rekao, dragi doktorček, baš ništa. Ni slova. To jest nisam mnogo govorio. Upravo sam tražio neke mrvice na puteljku, kad je dojedrila u vrt i dizala visoko nos na sve strane, kao da joj čitav svijet pripada. Samo za to jer ima nekoliko šarenih pera. Svaki je londonski vrabac bar toliko vrijedan kao ona. Što se mene tiče ja nimalo ne cijenim ove nakinđurene i šarene inozemce. Zašto da ne ostanu u svojoj zemlji?"

„No što si joj rekao, da je tako uvrijeđena?"

„Rekao sam joj: — Ti ne spadaš u engleski vrt, nego u izlog kakve modistice! To je sve."

„Sram te bilo, Jezičino. Zar ti ne razumiješ, da je ova ptica letjela tisuće i tisuće milja, da bi me mogla posjetiti, a ne zato da je vrijeđa ovakav bezobraznik kao što si ti, tek što je stigla u moj vrt! A šta si zapravo mislio? Da je odletjela, prije nego što sam se vratio kući, ne bih ti to nikada bio oprostio. Izađi napolje."

Malko pokunjen, ali još uvijek tobož ravnodušno, kao da ga se sve to ne tiče, odskakutao je vrabac na hodnik, a doktor je za njim zatvorio vrata.

Onda se prikučio lijepoj ptici, koja je sjedjela na tintarnici, i blago je pogladio preko leđa, našto je Miranda smjesta izvukla glavu ispod krila.

„Strašno mi je žao, Miranda", reče doktor, „no ne smiješ se brinuti zato što govori Jezičina. Ne zna bolje. To je velegrađanin, koji se čitavog života morao tući za goli život. Mora mu čovjek svašta oprostiti. Ne zna i ne može bolje."

Miranda je umorno raskrilila svoja divna krila. Tek sada, kad je bila budna i kad se stala kretati, udarilo mi je u oči kako se otmjeno vlada. Oči su joj bile pune suza, a kljun joj je podrhtavao.

„Ne bih se ja toliko uzrujala ni uvrijedila", reče ona visokim srebrnim glasom", da nisam bila tako strašno umorna — a osim toga . . ."

„Jesi loše putovala?" pitao ju je doktor.

„Jako loše, nikad nisam tako zlo putovala", odvratila je Miranda. „Nevrijeme — no nema smisla da se zbog toga jadam! Glavno, da sam sada ovdje."

„No pričaj mi", reče doktor, kao da je dugo vremena nestrpljivo čekao, da nešto sazna. „Što je rekla Velika strelica, kad si donijela moju poruku?"

Grimizna je ptica-rajčica spustila glavu.

„To je najgore od svega", reče ona, „nisam trebala uopće doći. Nisam mogla izvršiti vašu poruku. Nisam ga mogla naći. Velika strelica sin Zlatne strelice, je nestao . . ."

„Nestao?" poviče doktor. „A što mu se dogodilo?"

„Nitko ne zna kud se djeo", odvrati Miranda. „I prije bi često nestajao, tako da Indijanci nisu znali gdje se nalazi. No sakriti se od ptica nije laka stvar. Inače sam uvijek naišla na kakvu sovu ili lastavicu, koja bi mi znala reći, gdje se nalazi. No ovaj put nije nitko ništa znao. Zato sam i zakasnila gotovo za dvije sedmice. Tražila sam ga i tražila i svuda se propitkivala. Letjela sam uzduž i poprijeko čitavom Južnom Amerikom. Ipak se nisam namjerila ni na jedno živo stvorenje, koje bi znalo, gdje se nalazi Velika strelica."

Nakon što je Miranda svršila svoje pričanje, nastala je u sobi turobna šutnja. Doktor je nabrao čelo, a Polinezija se grebla iza uha.

„Jesi li pitala crne papige?" reče Polinezija. „One obično znaju sve."

„Dakako, da jesam", odvrati Miranda. „I zato što nisam mogla ništa saznati, bila sam veoma zbunjena, zaboravila sam stoga pripaziti prije svog leta kakovo će biti vrijeme. Nisam si priuštila ni da otpočinem na Azorima, nego sam ravno odletjela prema Gibraltarskom tijesnu, kao da je lipanj ili srpanj, a u Sredozemnom moru zapala sam naravski u strahovito nevrijeme. Držim zbilja, da se ne bi probila kroz oluju, da se nisam srećom namjerila na neku krhotinu broda. Na toj krhotini otpočinula sam, čekajući, dok se oluja smiri. Neko sam vrijeme i spavala, inače ne bih uopće ovamo stigla i ne bih vam mogla pričate ove zgode."

„Jadna Miranda!" Kako je to moralo biti strašno!" reče doktor. „No je si li barem saznala, gdje su od prilike Veliku strelicu posljednji put vidjeli?"

„Da, mladi jedan albatros, vidio ga je posljednji put na Otoku riđih majmuna."

„Na Otoku riđih majmuna? To je blizu brazilske obale, zar ne?"

„Da. Odletjela sam naravski odmah onamo i pitala svaku pticu na otoku. Otok riđih majmuna je veliko ostrvo, dugačko stotinu milja. Malne su me ulovili i gotovo sam dospjela, nakon svega što sam prepatila, u kavez. Nije šala imati lijepo perje. To je najgore, što se čovjeku može desiti. Kad god se približiš ljudima, stavljaš svoj život na kocku. Vele: — Ah kako krasno! I opale ti strelicu ili tane u slabine. Doktor Dolittle i Velika strelica su jedini ljudi na čitavome svijetu, kojima se usuđujem približiti."

„No zar nitko ne zna, je li se ikada vratio iz gore?"

„Ne, ono što sam ti rekla je posljednje, što se o njemu zna. Poslije ga nitko nije vidio."

„Zar misliš, da mu se moglo štogod desiti?" pitao je doktor tjeskobnim glasom.

„Da, bojim se", reče Miranda i ponikne žalosno glavom.

„Bilo bi to najveće razočaranje moga života", reče polagano John Dolittle, „kad ne bih mogao sresti Veliku strelicu licem u lice. Bez obzira na to, kolik bi to bio gubitak za cijelo čovječanstvo. Jer sudeći samo po tome, što si mi ti pričala, mora da taj čovjek zna više o prirodnim naukama, nego svi mi zajedno. Bilo bi strašno da je umr'o, a da nitko nije mogao napisati ono, što taj čovjek zna! No zar zbilja misliš, da je umr'o?"

„Ma šta drugo da mislim", poviče Miranda i glasno zaplače, „šest punih mjeseci nije ga nitko vidio, nikakova životinja, nikakova riba, nikakova ptica!"

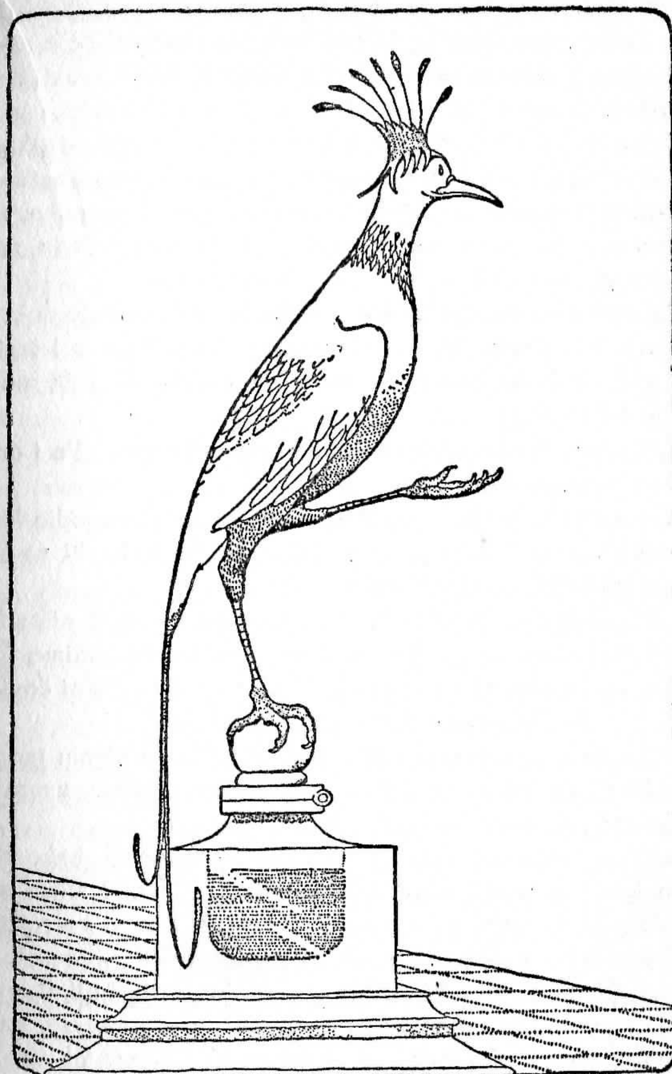
III. POGLAVLJE

SLIJEPO PUTOVANJE

Svi su se ražalostili zbog tih vijesti o Velikoj strelici. Razabrao sam, kako je doktor strašno uzrujan po tome, što je šutio i sanjivo gledao preda se pijući svoj čaj. Na časove bi uopće stao i zurio u mrlje na stolnjaku, kao da njegove misli blude bogzna gdje. Dok najposlije nije Pat-Pat, koja je pazila, da se doktor čestito najede, stala ljutito kašljati i klopotati loncima tarući suđe.

Pokušao sam sve i sva da ga razvedrim. Uzalud. Najposlije sam stao pričati o našem putovanju i pripravama za put.

„Ma vidiš, dragi Stubbins", reče doktor kad smo ustali, a Pat-Pat sa Či-Či-em stala raspremati stol, „sad uopće ne

Grimizna ptica-rajčica sjedi na tintarnici i priča . . .

znam, kud da putujem. Otkako mi je Miranda donijela tu vijest, čini mi se kao da sam izgubljen. Htio sam prigodom toga putovanja potražiti Veliku strelicu i sastati se s njime. Pola godine sam se veselio na taj susretaj. Mislio sam, da će mi pomoći naučiti jezik školjkara. On bi možda i znao, (doktor se pri tom jako zamislio!) kako bi čovjek — dopr'o na dno mora ... No sad ga nema više, a sve njegovo znanje i saznanje nestalo je zajedno s njime. Sve je to pokopano. Dijelio nas je čitav jedan svijet, a samo nas je ova ptica obojicu poznavala."

Vratili smo se u radni kabinet, kuda je Đip donio doktoru njegovu lulu i papuče. A nakon što je pripalio lulu i čestito zadimio, činilo se kao da se nešto razvedrio. Kao da mu se vraća dobra volja.

„No nekud ćemo ipak krenuti?" pitao sam ja. „Pa i onda ako više nema Velike strelice?"

Oštro mi je pogledao u lice, a mislim da je pogodio kako sam tjeskoban. Naglo se nasmiješio, onako kako bi se običavao smiješiti, poput dječaka.

„Ma dakako, Stubbins", reče on, „nemoj se ti ništa bojati! Putovat ćemo mi. Ne smijemo prestati da radimo i da učimo, pa i onda, ako je nestalo Velike strelice. Jadni čovjek! No kuda da putujemo? To je pitanje. Kuda?"

Htio sam putovati u tolike predjele, da se nisam mogao odlučiti ni za jedan. A dok sam ovako razmišljao, uspravio se doktor na svom stolcu i rekao:

„Znaš, što ćemo učiniti, Stubbins. Igrat ćemo, kako sam često igrao u svojoj mladosti, dok Sara nije kod mene stanovala. Tada sam to zvao slijepim putovanjem. Kad bih htio otputovati, a da nisam znao kuda, otvorio bi atlas zaklopivši oči. Onda bi ne gledajući u knjigu uzeo olovku i potražio na onoj stranici, koju sam otvorio, neko mjesto. Mahnuo olovkom i piknuo bilo kud. Onda bi otvorio oči i pogledao kakovo je to mjesto. Slijepo putovanje je veoma

uzbudljiva igra, jer prije nego što počneš igrati, moraš položiti zakletvu, da ćeš otputovati na mjesto, koje si taknuo olovkom, pa puklo kud puklo. Hoćeš da tako igramo?"

„Da, dakako. Kako ne bi!" povikao sam u sav glas. „Kako je to uzbudljivo! Nadajmo se da će biti Kina, ili Borneo, ili Bagdad ..."

Za sekundu sam se popeo na ormar za knjige i izvadio iz najgornje police veliki atlas. Položio sam ga pred doktora na stol.

Dok je doktor šiljio olovku, rodila mi se u glavi misao. „A što bi se dogodilo, ako olovka pogodi sjeverni pol?" pitao sam doktora. „Da li bi i onamo otišli?"

„Ne, prema pravilima igre, ne treba putovati dva puta na isto mjesto. Čovjek smije u tom slučaju još jedamput pokušati. Ja sam već bio na sjevernom polu", dodao je mirno, „pa tako ne trebamo onamo još jednom putovati."

Nisam mogao govoriti od samoga čuda.

„Već ste bili na sjevernom polu?" promrsio sam prigušenim glasom. „A ja sam mislio, da još nitko nije otkrio sjeverni pol. Na zemljopisnoj karti su naznačena sva mjesta, koja su istraživači otkrili, kad su kušali onamo doprijeti! Zašto nije označeno vaše ime, ako ste otkrili sjeverni pol?"

„Obećao sam, da ću zatajiti ovo otkriće, a ti mi moraš obećati, da nećeš nikome o tome pričati. Da, da, ja sam otkrio sjeverni pol u travnju godine 1809. No kratko vrijeme nakon moga dolaska, došla je k meni deputacija polarnih medvjeda, koji su mi rekli, da se tamo pod snijegom nalazi silno mnoštvo ugljena. Oni su znali, da ljudi čine sve i sva da se domognu ugljena i da idu svukud, gdje se nalazi ugljen. I zato neka to ja nikome ne kažem. Jer ako jednom dođu onamo ljudi, i osnuju ugljenike, pokvarili bi medvjedima njihovu krasnu bijelu zemlju, a nigdje drugdje nije tako hladno, da bi se polarni medvjedi mogli dobro osjećati. Morao sam im dakle obećati i tako! Jednoga će dana netko drugi otkriti

sjeverni pol — no ja bih htio da polarni medvjedi zadrže za sebe što dulje svoja ledena igrališta. A nadam se, da će to zbilja još dugo potrajati, jer je vraški teško onamo doprijeti. No, jesmo li spremni? Uzmi olovku i stani ovamo do stola. Kad se knjiga otvori, mahni olovkom tri puta u krugu i pikni kud hoćeš. Gotovo? Dobro — sad zaklopi oči!"

Bio je to napeti i tjeskobni momenat — zbilja veoma uzbudljivo .Obojica smo čvrsto zaklopili oči. Čuo sam, kako se atlas otvorio, kao da je pukla puška, sve sam mislio, koja bi to mogla biti stranica. Engleska ili Azija. Ako je Azija, kud ću pogoditi olovkom? Tri puta sam mahnuo, a onda sam spustio ruku. Šiljak olovke se dotakao atlasa.

„Gotovo je!" kliknem ja. „Gotovo!"

IV. POGLAVLJE

ODREĐENJE I ODREDIŠTE

Otvorili smo oči. Naše su glave tresnule jedna o drugu, jer smo oboje htjeli što brže vidjeti, kuda ćemo da putujemo.

Atlas se otvorio na mjestu, gdje je karta prikazivala južni Atlantik. Šiljak moje olovke nalazio se točno u sredini jednog sićušnog otoka, kojemu je ime bilo tako sitno štampano, da je doktor morao izvaditi svoje oštre naočale, da bi ga odgonetnuo. Vrtio sam se od uzrujanosti. „OTOK RIĐIH MAJMUNA" čitao je polagano i tiho zafićuknuo. „O, kako je to čudno. Baš si pogodio otok, gdje su Veliku strelicu posljednji put vidjeli. — Htio bih znati... kako je to čudno, zaista!"

„No mi ćemo onamo ipak otputovati, gospodine doktore?" pitao sam tjeskobno.

„Naravski, moramo prema pravilima igre."

„Silno se veselim, da nisam pogodio Oxenthorp ili Bristol", rekoh ja. „Bit će to silno putovanje. Gledajte samo koliko vode moramo preploviti. Hoće li to dugo trajati?"

O ne, neće to dugo trajati. S dobrom lađom i pomoću zgodnoga vjetra mogli bi mi to lako prevaliti za četiri sedmice. No nije li to čudno: od svih zemalja svijeta pronašao si zatvorenih očiju baš ovaj otok! Otok Riđih majmuna. — No, bilo kako mu drago, nije to loše. Moći ću bar pronaći nekoliko jabisri-kukaca."

„Kakvi su to kukci?"

„To je veoma rijetka vrsta kukaca, koji su veoma osebujni. Htio bih proučavati ove kukce. U čitavome svijetu nalaze se samo tri mjesta, gdje žive ti kukci. Otok riđih majmuna je jedno od tih mjesta. No i tamo su veoma rijetki."

„Što znači ovaj mali upitnik iza imena otoka?" pitao sam pokazujući na kartu.

„To znači, da položaj otoka nije točno poznat. Mora da se otok nalazi negdje u blizini toga mjesta. Valjda su ga vidjeli neki pomorci. Možda izdaleka. Nije isključeno, da mi budemo prvi bijeli ljudi, koji će se ondje iskrcati. No, čini mi se, da će biti prilično teško pronaći taj otok."

„Kladio bih se, da će to biti silno putovanje", rekoh ja. „Otok na karti izgleda naprosto divno. Ima tamo Crnaca?"

„Ne. Miranda veli, da tamo živi samo jedno čudno indijansko pleme."

U taj čas ganula se jadna ptica-rajčica i probudila. U našem uzbuđenju posve smo zaboravili, da moramo tiho govoriti, dok ptica spava.

„Putujemo na Otok riđih majmuna", reče doktor. „Ti znaš, gdje je taj otok, zar ne?"

„Znam, gdje sam ga posljednji put vidjela — ali ne mogu reći, da li se nalazi još uvijek na svom mjestu."

„Ne, nipošto. Otok riđih majmuna pliva. Kreće se uvijek na istom mjestu?"

„Ne, nipošto. Otok riđih majmuna pliva. Kreće se uvijek u tom kraju, većinom u blizini najjužnijega dijela Južne Amerike. No lako ću ga pronaći, ako onamo hoćete putovati. Razumije se to samo po sebi."

Čuvši te vijesti, nisam više mogao obuzdati svoje veselje. Mislio sam da ću pući, morao sam nekome ispričati čitavu stvar. Plešući i pjevajući izletio sam iz sobe da potražim Či-Či-a.

Na vratima sam se spotakao preko patke, koja je upravo donosila tanjure, i pao naglavce ravno na nos.

„Je li dečko poludio?" viknula je Pat-Pat. „Kud ćeš, ludove?"

„Na Otok riđih majmuna", odvratio sam ja ustavši. „A osim toga taj otok — pliva."

Stigavši u predsoblje napravio sam nekoliko puta „veliku zvijezdu".

„Ti ćeš u Stenevac, a ne na Otok riđih majmuna", izderala se za mnom gazdarica. „Daj pogledaj što si učinio od mog najljepšeg porculana, ti bolvane."

No ja sam bio odviše sretan, a da bi je slušao gdje psuje, nego sam pjevajući odjurio u kuhinju, da potražim Či-Či-a.

TREĆI DIO

I. POGLAVLJE

TREĆI ČOVJEK POSADE

Još iste sedmice počeli smo se ozbiljno spremati na put. Školjkaš Joe otpremio je „Droplju" niz rijeku i privezao je na keju, da bi lakše mogli krcati. Tri dana nosili smo na lađu svoje zalihe i ondje ih ukrcavali.

Začudio sam se kako je ta krasna lađa iznutra prostrana. Imala je tri male kabine, jedan salon ili blagovaonicu, a pod svim ovim odajama još jedan veliki prostor, gdje smo spremili naše zalihe, pričuvna jedra i druge stvari.

Joe je zacijelo u čitavom gradu pričao o našem skorašnjem putovanju, jer bi nas uvijek mnoštvo ljudi motrilo, kako ukrcavamo naše stvari. A morao se dabome prije ili kasnije pojaviti na poprištu i Matija Mugg.

„Ah, Tommy", poviče on, vidjevši kako nosim na lađu vrećice s brašnom. „Kako je to krasna lađica! A kud to doktor putuje?"

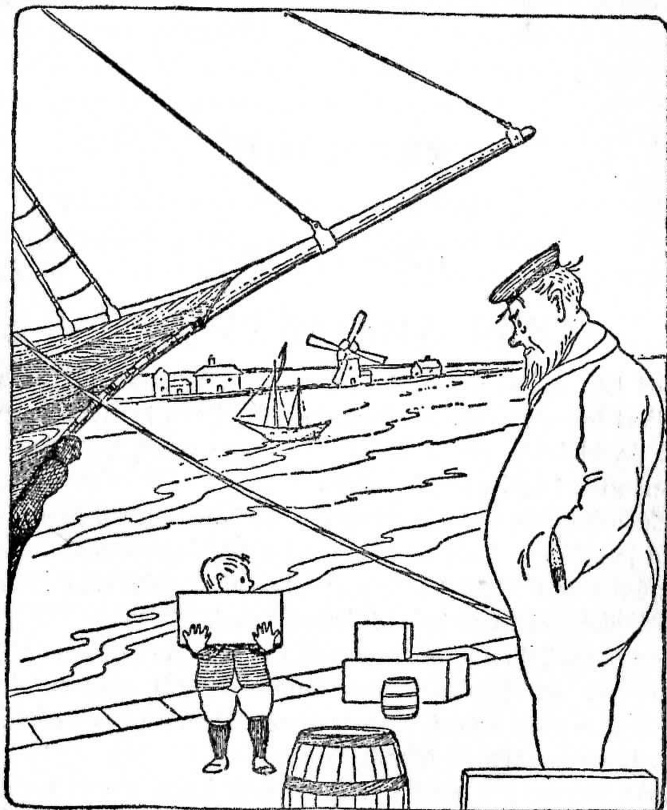
„Na Otok riđih majmuna", odvratio sam ponosno.

„A ti si jedini, koga doktor uzima sa sobom?"

„Govorio je on, da bi htio uzeti sobom još jednog momka, no dosada se nije ni za koga odlučio."

Matija je nešto promrmljao preda se i zaškiljio prema lijepušnim jarbolima „Droplje".

„Znaš, Tommy", reče on, „kad ne bi bilo mog trganja, gotovo bih volio poći s doktorom na putovanje. Lađa, spre-

„Dečko, gdje je brodar?" pita Ben Butcher doktorova pomoćnika

mna da isplovi, uvijek me potiče na putovanje i budi u meni želju za pustolovinama. Što to nosiš?"

„Sirup", odgovorio sam ja. „Nosim dvadeset funti sirupa."

„Moj Bože", uzdahnuo je on okrenuvši glavu, „zaista bih rado s vama putovao. No moje trganje . . . ne mogu nikako . . ."

Nije dugo potrajalo, a opet je netko došao i smetao me u mom radu. Bio je to velik glomazan čovjek sa riđom bradom. Ruke su mu bile obasute tetoviranim znakovima. Dlanom si je otr'o usta, pljunuo dva put u rijeku i upitao:

„Dečko, gdje je brodar?"

„Brodar? Koga mislite?" pitao sam ja.

„Kapetan. Gdje je kapetan ove lađe?" pitao je on i pokazao rukom na „Droplju".

„Ah, vi mislite doktora? Njega sada nema ovdje."

U taj čas pojavio se doktor sav opterećen bilježnicama, mrežama za leptire, staklenim posudama i drugim prirodoznanstvenim alatom. Krupni onaj čovjek pristupio je doktoru i uljudno taknuo prstima kapu.

„Dobro jutro, kapetane", reče on, „čuo sam, da trebate još nekoliko momaka za putovanje. Zovem se Ben Butcher, valjani pomorac."

„Drago mi je, što sam vas upoznao", reče doktor, „no bojim se, da ne ću moći unovačiti više momčadi, nego što je imam."

„Ali kapetane", reče valjan pomorac, „valjda ne ćete u to doba godine krenuti na put bez ikog osim ovog mališana, pa još k tome i s ovako velikim kuterom!"

Doktor ga je uvjeravao, da to kani učiniti. No pomorac nije htio da ode. Neprestano mu je nešto tumačio. No doktor nije popuštao, odgovarao je uljudno, ali odlučno, i napokon je Ben Butcher žalosno otišao rekavši, da se ne nada, da će nas ikada žive vidjeti.

Ovoga prijepodneva dobili smo još nekoliko posjeta, koji su nam oduzimali dragocjeno vrijeme. Tek što je doktor otišao, da spremi svoje bilježnice, pojavio se na mostiću drugi jedan posjetnik. Bio je to Crnac, koji je izgledao veoma čudno. Vidio sam već crnaca po cirkusima, poznavao sam crnce, koji se kite perima, a nose koštane ovratnike i slične stvari. No taj Crnac bio je odjeven u moderni žaket, a nosio

je golemu kričavo crvenu kravatu. Na glavi je imao slamnati šešir sa šarenom vrpcom, a osim toga je zastirao lice velikih zelenim kišobranom. Izgledao je svakako veoma fino i otmjeno, tek što nije imao na nogama ni čarapa ni cipela.

„Molim vas oprostite", reče on i elegantno se pokloni, „da li ova lađa pripada liječniku Dolittle-u?"

„Da", rekoh ja, „hoćete li s njime govoriti?"

„Vrlo rado, ako ne smetam", odgovorio je on.

„Koga da javim?"

„Ja sam Bumpo Kebubu, nasljednik prijestolja Džolidžinki."

Smjesta sam odjurio u kabinu i rekao doktoru tko je došao.

„U pravi čas!" klikne John Dolittle. „Stari moj prijatelj Bumpo! Momentano je na naucima u Oxfordu. Kako je pažljiv! Došao da me posjeti..."

Iskoprcao se što je brže mogao iz kabine, da pozdravi svoga posjetnika.

Čudni crni čovjek je regbi pomahnitao od veselja ugledavši doktora. Neprestano mu je stiskao desnicu i čvrsto je drmao.

„Izvijestili su me", reče on, „da se uprav spremate opet jednom na put. Požurio sam se, da bi vas vidio prije odlaska. Sublimirano sam entuzijazmiran, što vas nisam promašio."

„Malne ste me promašili", reče doktor. „No morali smo odgoditi naše putovanje, jer nismo dosada mogli upotpuniti posadu. Inače bi otplovili već pred tri dana."

„Koliko ljudi posade biste jošte trebali?" pitao je Bumpo.

„Jednog jedinog čovjeka", reče doktor. „No tako je teško naći pravoga."

„Scijenim, da je to prst Božji", reče Bumpo. „Da li bi se mogli samnom okoristiti?"

„Sjajno!" poviče doktor. „No što će vaši nauci? Ne možete samo ovako napustiti svoju sveučilišnu karijeru."

„Potrebni su mi praznici", reče Bumpo. „Prije nego što sam otišao iz kraljevstva Džolidžinki, rekao mi je kralj, moj uzvišeni otac, neka mnogo putujem. Vi ste čovjek velike učenosti — a upoznati svijet u vašem društvu, je prilika, koju treba cijeniti."

„Kako vam se sviđalo u Oxfordu?" pitao je doktor.

„O, hvala, tako, tako. Sve osim algebre i cipela. Od algebre me bolila glava, od cipela noge. A kad sam danas ujutro napustio kvadraturno zide sveučilišta bacio sam cipele preko plota, a algebru srećom vrlo brzo zaboravljam. Volio sam Cicerona. Da, Ciceron mi se čini tako otmjen, tako prirodan... Rekoše mi uostalom, da će njegov sin iduće godine veslati u našem koledžu. Sjajan dečko..."

Doktor je zamišljeno gledao goleme crne noge prinčeve. Onda polagano reče:

„Da, da, ima nešto na stvari. Pravo kažete! I Život čovjeka odgaja, baš kao i sveučilište. A kad bi zbilja htjeli s nama, mene bi to jako veselilo. Jer, da vam pravo kažem, držim, da ste vi čovjek kakvoga trebamo."

II. POGLAVLJE

ZBOGOM

Dva dana kasnije bilo je sve spremno da otputujemo.

Đip je toliko molio, da pođe s nama, da je doktor naposljetku popustio. Inače je uzeo od svih životinja sobom na putovanje jedino Polineziju i Či-Či-a. Patku je pustio kod kuće, da čuva kuću i brine se za životinjske porodice.

Kao uvijek, tako smo se i sada posljednji čas sjetili na razne stvari koje smo zaboravili, a kad smo napokon zatvorili za sobom vrtna vrata i sišli niz stepenice na cestu, bili smo natovareni svim mogućim paketima.

Na obali rijeke čekalo nas je mnoštvo ljudi da nam kažu zbogom. U blizini mostića stajali su moji roditelji. Nadao sam se, da ne će praviti nikakvih scena i da ne će zaplakati ili uraditi što slično. A kao roditelji zbilja su se pristojno ponijeli. Mama mi je rekla, neka pazim da ne smočim noge, a otac se čudno smješkao, klopkao me po leđima i zaželio mnogo sreće na putu. Opraštanje je strašno neprijatna stvar, a ja sam bio sretan, kad je bilo gotovo i mi krenuli na palubu. Čudili smo se, da među svjetinom nismo našli Matiju Mugga. Bili smo uvjereni, da će doći, a doktor mu je htio dati još neke upute glede hrane za životinje, koje su ostale kod kuće. Konačno smo nakon dugog natezanja izvukli sidro i namotali svu silu užeta. A „Droplja" je lagano zaplovila niz rijeku, dok su ljudi na obali klicali i mahali rupčićima.

Tek što smo krenuli sukobili smo se s nekoliko čamaca, a na oštrom jednom zavoju rijeke zapeli smo u mulju. No premda su se ljudi na obali, kanda zbog toga uzrujavali, doktor je ostao sasvim miran.

„Takove se male nezgode događaju uvijek, pa i onda, ako je putovanje ne znam kako brižno pripravljeno", reče doktor, dok se nadvio preko palube i nastojao izvući iz blata cipele, koje su mu zapele u mulju prigodom otiskivanja. „Mnogo je lakše jedriti na debelom moru. Tamo nema ovakvih bedastoća, na koje bi se čovjek mogao nasukati ili se s njima sukobiti."

Za me je to bilo veliko i divno čuvstvo, kad smo isplovili u otvoreno more, izašavši iz rijeke kraj malog svjetionika. Kopno je zaostajalo za nama. Sve je bilo tako novo, tako drukčije! Pod nama more, a nad nama nebo. Ova lađa, koja će tolikih dana biti naša kuća, naša cesta, naš dom, i naša bašta, činila mi se tako malenom, kad bi je usporedio sa golemom vodenom površinom. A ipak mi se ta lađa činila tako udobnom, dostatnom i sigurnom.

Ogledao sam se i duboko udahnuo. Doktor je stajao kraj kormila lađe, koju su valovi blago dizali i spuštali. Bumpo je sišao s palube da skuha ručak.

Či-Či je na pramcu sjedio i namatao užeta u klupko, stavljajući zatim jedno klupko pokraj drugoga. Moj se posao sastojao u tome, da pričvrstim sve stvari, koje su se nalazile na palubi, da ne bi u slučaju lošeg vremena bile otplavljene. A kako smo se udaljivali od kopna, moglo je more postati burnije. Đip je sjedio nepomičan poput kakvog kipa. Oštrim svojim očima izviđao je da li se negdje u blizini ne nalazi kakova krhotina broda, nema li gdje pješčanih prudova ili drugih kakvih opasnosti. Svaki je od nas dobio svoj određeni posao. Tako je i stara Polinezija mjerila — služeći se starim kupaćim termometrom doktorovim — temperaturu mora, da bi se uvjerila nema li u blizini kakvih ledenjaka. A kad sam je čuo tiho kleti poput pravoga pomorca (kako se smrkavalo nije mogla raspoznati brojke na termometru), postalo mi je jasno, da je putovanje zbilja započelo i da će skoro noć. Prva moja noć na debelom moru!

III. POGLAVLJE

PRVE BRIGE

Upravo prije večere pojavio se na palubi Bumpo, pošao doktoru do kormila i rekao govoreći poput kakvog pomorca:

„Slijepi putnik u prostoru za tovar, kapetane! Upravo sam ga otkrio iza vreće sa brašnom."

„Vid' neprilike!" reče doktor. „Stubbins, idi s Bumpom dolje i dovedi mi čovjeka. Sada ne mogu od kormila."

Bumpo i ja siđemo dakle u prostor za tovar, gdje smo iza vreća za brašno našli nekog čovjeka, koji je bio sav bijel od

brašna. Uzeli smo metlu i oprašili ga, a tek smo onda prepoznali Matiju Mugga. Odvukli smo ga na palubu i doveli pred doktora. Putem je neprestano kihao.

„A to ste vi Matija", reče John Dolittle, „a što vi tu tražite za miloga Boga?"

„Napast je bila prevelika", reče Matija Mugg. „Znate i sami koliko sam vas puta molio, da me uzmete sa sobom na put, a vi niste nikada htjeli. Ovaj put sam znao, da vam je potreban još jedan momak. Mislio sam: kad bih se sakrio na lađi i pojavio tek na debelom moru iz svoga skloništa, možda bih vam dobro došao. Zadržali bi me. No morao sam sate i sate onako zgrčen ležati među vrećama za brašno, tako da se moj reumatizam opet strašno pojavio. Morao sam promijeniti položaj i baš kako sam spružio noge, prošao je onuda vaš afrikanski kuhar i vidio me. Strašno se ljulja, ova lađa, zar ne? Čini mi se, da ovaj vlažni morski zrak pogoduje mom trganju."

„Imate pravo, Matija. Niste trebali nikako doći. Niste vi za ovaj način života. Siguran sam, da vam ovo dugo putovanje neće nikako biti prijatno. I zato ćemo stati u Penzance-u i tamo vas iskrcati. Bumpo, idi u moju kabinu — u džepu moje kućne haljine naći ćeš nekoliko zemljopisnih karata. Molim te, donesi mi onu malenu sa modrim znakovima. Znam, da se ovdje na lijevo nalazi negdje Penzance. No moram najprije ustanoviti kakovi su to svjetionici, prije nego što promijenim pravac lađe i otplovim onamo."

„Na zapovijed, kapetane", reče Bumpo i oštro zakorači.

„Matija", reče doktor, „poštanskom kočijom možete se iz Penzance-a odvesti u Bristol, a odatle nije, kako znate, daleko do Puddleby-a. Nemojte zaboraviti da opskrbite kuću svakoga četvrtka zalihom hrane. Naročito nemojte zaboraviti posebnu porciju haringa za male tvorce."

Kad je doktor otvorio svoju novčarku i izvadio nekoliko zlatnika, da ih da Matiji za povratak kući, čuo sam kako Polinezija (koja je sjedila na mom ramenu i pomno motrila što se događa) šapće:

„Takav je on. Daje poslednju paru — tri funte, deset šilinga, sav novac, koji nam je preostao za put. Sada ne možemo više da kupimo putem nijednu poštansku marku, ili pomoćno sidro ili litru katrana. Nadajmo se samo da nam ne će ponestati hrane. Zašto mu, do đavola, ne pokloni čitavu lađu i krene pješke kući?"

Čekajući na zemljopisne karte, palili smo Či-Či i ja svjetiljke: jednu zelenu, na desnoj strani broda, a drugu crvenu na lijevoj strani. I osim toga još jednu bijelu svjetiljku na jarbolu.

Onda smo pomoću zemljopisnih karata promijenili pravac, a Matiji Muggu je veoma odlanulo, kad smo stigli na domak Penzance-a.

Mene je silno zanimalo, kako ćemo dovesti lađu noću u luku, kad nemamo drugih pomagala do svjetionika i kompasa. Čini mi se, da je doktor veoma spretno ravnao lađom izmičući grebenima i pješčanim prudovima.

Oko jedanaest sati noću stigli smo u tu smiješnu malu luku u Cornwallu. Doktor je sam odvezao svoga slijepog pasažira malenim čamcem, koji se nalazio na palubi „Droplje", na kopno i iznajmio mu u hotelu sobu. Kad se vratio, ispričao nam je, da je Matija smjesta šmugnuo u krevet i da se njegov reumatizam već znatno popravio.

Međutim je prošla i ponoć, a mi odlučismo ostati u luci do jutra.

Bio sam veoma sretan, da mogu napokon u krevet, premda je i to bilo lijepo, što sam tako dugo smio ostati budan. Kad sam se uspeo u svoju kabinu, koja se nalazila nad doktorovom, i fino se zamotao u pokrivač, opazio sam da mogu, ne dižući glavu s jastuka, gledati kroz okance napolje. Vidio sam, kako se svijetla Penzence-a polagano dižu i spuštaju, kako se dizala i spuštala usidrena lađa. Činilo mi se kao da

je to posebna kazališna predstava za me, prije nego što me more uljulja u san. Upravo sam u duhu odlučio, da mi se pomorski život izvanredno sviđa, kad sam zaspao.

IV. POGLAVLJE

NOVE BRIGE

Idućeg jutra, reče mi doktor dok smo jeli za zajutrak izvrsnu slaninu, koju nam je spekao naš dobri kuhar Bumpo:

„Uprav razmišljam, Stubbins, da li bi pristali na otocima Capa Blanca ili bi izravno otplovili do brazilske obale. Miranda mi je rekla, da bar mjesec i pô možemo da očekujemo najljepše vrijeme."

„Je, ja držim, da bi bilo najbolje odploviti ravno u Braziliju", rekoh ja stružući šećer iz moje šalice za kakao. „Treba da plovimo dok je lijepo vrijeme. A osim toga će Miranda sigurno paziti, da li dolazimo, zar ne? Čudit će se, ako ne stignemo na vrijeme."

„Imaš pravo, potpuno pravo, Stubbins. No u drugu ruku su otoci Capa Blanca veoma ugodno stajalište na putu u Braziliju. Kad bi morali nadopuniti našu zalihu hrane ili izvršiti kakove popravke, bilo bi zgodno da ondje pristanemo."

„Kako dugo bi morali ploviti do otoka Capa Blanca?" pitao sam ja.

„Nekih šest dana", reče doktor. „No, možemo se i kasnije odlučiti. Iduća dva dana ne trebamo i onako mijenjati pravac. Nakon zajutarka otići ćemo gore i razviti jedra."

Kad smo stigli na palubu vidio sam kako je čitav brod opkoljen bijelim i sivim galebima, koji su lijetali oko nas i tražili hranu. Bio je krasan sunčan dan.

Otprilike u pola osam digli smo sidro i razvili jedra. Duvao je zgodan jednoličan vjetrić. Ovaj put smo stigli u

otvoreno more, a da se nismo ni o što spotakli. Sreli smo ribarske lađice iz Penzance-a, koje su se vraćale s noćnog ribolova. Izgledale su veoma zgodne i čiste. Svojim crveno smeđim jedrima plovile su istim smjerom, poredane poput vojnika, bijelim valovima, koji su se pjenili na pramcu.

Iduća tri ili četiri dana sve je išlo kao po loju, a nije se dogodilo ništa izvanrednoga. Zato vrijeme privikli smo svi na svoj redovni posao, a u slobodnim časovima pokazivao nam je doktor, kako ćemo izmjenice stražiti kraj kormila. Pokazao nam je kako se održava pravac lađe, i što valja činiti, kad vjetar naglo promijeni smjer. Razdijelili smo 24 sata svakoga dana u tri straže, tako da je svaki od nas osam sati spavao, a šestnaest sati bdio. Tako je lađa bila uvijek opsrbljena, jer je dvoje bdjelo, a treći spavao.

Osim toga je uvijek bdjela Polinezija, koja je bila stariji mornar, nego svi mi. Ona je znala svašta. Gotovo je uvijek bila budna, tek bi ponekad malko prodrijemala u suncu stojeći na jednoj nozi kraj kormila. No možete zamisliti, da nitko nije imao prilike ostati u krevetu dulje od osam sati, jer mu ne bi dala Polinezija. Gledala je na brodsku uru, pa kad bi čovjek pola minute dulje spavao, sišla bi u kabinu i tako ga dugo kljucala po nosu, dok ne bi ustao.

Našeg šaljivog prijatelja Bumpa, koji se tako birano izražavao, a imao tako velike noge, da bi se uvijek negdje spotakao i pao, doskora sam jako zavolio. Premda je bio mnogo stariji od mene i pohađao sveučilište, ipak se nije nikada kočoperio. Uvijek bi se smijao i podržavao dobru volju zabavljajući posadu. Nije dugo potrajalo, a da smo svi uvidjeli, kakova je to izvrsna zamisao doktorova, da je njega uzeo sa sobom, premda nije imao pojma o pomorstvu i putovanjima.

Petoga jutra našeg putovanja, upravo kad sam preuzeo od doktora kormilo, pojavio se Bumpo i rekao:

„Usoljenog mesa gotovo više i nema, gospodine kapetane."

„Usoljenog mesa?" ponovi doktor. „Kako je to moguće? Uzeli smo sobom stodvadeset funti. Nije moguće da smo to pojeli za pet dana. Što se to dogodilo?"

„Ne znam, gospodine kapetane. Svaki put kad odem u smočnicu čini mi se da nešto fali. Ako su parcovi pojeli to meso, onda su zbilja ove životinje strašni glodavci."

Polinezija, koja je upravo šetala naslonom broda, kao svakog jutra, umiješa se u razgovor i reče:

„Moramo pretražiti smočnicu. Ako i nadalje bude tako nestajalo hrane, zagladit ćemo za jednu sedmicu, ako ne prije. Dođi Tommy, da malo pogledamo što je na stvari."

Otišli smo dolje, a Polinezija je naložila da budem sasvim tih . Najednom smo čuli iz mračnoga jednog kuta smočnice jasno hrkanje.

„Ah, mislila sam ja, da je tako", reče Polinezija. „Čovjek, velik jedan čovjek. Pođite unutra i izvucite ga napolje. Čini mi se, da se sklonio u bačvu. Bože moj, čini se da smo uzeli sobom pola Puddleby-a. Kao da smo željeznički prevoz, što li? Takav bezobrazluk! Napolje!"

Bumpo i ja upalili smo svjetiljku i stali se penjati preko sanduka i vreća. I doista! Iza bačve ležao je golemi jedan bradonja veoma dobro uhranjen. Čvrsto je spavao.

Probudili smo ga.

„Što je? tri sta mu . . ." pitao je pospano.

Bio je to Ben Butcher, valjani pomorac.

Polinezija je prskala poput bjesomučne rakete. — „To je vrhunac!", vikala je papiga. „I baš onaj čovjek na čitavom svijetu, koga najmanje trebamo. Diže mi se kosa na glavi. Bezobrazluk!"

„Nebi li bilo zgodno", predloži Bumpo, „da lopova klopimo po glavi kakvim teškim predmetom, dok je još pospan. Mogli bi ga gurnuti kroz prozorčić u more?"

„Ne, to bi samo rodilo novim poteškoćama", reče Polinezija. „Nismo sada u kraljevstvu Džolidžinki. Nema ništa! Osim toga nema brodskog okanca, koje bi bilo dosta veliko, da kroza nj proguramo ovog klipana. Odvedite ga doktoru."

Doveli smo ga na palubu, a on je uljudno salutirao pozdravljajući doktora.

„Još jedan slijepi putnik, kapetane", reče Bumpo bodrim glasom.

Jadnome je doktoru skoro pala kap.

„Dobro jutro, kapetane", reče slijepi putnik. „Ben Butcher, valjan pomorac, vama na službu. Znao sam ja, da ćete me trebati — pa sam se uslobodio sakriti na brodu, premda me pekla savjest. Ali nisam mogao gledati kako krećete na put ovako sami i bespomoćni bez valjanog pomorca. Ne bi se živi vratili, da nisam pošao s vama. Gledajte samo vaše glavno jedro, moj gospodine, kako visi i klempa. Prvi udar vjetra i čitavo platno ode do đavola. No, sad kad sam ja ovdje, uredit ćemo mi to propisno."

„Ne, nećemo mi ništa urediti, i ja znam, da ništa nije ‚propisno'", reče doktor. „Ipak se nipošto ne veselim da vas ovdje vidim. Rekao sam vam u Puddleby-u, da vas neću uzeti sa sobom."

„Ali kapetane", reče valjani pomorac, „bez mene ne možete upravljati lađom. Nemate pojma o brodarstvu — pogledajte samo kompas. Odmakli ste se od pravca plovidbe za jednu i pol crte. Bilo bi naprosto ludo, kad bi pokušali sami upravljati ovom lađom. Oprostite mi, da tako govorim, moj gospodine. Propast će vam lađa . . ."

„Dajte da vam nešto kažem", reče doktor, a na jednom se njegove oči strogo bljesnule.

„Briga mene, ako propadne lađa. Propale su meni koje te lađe, a ja se nisam ni najmanje zbog toga uzrujavao. Neka ja i ne znam ništa o jedrenju i navigaciji, ipak sam uvijek stigao na svoj cilj. Neka ste i vi najbolji pomorac na svijetu,

ovdje ste beskoristan teret, a ja ću vas iskrcati u najbližoj luci, kuda budemo stigli."

„A budite sretni", dodala je Polinezija", ako vas ne zatvore, što ste kao slijepi putnik s nama putovali i pojeli nam čitavu zalihu usoljena mesa."

„Ne znam što da radimo", čuo sam kako papiga šapće Bumpu. „Nemamo novca, kojim bi kupili novu zalihu, a usoljeno meso je bilo glavni dio naše zaire."

„Ne bi li to bio dobar političko-ekonomski postupak", odvraćao je Bumpo šapćući, „kad bi valjanog pomorca usolili i pojeli mjesto usoljenog mesa? Važe najmanje stodvadeset funti."

„Koliko puta ću ti reći, da nismo u kraljevstvu Džolidžinki", poviče Polinezija. „Tako šta se ne radi na lađama bijelih ljudi. Ipak", promrmljala je nakon što je časkom razmislila stvar, „ipak je to sjajna ideja. Držim, da ga nitko nije vidio, kad se ušuljao na lađu. Ali da! Nemamo dosta soli! Osim toga bi meso sigurno vonjalo po duhanu."

V. POGLAVLJE

POLINEZIJA SE SMISLILA

Doktor me zamolio da pripazim na kormilo, dok će on nešto sračunati, kako bi mogli krenuti novim pravcem.

„Sada moram ipak pristati na otocima Capa Blanca", reče on, kad nam je pomorac okrenuo leđa. „Baš preglupo! No radije ću otplivati natrag u Puddleby, nego da moram slušati ovog čovjeka sve do Brazilije."

Ben Butcher bio je zaista strašan klipan. Mislio bi čovjek da će se netko, kome si kazao da ga ne trebaš, barem pristojno vladati i biti miran. No Ben Butcher nije bio takav. Nastavio je šetati palubom i tumačiti kako ovo ili ono ne

valja i kako smo sve učinili krivo. Prema njegovom mišljenju nije na čitavoj lađi bilo ništa u redu. Sidro je bilo loše pričvršćeno, okna loše zatvorena, jedro krivo postavljeno (tako da je stražnja strana bila sprijeda), a uzlovi loše svezani.

Napokon mu je doktor rekao neka šuti i neka izvoli otići s palube. On se opr'o rekavši, da ne će dopustiti, da ga ljudi, koji nemaju pojma o pomorstvu, potope. Neće on s palube, dok god može da ostane.

Napokon smo se uznemirili. Ben Butcher je bio pravi orijaš. Tko bi znao, što bi se moglo desiti, ako se zbilja naljuti.

Bumpo i jà razgovarali smo o tome u blagovaonici, kad je došla Polinezija sa Đipom i Či-Či-em, a kao uvijek, tako je i ovaj put Polinezija znala što valja raditi:

„Pazite", reče ona, „uvjerena sam da je ovaj Ben Butcher kriomčar i zao čovjek. Kako znate razumijem se ja u pomorce. Ima ih svakojakih. A ovaj mi se nikako ne sviđa. Ja . . ."

„Misliš li zbilja", prekinuo sam ju, „da doktor bez pomoći pravoga jednog pomorca ne bi mogao preploviti ocean?"

Prilično sam se naime uznemirio saznavši, da je sve, što smo dosada učinili, krivo učinjeno. Stao sam razmišljati, što bi se dogodilo, kad bi zapali u oluju, pogotovo, kad je Miranda rekla, da će vrijeme ostati samo mjesec dana ovako lijepo, a mi tako kasno krenuli na put.

No Polinezija je prezirno mahnula glavom.

„Dragi dečko", reče ona, „sa Johnom Dolittle-om bit ćeš uvijek siguran. Nemoj to zaboraviti, a što ova glupa haringa priča, za to neka te ne boli glava. Istina je, dabome, da doktor čini sve krivo, ali to ne škodi, kad on to čini. Pazi što ti kažem! Kad putuješ s Johnom Dolittle-om, stići ćeš uvijek na cilj. Čuo si, da je to sam rekao! Ja sam s njime mnogo puta putovala, pa mogu da znam što je i kako je. Kadikad je lađa okrenuta naglavce, kad stigne na cilj, jarboli dolje, a

trupina gore, a kadikad je opet sve u redu. No ovako ili onako, uvijek ćeš stići na cilj. No bit će i nešto drugo", dodala je zamišljenim glasom, „doktor je izvanredno sretan. Ima on svojih briga — no uvijek mu na koncu sve sretno za rukom polazi. Sjećam se jedamput, kad smo plovili kroz Magallanesovo tijesno, vjetar je bio tako jak . . ."

„No što će biti s Ben Butcherom?" upao je Đip. „Imala si nekakav plan, je li, Polinezijo?"

„Da. Bojim se da doktora ne klopi po glavi, kad mu okrene leđa, i proglasi sebe kapetanom ‚Droplje'. Zli pomorci to kadikad čine. Okrenu lađu, kuda im se sviđa i vode je, kako im se prohtije. To se zove pobuna."

„I ja se bojim", reče Đip, „i držim da se brzo mora nešto učiniti. Do Capa Blanke nećemo stići prije prekosutra, a ne bih htio doktora ni časkom ostaviti na samu. Ovaj Ben Butcher miriši mi kao veoma zao čovjek."

„Moj plan je govov", reče Polinezija. „Pazite. Imaju li ova vrata ključ?" Ogledali smo se prema vratima blagovaonice i vidjeli, kako iz ključanice viri ključ.

„Dobro", reče Polinezija. „Bumpo će sada prostrti stol za ručak, a mi ćemo svi izaći napolje i posakrivati se. Onda će Bumpo oko dvanaeste zazvoniti na ručak, a čim to Ben Butcher čuje, sići će sa palube u blagovaonicu i čekati da mu serviramo usoljeno meso. Bumpo se mora vani za vratima sakriti. Čim Ben sjedne za stol, zaklopit će Bumpo vrata i zaključati ih. Onda je naš. Jeste li razumjeli?"

„Kako strategiozno!" zadivi se Bumpo. „I Ciceron veli: Cum papagaibus facilime congregatio. Prostrt ću smjesta stol."

„Da, i odnesi umak i sve druge jestive stvari", reče Polinezija. Ovaj klipan je dosta jeo, pa bi mogao bar dva do tri dana uzdržati. Neka malko smršavi, prije nego što ga pustimo napolje. Onda mu ne će pasti na pamet, da zapodjene tučnjavu, kad ga na otoku iskrcamo."

Izašli smo zatim napolje i sakrili se u hodniku odakle smo sve mogli motriti. Bumpo je smjesta stao na podnožju stepenica i stao zvoniti kao da je poludio. Onda je skoknuo iza vrata blagovaonice, a mi smo pozorno slušali zaustavivši dah. Smjesta je zatim dokasao Ben Butcher, valjani pomorac. Jasno se čulo kako lomata stubama: bum, bum, bum. Otišao je ravno u blagovaonicu, sjeo na doktorov stolac na čelu stola, utakao ubrus i duboko uzdahnuo, kao da nešto važno očekuje.

Tada je Bumpo zalupio vrata — puf! — i smjesta ih zaključao.

„To je dakle u redu", reče Polinezija izašavši iz svoga skrovišta. „Neka sada drži predavanja o navigaciji. Gospode, kakav je to bezobrazluk! Više sam ja zaboravila o pomorstvu, nego li je ova tusta i jalova uš ikada znala. Idi gore i reci doktoru. Ti ćeš Bumpo, idućih dana, servirati obroke u kabini."

Rekavši to zapjevala je raspuštenu neku mornarsku pjesmu i popela mi se na leđa dok sam se penjao na palubu.

VI. POGLAVLJE

DOKTOROVA OKLADA

Morali smo se ovdje zadržati s dva razloga, — premda nam se zbilja žurilo. Prvo, što nam je ponestalo zaire uslijed golemog apetita valjanoga pomorca Butchera. Pregledavajući našu zalihu i popisujući hranu, ustanovili smo, da je osim mesa pojeo i svu silu drugih stvari. A kako nismo imali novaca, razbijali smo si glavu, kako da kupimo novu hranu. Doktor je pretražio svoj kovčeg, ne bi li u njemu nešto našao, što bi mogli prodati. No jedino što je našao, bila je stara neka ura sa slomljenim kazalom i svinutim poklopcem. Da smo je prodali, nebi mogli kupiti za taj novac ni funtu čaja. Bumpo

je predložio da će u grad i da pjeva smiješne crnačke pjesme, što ih je naučio kod kuće. No doktor je rekao da ne vjeruje, da bi stanovnici otoka imali smisla za afričku glazbu.

Drugi razlog, koji nas je zadržao, bila je borba s bikovima. Na tim otocima, koji pripadaju Španiji, priređuju se svake nedjelje borbe s bikovima. Mi smo stigli ovamo jednog petka, a nakon što smo se riješili valjanog pomorca, krenuli smo u grad.

Bio je to čudan mali gradić, koji se veoma razlikovao od svih gradova, koje sam dotada vidio. Ulice su bile zavojite, uske i neprohodne. Bile su tako uske da dvoja kola nisu mogla uporedo prolaziti. Krovovi kuća s jedne i s druge strane ulice gotovo su se ticali, tako da bi ljudi, koji su stanovali u mansardi, mogli svome susjedu preko ulice pružiti ruku. Doktor je rekao, da je to veoma stari grad. Zvao se Monteverde.

Dok smo ovako šetali gradskim ulicama, doprla nam je najednom do uha silna galama. Ulicom je prolazila povorka, u kojoj su stupali mnogi ljudi u veoma šarenim odijelima. Za povorkom je išlo mnoštvo dama, koje su se divile ljudima u šarenom odijelu, a dječurlija je klicala od oduševljenja. Pitao sam doktora tko su ti ljudi.

„To su matadori", reče on. „Sutra će ovdje biti borba s bikovima."

„Što su to matadori i što su to borbe s bikovima?" pitao sam ja.

Veoma sam se začudio, kad je doktor najednom postao sav rumen od bijesa.

„Borba s bikovima je nešto veoma glupo, okrutno i odvratno. Ovi su Španjolci veoma prijazan i gostoljubiv narod. Nikako ne mogu shvatiti, kako im se može svidjeti ova glupava zabava."

Zatim mi je razložio, kako se u borbi s bikovima najprije životinja draži i dovodi u bjesnilo. Kako joj onda dozvoljavaju da poleti u cirkus, gdje neki ljudi mašu crvenim mantijama i onda opet nestaju. Zatim se biku dozvoljava da porazbaca nekoliko jadnih starih i umornih konja i da ih ubije. Pri tom se toliko umorio, da se ne može više braniti. A kad mu je sasvim ponestalo sape, javlja se na poprištu čovjek sa mačem i probada mu šiju.

Svake nedjelje ubija se u svakom gradu Španije na taj način mnoštvo bikova i konja. Bar šest u svakom većem gradu, kako mi reče doktor.

„No zar bikovi nikada ne ubijaju ljude?"

„Nesrećom vrlo rijetko. Bik je i onda, kad se razbijesni, samo napola tako opasan, kao što bi čovjek mislio, kad ga vidi. Treba samo hitro izmaći i ostati hladnokrvan. Ovi borci s bikovima su veoma spretni i hitri, a osim toga ih svi ljudi, naročito španjolske gospođe, izvanredno cijene. Znameniti matador, kako ga zovu, — je u Španiji važnija ličnost od samoga kralja. Evo tu dolazi još jedna skupina. Gledaj samo kako im djevojke dobacuju poljupce. Preglupo!"

Dok smo ovako gledali povorku priključio nam se odličan gospodin, koji je rekao da se zove don Enrique Cardenas.

Pitao nas je odakle smo, a kad je čuo odakle dolazimo, oslovio nas je engleski. Vladao se kao dobro odgojen fin gospodin.

„Hoćete li sutra prisustvovati borbi s bikovima?" pitao je ljubezno doktora.

„Nipošto", reče doktor čvrstim glasom. „Nikako ne volim borbe s bikovima. To su okrutne i kukavne predstave."

Don Enrique-u je gotovo ponestalo sape. Toliko se uzrujao. Rekao je doktoru, da ne zna što govori. Borba s bikovima je plemenit sport, a matadori najhrabriji ljudi na svijetu."

„Glupost", reče doktor, „jadna životinja nema nikakove šanse. Tek onda, kad je premorena i kad joj se muti pred

očima, usuđuju se vaši dragocjeni matadori izaći iz duplja i ubiti bika."

Mislio sam da će Španjolac doktora premlatiti. Tako je bio ljut. U to se približio doktoru drugi jedan Španjolac, čedno odjeven i nešto mu šapnuo u uho. Objasnio mu je, da je taj don Enrique veoma važna ličnost na otoku: uzgaja bikove, neku crnu i naročito snažnu rasu, uredio je čitavu farmu. On dobavlja bikove za borbe na otocima u Capa Blanca. Veoma je bogat, pa ga nitko ne smije vrijeđati.

Promatrao sam doktorovo lice, dok je slušao ovo pričanje, pa sam opazio, kako mu je u oku bljesnula iskra mladenačkog jogunluka. Kao da se najednom nešto sjetio.

Obratio se ljutitom Španjolcu.

„Don Enrique", reče on, „rekli ste mi da su borci s bikovima veoma hrabri i spremni ljudi. Kako mi se čini, ja sam vas uvrijedio, jer sam nazvao borbe s bikovima jadnim sportom. Kako se zove najbolji matador sutrašnje borbe s bikovima?"

„Pepito de Malaga", reče don Enrique, „jedno od najvećih imena, jedan od najhrabrijih ljudi čitave Španije."

„Nešto ću vam predložiti, don Enrique", reče doktor. „Nikada u svom životu nisam se borio s bikovima. No ako sutra stupim u arenu da se natječem sa Pepitom i drugim matadorima, koje ćete vi izabrati, pa ako izvršim s bikovima više majstorija, nego svi ostali matadori, — je li bi onda nešto za me učinili?"

Don Enrique je zabacio glavu i gromko se nasmijao.

„Čovječe Božji", poviče on, „zar ste poludili? Smjesta bi stradali životom. Tko hoće postati matador mora godinama vježbati."

„A ako ipak preuzmem ovu opasnost — bili se onda usudili prihvatiti moju ponudu?

Španjolac se namrgodio.

„Bojao?" reče on. „Moj gospodine, ako nadmašite u areni Pepita de Malaga, obećajem vam, da ću sve učiniti, što ne nadilazi moje sile."

„Dobro", reče doktor, „pričali su mi, da ste vi najmoćniji čovjek na otoku. Kad bi htjeli, mogli bi u buduće spriječiti borbe s bikovima, zar ne?"

„Da", reče ponosno don Enrique, „mogao bih."

„A to je ono, što od vas tražim, ako dobijem okladu", reče John Dolittle. „Ako se sutra bolje snađem među bijesnim bikovima, nego li Pepito de Malaga, bi li mi obećali, da na otocima Capa Blanca neće nikada više biti borba s bikovima, dok vi živite i dok ih god možete spriječiti. Primate?"

Španjolac je pružio doktoru ruku.

„Primam!" reče on. „Obećajem vam, ali vas opominjem! Proigrali ste svoj život, jer ćete bezuvjetno stradati. No zapravo i ne zaslužujete ništa bolje, kad velite, da su borbe s bikovima nevaljali sport. Sresti ćemo se sutra ujutro i uglaviti sve pojedinosti. Do viđenja, gospodine!"

Španjolac je otišao, a Polinezija, koja je kao obično slušala što se razgovara, sjela mi je na rame i šapnula mi u uho: „Nešto sam se sjetila. Dovedi Bumpa nekamo, gdje nas doktor ne bi mogao čuti."

Gurnuo sam Bumpa laktom, a on je pošao zamnom. Prešli smo na drugu stranu ulice i pravili kao da gledamo izlog nekog zlatara.

„Čuj", reče Polinezija. „Razmišljala sam mnogo, kako da se domognemo novca, kojim bi kupili hrane. Sad ga imam."

„Novac?"

„Nemam novac, ti bedasti dečko, nego plan kako da pribavimo novac. Doktor će sutra sigurno dobiti okladu. To je tako sigurno, kao što je sigurno, da smo živi. Ne treba dakle drugo, nego da sklopimo sporednu okladu sa Španjolcem — ta Španjolci tako rado sklapaju oklade — i trik je uspio."

„Što je to sporedna oklada?" pitao sam ja.

„O, ja to znam", reče Bumpo ponosnim glasom. „U Oxfordu smo sklapali mnoge sporedne oklade prigodom velikih veslačkih utrka. Eto — ja idem don Enrique-u i velim mu: ‚Kladim se za sto funti, da će doktor dobiti.' Ako dobije, daje mi don Enrique sto funti, a ako doktor izgubi okladu, moram ja dati don Enrique-u sto funti."

„Da, tako je", reče Polinezija, „samo nemoj reći sto funti, nego dvije hiljade petsto peseta. A sada idi i pronađi negdje tog starog don Ricky Ticky-a. Vladaj se kao kakvi bogataš."

Potražili smo doktora. Razgovarao je još uvijek s onim čovjekom, koji ga je upozorio na don Enrique-a. Pitali smo ga, gdje se otmjeni Španjolac nalazi, a on nam je pokazao njegovu kuću.

Dok je doktor bio zabavljen svojim cipelama (pukli su mu žniranci), požurili smo se do kuće bogatog Španjolca, i našli ga pred vratima, gdje priča s nekolicinom matadora.

„Don Enrique", reče Bumpo, „dozvolite mi da se predstavim. Ja sam prijestolonasljednik kraljevstva Džolidžinku. Da li vam je do toga, da samnom sklopite malu jednu okladicu za sutrašnju borbu?"

Don Enrique se poklonio.

„Ma dakako", reče on. „Upravo sam oduševljen. No htio bih vas upozoriti, da ćete svakako izgubiti svoju okladu. Kolika je svota, za koju se hoćete kladiti?"

„O, malenkost", reče Bumpo, „tako za šalu. Recimo tri tisuće peseta, ako vam je pravo?"

„Molim", reče Španjolac i ponovno se nakloni. „Sutra ćemo se sastati prigodom borbe s bikovima."

„To bi dakle bilo u redu", reče Polinezija, kad smo se vratili doktoru. „Čini mi se, kao da mi je kamen pao sa srca."

VIII. POGLAVLJE

BORBA S BIKOVIMA

Sutradan je bio veliki praznik u gradu Monteverde. Sve ulice bile su okićene cvijećem, a svuda bi vidio šareno odjevene ljude, koji su se žurili prema areni, kako se zove veliki cirkus, u kome se priređuju borbe s bikovima.

Vijest o doktorovom izazovu raširila se munjevitom brzinom, a izazvala je očito opću veselost među stanovnicima. Sama pomisao, da se neki stranac usuđuje mjeriti sa velikim Pepitom de Malaga, potakla je opći smijeh. Pravo mu bilo, ako strada životom!

Doktor si je posudio od Španjolca matadorsko odijelo. Bio je veoma šaren i krasan, no premda se Bumpo mnogo trudio, da mu zakopča prsluk, ipak su puceta popuštala i pucala na sve strane.

Kad smo krenuli iz luke prema areni, skupila se oko nas masa dječurlije. Zbijali su šalu na račun doktorove debljine i vikali: „Juan Hagapoco, el grueso matador!" Što na španjolski znači: „John Dolittle, tusti borac s bikovima".

Čim smo stigli, reče doktor da bi rado pogledao bikove prije borbe. Odveli su nas smjesta u staju. Bio je to ograđen prostor, u kojem je šest golemih crnih bikova divlje jurilo amo tamo.

Doktor im je s nekoliko kratkih riječi i znakova obavijestio o svojoj namjeri i brižno ih uputio, što treba da rade. Jadna stvorenja! Bili su strašno veseli čuvši, da nije isključeno, da u buduće ne bude više na otocima Capa Blanca borba s bikovima. Oduševljeno su obećali doktoru, da će sve učiniti što im je rekao.

Razumije se samo po sebi, da čovjek koji nas je doveo k bikovima, nije shvatio ni jednu jedinu riječ. Mislio je, da je

debeli Englez poludio, vidjevši kako doktor pravi neke znakove i govori goveđim jezikom.

Onda je doktor krenuo u garderobu, gdje su se oblačili matadori, dok je Bumpo otišao samnom i sa Polinezijom u arenu, gdje smo zauzeli svoja mjeta u gledalištu pod vedrim nebom.

Bio je to veseo prizor. Tisuće dama i gospode u najljepšoj svojoj odjeći, a svi tako sretni i veseli.

Odmah na početku ustao je don Enrique i objavio općinstvu, da je prva točka programa natjecanje između engleskog doktora i Pepita de Malaga. Rekao je, što je obećao doktoru u slučaju da izgubi okladu. No ljudi nisu ni pomislili, da bi se to moglo desiti, nego su zaurlali od smijeha.

Kad je Pepito stupio u arenu svi su stali klicati, a gospođe su mu dobacivale poljupce, dok su gospoda mahala svojim šeširima.

Najednom su se otvorila vrata na drugoj strani arene, a napolje izjurio jedan bik. Vrata su se za njim odmah zatvorila, a matador se dao na posao. Mahao je svojom crvenom mantijom, a bik je pojurio prema njemu. Pepito skoči posljednji čas na stranu, bik promaši, a narod klikne od oduševljenja.

Ova se igra nekoliko puta ponovila. No opazio sam, da Pepitu u opasnim trenucima pritiče uvijek u pomoć njegov pomagač, nastojeći da pozornost bikovu svrati na sebe. Mahao je također crvenim ogrtačem. Bik bi pojurio prema pomagaču, a Pepitu se ništa nije moglo dogoditi. Pomagač bi pako smjesta preskočio ogradu i spasio se od bika, tek što ga je odvratio od svoga gospodara. Očito su se ti ljudi sve unaprijed dogovorili. Pa ako se ne poskliznu i ne padnu, ne prijeti im od ovog jadnog i nespretnog bika nikakova ozbiljnija opasnost.

Nakon nekih deset minuta otkako je počela igra, otvoriše se vrata, a na njima se pojavi doktor i stane šećkati arenom.

Čim se pojavila njegova debela spodoba odjevena u svjetlomodri baršun, stala se publika tresti od smijeha.

Juan Hagapoco, kako su ga zvali, pošao je prema sredini arene i onda stao, poklonivši se ceremoniozno gospođama u ložama. Zatim se poklonio biku, a onda Pepitu, a najposlije Pepitovom pomagaču. Dok se klanjao pomagaču jurnuo je bik straga prema doktoru.

„Pazite, pazite, bik! Ubit će vas!" vikala je gomila.

No doktor je mirno dovršio svoj poklon, a onda se okrenuo prema biku prekrižio ruke na prsima i čvrsto pogledao životinju, namrgođena lica.

I dok se tako strašno mrgodio, dogodilo se nešto zaista smiješno. Bik, koji je pojurio svom silom prema doktoru, pomalo je zastajao. Kao da se boji namrštena lica doktorova. Napokon je sasvim stao, a doktor mu je zaprijetio prstom. Bik je stao drhtati, a naposljetku podvio rep, okrenuo se i stao bježati.

Gomila je bila zabezeknuta. Doktor je potrčao za bikom. Trčali su oko arene, obojici je ponestajalo sape, tako da su puhali poput dupina. Publika je uzrujano šaptala. To je bilo nešto novo: bik bježi pred čovjekom, mjesto da čovjek bježi pred bikom. Napokon je u trećoj rundi Juan Hagapoco, engleski matador, podvostručio svoju brzinu i zgrabio jadnoga bika za rep.

Zatim je odveo zaplašenu životinju u sredinu arene i naložio joj da pravi razne majstorije. Bik je morao stati najprije na stražnje noge, a onda na prednje, plesati, poskakivati i najposlije se prekoprcnuti. Onda mu je naložio da klekne. Popeo se na njegova leđa i pravio — držeći se za rogove — razne gimnastičke vježbe.

Pepito i njegov pomagač spustili su nosove — općinstvo ih je sasvim zaboravilo. Matadori su stajali kraj ograde, nedaleko moga mjesta. Nešto su mrmljali i bivali zeleni od zavisti.

Napokon se doktor obratio loži, u kojoj je sjedio don Enrique. Naklonivši se rekao je glasno, tako da su ga svi mogli čuti:

„Ovaj bik više ne valja. Prestrašio se i usopio. Dajte ga, molim vas, odvedite."

„Da li caballero želi još jednog bika?" pitao je don Enrique.

„Ne jednoga", reče doktor, „nego pet, a molim vas da ih najedamput pustite u arenu. Svih petero!"

Općinstvo je kriknulo od užasa. Ljudi su bili vični gledati kako matadori izmiču jednome biku — no pet bikova? Sigurna smrt!

Pepito je skočio, kao da ga je guja ujela, i kliknuo don Enriqueu, da to ne smije dozvoliti jer je to protiv pravila borbe s bikovima. „Ha", reče Polinezija smješkajući se. „To je kao i doktorova plovidba: on krši sva pravila — ali stiže na cilj. Ako mu puste po volji, naužit će se za svoj novac prizora, kakovog nikad još nisu vidjeli."

Započelo je silno pregovaranje. Polovica publike bila je na Pepitovoj strani, a druga pola na doktorovoj. Napokon se doktor obratio Pepitu i veličanstveno se poklonio, kojom je zgodom pukao posljednji gumb na njegovom prsluku.

„Naravski", reče doktor, „ako se caballero boji..."

Juan Hagapoco se ljubezno smješkao.

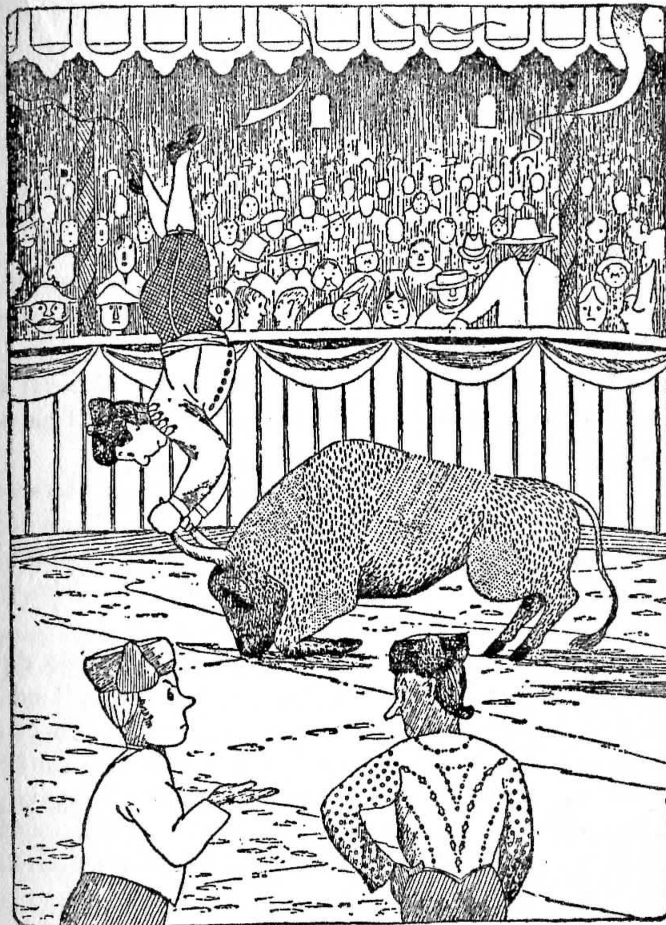
„Boji?" zakreštao je Pepito. „Ne bojim se ja ni od čega na svijetu. Ja sam najveći matador u Španiji. Ovom svojom desnom rukom ubio sam devetstopedesetsedam bikova."

„Molim", reče doktor, „vidjet ćemo, da li možete ubiti još petoricu. Pustite bikove u arenu!"

Čitava se arena zavila u strahovitu šutnju, dok su se dizala teška vrata, a napolje jurnulo strašno urličući petero bikova.

„Nasadite bijesno lice", čuo sam doktora, gdje im dovikuje govеđim jezikom. „Nemojte se raspršiti, nego ostanite skupa,

jedan kraj drugoga. A sada — juriš! Naciljajte najprije na Pepita, to je onaj u ljubičastom haljetku, samo ga zaboga

Doktor Dolittle pripitomio bika, a španjolski matadori ne mogu se snaći od čuda i zavisti

nemojte dotući. Protjerajte ga iz arene i ništa više. A sad — naprijed!"

Životinje su jurnule spuštene glave u zbitim redovima poput konjaničke eskadrone ravno na jadnoga Pepita.

Časkom se Španjolac trudio kako bi izgledao hrabar i neustrašiv. No ugledavši onih pet pari rogova, koji su u propanj dolazili sve bliže, nije mogao odoljeti strahu. Problijedio je poput krpe, a onda jurnuo prema ogradi i skočio napolje.

„A sada na drugoga", zasiktao je doktor.

Dvije sekunde kasnije nije bilo nigdje vidjeti viteškog pomagača Pepitova. Juan Hagapoco, debeli matador, nalazio se sam u areni sa petero bijesnih bikova.

Konac predstave bio je naprosto divan. Najprije su bikovi bjesomučno trčali arenom, udarali rogovima o ogradu i kopkali po tlu svojim kopitima, kao da traže žrtvu. Onda je jedan od njih tobož „otkrio" doktora i bijesno riknuvši spustio svoje rogove, kao da će ga sad nabosti i baciti ga nebu pod oblake.

Bilo je to strašno uzbudljivo, tako da je i meni zastao dah od samoga straha, premda sam znao da je sve to dogovoreno. No u posljednji čas, kad su bikovski rogovi bili na vlas blizu svjetlomodrom prsluku od baršuna, skočio je doktor na stranu: rogovi su ga promašili.

Onda su svi navalili i potpuno ga opkolili. Malo da ga opet nisu naboli na svoje rogove. Upravo su lajali od samoga bjesnila. Ne znam kako je doktoru uspjelo da ostane živ i zdrav. Nekoliko minuta jedva se moglo razabrati njegovu okruglu spodobu među bikovima. Spušteni rogovi, repovi, koji mašu, kopita koja udaraju u pijesak. Bila je to, kako je Polinezija prorekla, najveličanstvenija borba s bikovima, koju je ikada itko vidio.

Jedna se gospođa u mnoštvu tako uzrujala, da je viknula don Enrique-u:

„Zaključi borbu, zaključi borbu! Odviše je hrabar, ne smiješ ga prepustiti njegovoj sudbini. Hagapoco je najdivniji matador na svijetu. Pusti ga nek živi! Zaključi borbu!"

No najednom — kao da se doktor stao oslobađati gomile bikova, koji su ga okruživali. Hvatao ih je — jednoga za drugim — za rogove, okretao im glave i bacao ih u pijesak. Goleme su životinje izvrsno odigrale svoju ulogu. Nisam nikada vidio dresirane životinje u cirkusu, koje bi bolje znale svoju ulogu. Golemi crni bikovi ležali su dahćući u pijesku ondje, kamo ih je doktor gurnuo. Kao da su posvema iscrpljeni i potučeni.

Mahnuvši ljubazno damama izvadio je John Dolittle iz džepa cigaru, nehajno je pripalio i otšećkao iz arene.

IX. POGLAVLJE

ODLAZAK NA VRAT NA NOS

Tek što su se vrata za doktorom zaklopila, podiže se silna graja. Neki su muškarci bili naprosto bijesni — to su bili većinom Pepitovi prijatelji —, no žene, žene su doktora neprestano zvale u arenu.

Kad se napokon vratio, žene su kanda pomahnitale. Dobacivale su mu poljupce, zvale ga „dragi" i bacale mu cvijeća, prstenja, lančića i drugog nakita. Nikad nisam tako što vidio — prava kiša ruža i dragocjenosti. No doktor se samo smješkao, naklonio se još jednom i otišao.

„Sada, Bumpo, reče Polinezija", moraš sići dolje i pokupiti sav taj nakit. Mi ćemo ga prodati. Tako rade i drugi veliki matadori. Puštaju nakit na zemlji, a njihovi ga pomagači pokupe. Prikupit ćemo nešto novca, jer treba kovati željezo dok je vruće. Neće nam biti na odmet taj novac. Kad čovjek putuje s doktorom ne zna nikada, kad će mu zatrebati novca. Za ruže se ne trebaš brinuti, možeš ih pustiti gdje jesu. No pazi da ti ne izmakne ni jedan jedini prsten. A kad si gotov

pođi po onih tri tisuće peseta, koje ti duguje don Ricky Ticky. Tommy i ja počekat ćemo te vani. Založit ćemo ove stvari kod staretinara, tamo preko puta. Žuri se i pazi da doktoru ne kažeš o svemu ni riječi!"

Izvan arene gomila je još uvijek bila veoma uzrujana. Svuda su se rađale žestoke svađe. Bumpo nam se doskora priključio s nabreklim džepovima. Prokrčili smo si teško svoj put kroz gustu gomilu, dok nismo napokon stigli do one strane zgrade, gdje se nalazila garderoba.

„Sjajno, doktore", reče Polinezija i sjede mu na rame. „Sjajno, veličanstveno — no čuj me! Njušim opasnost. Držim da bi bilo bolje, da sada što brže i što tiše nestaneš odavle. Prebaci svoj kaput preko ovog glupavog odijela. Znaš — lica gomile mi se ne sviđaju. Preko polovica se na tebe ljuti, što si dobio okladu Don Ricky Ticky ne smije sada priređivati nikakove borbe s bikovima, a znaš, kako oni vole tu zabavu. Bojim se, da neki od ovih matadora, koji su kanda pomahnitali od zavisti, ne zapodjenu kavgu. Držim da je skrajnje vrijeme da nestanemo odavle."

„Bojim se da imaš pravo, Polinezijo", reče doktor. „Ti gotovo uvijek imaš pravo. Čini se, da je mnoštvo nekako uznemireno. Ja ću sam odavle šmugnuti. Neće me opaziti, ako pođem sam, a ja ću vas pričekati na lađi. Vi krenite drugim putem — samo se žurite."

Čim je doktor otišao zaustavio je Bumpo don Enrique-a rekavši mu:

„Vaše mi gospodstvo duguje tri tisuće peseta."

Don Enrique nije rekao ni riječi, nego je šutke platio, ali je zaškiljio od srdžbe.

Zatim smo se dali na put. Trebalo je najprije kupiti hrane, pa smo najmili kočiju, kuda ćemo spremiti zalihu.

Nedaleko smo se namjerili na dućan, u kojem su bile na prodaju sve moguće vrste hrane. Ušli smo u dućan i kupili svu silu divnih živežnih namirnica.

Polinezija je imala zaista pravo, kad nas je upozorila na opasnost. Vijest o našoj pobjedi raširila se munjevitom brzinom po čitavom gradu. Jer kad smo izašli iz dućana i stali krcati hranu u kočiju, opazili smo manje grupe ljutitih građana, koji su obilazili gradom, mahali batinama i vikali: „Englezi — gdje su ovi prokleti Englezi, koji su nam oteli borbe s bikovima?! Objesite ih na lampu, bacite u more! Englezi, gdje su Englezi da ih ščepamo!"

Nismo naravski časili časa. Bumpo je zgrabio španjolskog fijakerista za vrat i rastumačio mu znakovima, da će ga tako dugo drmati, da će ispustiti dušu, ako nas što brže ne odveze u luku i čitavim putem prozbori ijednu riječ. Zatim smo se natrpali u kočiju, zaklopili vrata i spustili zavjese.

„Sad ne možemo založiti nakit", reče Polinezija, dok smo se droncali preko neravne ceste. „Ništa zato — možda će nam kasnije dobro poslužiti. Kako bilo da bilo, preostalo nam je dvijehiljadepetsto peseta od oklade. Kočijašu nemoj dati više od dvije pesete pedeset, jesi li čuo Bumpo. Tolika je taksa. Znam ja."

Sretno smo dospjeli u luku. Bili smo veoma veseli ugledavši čamac, u kojem nas je čekao Či-Či. Doktor nam ga je poslao u susret.

Nesrećom se na keju pojavila bijesna gomila, dok smo pretovarivali hranu u čamac. Napali su nas. Bumpo je zgrabio nekakvi trupac, koji se nalazio u blizini, zavitlao njime nad glavom i strašno zaurlao poput afrikanskog ratnika. Tako je odbijao gomilu, dok sam ja s Polinezijom trpao hranu u čamac. Kad smo se smjestili u čamcu, bacio je Bumpo svoj balvan među Španjolce i skočio za nama.

Otisnuli smo se i bijesno zaveslali prema „Droplji".

Gomila je na obali urlikala od srdžbe, stiskala šake i bacala za nama kamenje i sve moguće predmete. Jadnoga Bumpa pogodila je boca ravno u glavu. No kako je imao

veoma čvrstu lubanju, dobio je samo malu kvrgu, dok je boca prasnula u tisuću komadića.

Kad smo stigli do lađe doktor je već izvukao sidro i razapeo jedra. Sve je bilo spremno da otplovimo. Kad smo se okrenuli vidjeli smo, kako je svjetina nagrnula u čamce i kako su se otisnuli od obale. Nismo tratili vrijeme istovarivajući čamac, nego smo ga privezali užetom za krmu i skočili na palubu.

Potrajalo je nekoliko trenutaka, dok smo „Droplju" okrenuli prema vjetru i brzo isplovili iz luke krenuvši svojim putem prema Braziliji.

„Ha!" uzdahnu Polinezija, kad smo se povalili na palubi, da malko odahnemo i da se odmorimo. „Nije to loša pustolovina. Sjeća me upravo na stara vremena, kad sam još plovila sa kriomčarima. Bože moj, to je bio život! Nemoj se žalostiti zbog tvoje tikve, Bumpo. Bit će dobro. Doktor će ti dati kapljice. Misli samo što nam je ostalo od te pustolovine: pun čamac zaire, puni džepovi nakita, tisuće peseta. Nije to loše, zbilja nije loše!"

ČETVRTI DIO

I. POGLAVLJE

OPET O JEZIKU ŠKOLJKARA

Miranda, grimizna ptica rajčica, pravo je prorekla, kad nam je kazala, da će lijepo vrijeme potrajati nekoliko sedmica. Evo tri sedmice što dobra naša „Droplja", tjerana jednoličnim snažnim vjetrom, krči svoj put kroz nasmijano more.

Većina bi pravih pomoraca vjerojatno smatrala ovaj dio našeg putovanja dosadnim. No meni se to nije činilo dosadno. Kad smo stigli dalje na jug i na zapad, činilo mi se da se lice moje svakim danom mijenja. Svi oni mali doživljaji, koje stari kakav morski vuk ne bi uopće opazio (ili se ne bi htio potruditi da ih opazi), mene su živo zanimali.

Nismo sreli mnoge lađe. No kad bi nam jedna došla na vidik, uzeo je doktor svoj dalekozor, a mi bi svi gledali kroza nj. Kadikad bi doktor signalizirao lađama i pitao što je nova izvjesivši na jarbol male sitne zastavice, a strana bi lađa isto tako odgovarala. Značenje tih signala nalazila su se u jednoj knjizi, koju je doktor čuvao u svojoj kabini. Rekao je, da je to bio jezik mora i da sve lađe, bili to Englezi, Holanđani ili Francuzi, razumiju taj jezik.

Najveći naš doživljaj prvih ovih sedmica bio je susret sa ledenjakom. Obasjano suncem, blistalo je ledeno brdo u sto boja, a činilo mi se kao da je to neka palača iz priče ukrašena

bezbrojnim draguljima. Pomoću našeg dalekozora otkrili smo na ledenjaku bijelu medvjedicu sa mladunčetom. Promatrala nas je. A doktor ju je prepoznao. Kad je onomad otkrio sjeverni pol, bila je ta medvjedica u deputaciji, koja ga je posjetila, pa je i s njome razgovarao. Zato je okrenuo lađu i primakao je sasvim blizu ledenjaku. Ponudio je medvjedici, da će je uzeti zajedno s mladunčetom na „Droplju", no ona je kimnula glavom da n e, rekavši, da je za mlado paluba „Droplje" odviše vruća, jer da nema leda, koji bi mu hladilo noge. Bio je to zbilja veoma vrući dan, no radi blizine velikog ledenjaka morali smo svi dići ovratnike na kaputima, a zubi su nam cvokotali.

Tečajem ovih mirnih i prijatnih dana upotpunio sam s pomoću doktorovom svoje znanje u čitanju i pisanju. Tako sam dobro napredovao, da sam mogao voditi i brodski dnevnik. To je velika knjiga, koju ima svaka lađa, kad ide na put. Neka vrst dnevnika, u koji se zapisuje svaki dan koliko je milja prevaljeno, odakle je duvao vjetar i svi drugi događaji.

I doktor je pisao u slobodnim časovima, no u svoju bilježnicu. Sad kad sam znao čitati, virnuo bi kadikad u te bilježnice, no činilo mi se veoma teško odgonetati doktorov rukopis. Ipak sam razabrao da sve te bilješke govore nešto o moru. Sedam debelih svezaka bilo je ispunjeno crtežima i primjedbama o različitim morskim raslinama. Drugi jedan svezak je obrađivao morske ptice, treći morske crve, četvrti morske račiće i morske školjke. Sve te bilješke trebalo je preraditi, štampati i vezati ih poput pravih knjiga.

Jednoga poslije podneva vidjeli smo, kako oko lađe pluta neka čudna stvar, koja je bila nalik na obamrlu morsku travu. Doktor je rekao, da su to Zatonske alge. Kako smo plovili postajala je stvar sve deblja i gušća, pokrivajući čitavu površinu mora dokle god bi dopr'o okom. Činilo se, kao da „Droplja" plovi preko livade, a ne oceanom.

Algama su se verali mnogi račići, a ugledavši njih sjetio se doktor na svoj stari san: da nauči jezik školjkara. Mrežom je povadio iz mora nekoliko račića i stavio ih u vodeni rezervoar, da bi ustanovio, hoće li ih razumjeti. Među tim račićima uhvatio je slučajno i čudnu jednu okrugljastu ribu, koja se, kako mi reče, zove Srebrna drhtulja.

Nakon što je neko vrijeme osluškivao račiće, stavio je u akvarij drhtulju i stao slušati. Morao sam u taj čas otići, da posvršavam neke poslove na palubi. No tek što sam stigao gore, čuo sam, kako me doktor zove:

„Stubbins", poviče on, tek što me ugledao, „nešto sasvim izvanredno! Upravo nevjerojatno! Ne znam da li ne sanjam. Ne vjerujem svojim osjetilima. Ja . . . ja . . ."

„Što je, doktore, što se dogodilo?" pitao sam ja.

„Drhtulja" — šapnuo je on pokazujući drhtavim prstima prema akvariju, u kome je mala okrugla riba mirno plovila amo tamo —" drhtulja govori engleskim jezikom i fićuka poznatu neku melodiju."

„Govori engleskim jezikom?" kliknem ja. „I fićuka? To je nemoguće!"

„Ne, to je činjenica", reče doktor sav blijed od uzrujanosti. „Samo nekoliko riječi. nesuvisla zbrka. A sve je pomiješano sa ribljim jezikom, koji ne razumijem. No to su engleske riječi, ako se smijem pouzdati na svoj sluh. A melodiju, koju fućka, je veoma lako razabrati. Uvijek je ista melodija. Daj ti malo poslušaj i reci mi što misliš. Reci mi sve što čuješ. Pazi na svaku riječ!"

Stavio sam desno uho pod vodu, a nekoliko trenutaka nisam čuo 'apsolutno ništa, osim — suhim svojim uhom — kako doktor teško diše. Sav se bio ukočio čekajući tjeskobno, što ću ja reći.

Napokon sam čuo nešto u vodi, nešto nalik na pjev djeteta, koje je milje i milje daleko. Nevjerojatno fin i nježan glas.

„Ah!“ kliknuo sam ja.

„Što je?“ šaptao je doktor hrapavim glasom. Još je uvijek drhtao. „Što veli?“

„Ne mogu razumjeti“, rekoh ja. „Većina toga što govori je na nekom čudnom i stranom ribljem jeziku. — No čekajte časkom... sad: ‚Pušenje zabranjeno! Duše mi, kako je smiješna ova životinja. Prženi kukuruz i razglednice. Izlaz. Pljuvati zabranjeno.‘ Još časak! Sad fućka...“

„Kakova je melodija, koju fućka?“ drhtao je doktor.

„John Peel.“

„Da, da, to sam i ja mislio.“ Stao je nešto bilježiti u svoju teku, dok sam ja dalje slušao.

„Nije li to čudno“, mrmljao je doktor kao da sam sa sobom razgovara, dok mu je olovka hitala preko papira. „Izvanredno čudno, ali strašno uzbudljivo. Htio bih samo znati, odakle...“

„Sad opet govori ljudskim jezikom: ‚Veliki rezervoar mora se očistiti.‘ To je sve. Sad opet — riblji jezik...“

„Veliki rezervoar“, mrmljao je doktor i raskolačio oči. „Htio bih znati, što to znači...“ Onda je najednom skočio sa stolca. „Pogodio sam! Ova riba mora da je boravila u kakvom akvariju. Pomisli samo! U akvariju se obično prodaju razglednice. Zabranjeno je pljuvati, izlaz — to su stvari, koje vele čuvari publici. A: ‚Duše mi, kako je to smiješna životinja!‘ Tako nešto vele ljudi, kad razgledavaju ribe u akvariju. Sve se to poklapa. Nema sumnje, Stubbins, ova je riba umakla iz ropstva. A svakako je moguće premda nije sigurno, da bi njenom pomoću mogao uspostaviti kontakt sa školjkarima. Sretnog li slučaja!“

II. POGLAVLJE

POVIJEST DRHTULJE

Kad je doktora zahvatila stara njegova manija: jezik školjkara, nitko ga ne bi mogao zadržati. Radio je čitavu noć.

Oko ponoći zaspao sam sjedeći na stolcu, a oko dva sata noću zapao je u san Bumpo, koji je dotada kormilario. I tako je punih pet sati „Droplja“ bila prepuštena sama sebi, da plovi kud hoće i kako hoće. No zato vrijeme radio je John Dolittle napinjući sve sile, kako bi odgonetnuo jezik drhtulje i s njome se sporazumio.

Kad sam se probudio bio je već bijeli dan. Doktor je još uvijek stajao kraj akvarija — izgledao je umoran poput sove i strašno mokar. No licem mu se širio ponosan i sretan smiješak.

„Stubbins“, reče on, čim je vidio da se mičem, „uspjelo je. Našao sam ključ za jezik drhtulja. Strašno je to težak jezik, sasvim nešto drugo, nego li životinjski jezici, koje sam dosada poznavao. Jedino našto me sjeća je starohebrejski. Nije to jezik školjkara, no ipak velik korak do tog cilja. Uzmi olovku i novu bilježnicu i napiši sve, što ti velim: drhtulja mi je obećala ispričati povijest svoga života. Ja ću prevoditi, a ti ćeš odmah bilježiti. Jesi li spreman?“

Opet je doktor zaronio uho pod vodu, a kad je počeo govoriti, ja sam stao pisati. To je eto povijest, koju je drhtulja ispričala:

TRINAEST MJESECI U AKVARIJU

Rodila sam se u Tihom oceanu na obali Chile-a. Pripadala sam porodici od dvijetisućepetstodeset drhtulja. Kratko vrijeme, nakon što su nas napustili roditelji, mi smo se mali raštrkali kojekuda, jer su čitavu porodicu rastjerali kitovi. Ja i moja sestra Klipa — bila je to moja sestra ljubimica —

jedva smo umakli opasnosti. Općenito uzevši nije odviše teško umaći kitovima, ako ih spretno izmičeš i brzo skačeš na stranu. No kit, koji je progonio Klipu i mene, bio je grdna mrcina. Svaki put, kad bi se sakrili pod kakav kamen ili gdje drugdje, on bi se vratio i tjerao nas natrag u debelo more. Strašno tvrdoglav, očajan kit.

Konačno smo ga se otresli, ali smo morali plivati stotine milja, jer nas je gonio čitavom zapadnom obalom Južne Amerike. Sreća nam toga dana nije bila sklona. Dok smo počivali i kušali malo odahnuti, projurila je kraj nas druga jedna porodica drhtulja i doviknula nam: ,Dođite s nama što brže možete — dolaze morski psi.'

Morski psi jedu veoma rado drhtulje — može se reći, da je to njihova najomiljelija hrana. Zato ne zalazimo nikad u duboku močvarnu vodu.

Jer valja reći: morskim psima nije lako izmaći. Strašno su brzi i dobri lovci. Morali smo dakle skočiti i opet bježati.

Nakon što smo plivali opet nekoliko stotina milja ogledali smo se i vidjeli da se morski psi sveđer približuju. Zaplivali smo stoga u neku luku na zapadnoj obali Udruženih država. Nadali smo se i vjerovali, da nas onamo morski psi ne će tako lako slijediti. I zbilja nisu ni vidjeli da smo skrenuli u luku nego su projurili dalje prema sjeveru. Nikad ih više nismo vidjeli. Nadajmo se, da su se smrzli u Ledenom moru.

No kako sam već rekla, onaj je dan bio za nas crni petak. Dok smo — moja sestra i ja, — polagano plivali oko usidrenih lađa ne bi li našli kakvu lupinu od naranče, nama je to velika delikatesa, uhvatili smo se sasvim iznenada u mrežu. Hop, i mi smo bili uhvaćeni!

Borili smo se što smo bolje mogli — no uzalud. Bila je to čvrsta mreža sa veoma uskim ušicama. Gurali smo se i lomatali, no ipak su nas povukli iz vode i bacili na palubu. Ležali smo na žarkom popodnevnom suncu na suhoj obali. Nekoliko starih ljudi sa bradama i naočalima nadvilo se nad nas i stalo

nas motriti. Pri tom su puštali čudne neke glasove. Nekoliko bakalara, koji su se bili uhvatili u istu mrežu, bude bačeno natrag u more. No nas su bradati ljudi smatrali očito veoma dragocjenima. Pomno su nas stavili u jedan vrč, a nakon što su nas donijeli na kopno, otišli su s nama u veliku jednu kuću gdje su nas bacili u sanduk pun vode. Ova ju kuća stajala na rubu luke, a morska je voda strujala kroz staklene posude, tako da smo mogli disati kako valja. Dotada nismo nikad živjeli iza staklenih zidova, pa smo isprva neprestano kušali isplivati. Nabili smo si često njuške, kad bi se svom silom zaletili u stakleni zid.

Slijedili su tjedni dosadnog nerada. Dobro su s nama postupali, koliko su to znali i mogli. Stari oni dječaci sa naočalima, dolazili bi svaki dan dva puta, ponosno nas motrili i pazili da dobivamo pravu hranu, da je dovoljno svijetla i da voda nije ni prevruća ni premrzla. No kako je dosadan bio taj život! Činilo se, kao da smo u izlogu, jer bi u određeni sat prije podne otvorili vrata kuće, a ljudi, koji ne bi imali posla, dolazili bi unutra da nas motre. Posvuda su stajali rezervoari sa raznim vrstama riba, a gomila bi išla od posude i promatrala nas i razjapila usta od velikog čuda. To nam je tako dozlogrdilo, da smo i mi zinuli dok bi nas ovi ljudi ogledavali, a to se njima činilo strašno smiješno.

Jednoga dana reče mi sestra: „Misliš li ti, brate, da ova čudna bića, koja su nas uhvatila mogu govoriti?"

„Zacijelo", rekoh ja. „Nisi li opazila, da neki od njih govore samo usnama, drugi čitavim licem, a drugi i rukama? A kad se približe staklu, možeš ih čuti. Poslušaj malo!"

U taj čas približila se našem zatvoru neka ženka, koja je bila veća od svih ostalih. Pritisnula je svoj nos na staklo, pokazala svome djetetu prstom na mene rekavši: „Duše mi, kako je to smiješna životinja!"

I onda smo opazili, da su to posjetnici uvijek govorili, kad bi nas gledali. Neko smo vrijeme mislili da je to čitav

njihov jezik, i da ta stvorenja ne mogu imati mnogo misli. Da bi dotukli vrijeme učili smo izgovarati: ‚Duše mi, kako je to smiješna životinja!' dok nismo znali na pamet. Nismo dakako znali što to znači. No druge smo ljudske izreke razumjeli, a naučili smo dapače i nešto čitati. Na zidovima su se isticali mnogi veliki znakovi, a vidjeli smo kako čuvari ljutito pokazuju te znakove ljudima, koji su htjeli pljunuti ili zapušiti. Čuvari bi onda na glas čitali pokazujući te znakove, a mi smo tako razabrali što to znači: ‚Pušenje zabranjeno! Zabranjeno pljuvati!'

Večerom, kad bi se gomila razišla, pometao je uvijek jedan te isti stari čovjek, koji je imao jednu nogu, lupine i druge stvari. Dok je pometao fućkao bi uvijek jednu te istu melodiju. Ovu smo melodiju veoma voljeli, pa smo je također naučili na pamet, jer smo mislili da je to dio jezika.

Tako smo proveli punu godinu dana na tom neugodnom mjestu. Kadikad bi ljudi stavljali nove ribe u ostale rezervoare, a kadikad bi stare ribe vadili napolje. Isprva smo se nadali da će nas zadržati samo neko vrijeme i da će nam dati opet slobodu, pošto su nas dovoljno razgledali. No prolazio je mjesec za mjesecom, a ništa. Tako nam je najposlije tuga pritisla srce. Sve smo manje govorili, i sve teže podnašali tamnovanje.

Jednoga je dana velika prostorija, u kojoj smo se nalazili bila tako puna ljudi, da se neka žena s crvenim licem onesvijestila od vrućine. Promatrao sam je kroz staklo i vidio kako se ostali ljudi zbog toga strašno uzrujavaju, premda mi se to nije činilo važno. Prskali su je hladnom vodom i odnijeli napolje na svježi zrak.

To me potaklo da mislim i najednom mi je nešto silno palo na pamet. „Sestro", rekoh ja, okrenuvši se jadnoj Klipi, koja je tužno sjedila na podu naše tamnice, nastojeći da se skrije iza jednog kamena, kako je glupa neka deriščad ne bi mogla

vidjeti, „sestro", rekoh, „kad bi pravili kao da smo bolesni, bi li nas onda odnijeli iz ove zagušljive kuće? Što misliš?"

„Brate", reče ona umornim glasom, „možda bi nas odnijeli napolje, no vjerojatno bi nas bacili na smetište, gdje bi morali umrijeti na žarkom suncu."

„Ali", odvratim ja, „zašto da trčkaraju kojekuda, dok se namjere na smetište, kad je luka tako blizu? Dok su nas ovamo nosili, vidio sam kako ljudi bacaju otpatke u luku. Kad bi nas bacili u more, bili bi spašeni."

„More", mrmljala je jadna Klipa okrenuvši glavu — moja sestra Klipa imala je veoma lijepe oči — „čini mi se, kao da sanjam, kad čujem ovu riječ. More! O brate, vjeruješ li ti, da će mo ikada jošte plivati u moru? Svake noći, kad budna ležim na dnu ovog smrdljivog zatvora, čujem kako dopire do moga uha vjerni glas mora. O kako čeznem za morem!"

Glasno je zajecala.

„Čuj", povičem ja, „i mene muči ova čežnja. Učinit ćemo tako kao da smo bolesni, ili još bolje, da smo mrtvi. Vidjet ćemo što će da bude. Ako nas bace na smetište i mi se spržimo na suncu, neće to biti gore, nego da ovdje ginemo u toj zagušljivoj tamnici. Što ti veliš? Hoćeš li se odvažiti na taj pothvat?"

„Hoću", reče ona, „vrlo rado."

Idućeg jutra našao je čuvar dvije drhtulje, koje su ukočene, mrtve plovile na površine vode. Veoma smo dobro oponašali mrtve ribe, valja priznati! Čuvar je smjesta doveo staru gospodu sa bradama i naočalima. Zalomili su rukama, toliko su se prepali, a onda su nas pomno uzeli iz vode i položili na mokru krpu. To je bilo najgore. Riba, koju izvadiš iz vode, mora otvarati i zatvarati usta, a da bi uopće mogla disati. No i onda ne može dugo izdržati. A mi smo morali ležati čitavo vrijeme ukočeni i tobož mrtvi. Disali smo samo sasvim tiho napola rastvorenim ustima.

Stari oni klipani pipkali su nas, štipali i bockali, da nam se učinilo, da nikad neće svršiti. Zatim, kad su časkom okrenuli glavu došuljala se odurna jedna mačka i malo da nas nije proždrla. Srećom su se stari ljudi u taj čas okrenuli i protjerali mačku. No lako je zamisliti, da smo upotrebili taj momenat, da nekoliko puta čestito udahnemo zraka. To nas je spasilo od smrti. Da nije bilo te mačke mi bi se sigurno ugušili. Htio sam šapnuti Klipi, da bude hrabra i da izdrži. No nisam se mogao ni ganuti. Osim toga se riblji govor ne čuje, kad nisi pod vodom. Upravo, kad smo htjeli popustiti i priznati, da smo još na životu, mahnuo je jedan od starih ljudi žalosno glavom i iznio nas napolje.

Dobro dakle, mislio sam ja, sad ćemo doskora upoznati svoju sudbinu: Sloboda ili smetište. No tek što smo bili vani okrenuo je čovjek ravno prema velikom kupu smeća, koje se nalazilo na drugom kraju trga. Grdno smo se prepali. No srećom je u taj čas prolazio neki veoma prljavi čovjek s konjem i kolima i pokupio smeće. Mislim, da mu je to smeće pripadalo. I stari se čovjek okrenuo ne znajući sada kud će da nas baci. Malo da nas nije naprosto odbacio. No očito je pomislio, da bi time odviše uneredio trg. Ovo je tjeskobno čekanje bilo strašno. Napokon je čovjek otišao s trga, a meni se srce skupilo od strave, kad sam vidio da nas hoće baciti u kanal. No danas je sreća bila s nama: Veliki jedan čovjek u modroj uniformi sa srebrnim pucetima zadržao ga je od tog čina posljednji čas. Prema načinu, kako ga je poučavao, kosilo se očito sa gradskim propisima bacati ribe kojekuda. Napokon se čovjek, koji nas je nosio, okrenuo i pošao na veliku našu radost prema luci. Išao je polagano, mrmljao čitavo vrijeme, ogledavajući se ispod oka za čovjekom u modroj uniformi. Najradije bih ga ugrizao za prst da se malko požuri. Klipa i ja faktično smo izdisali. Bilo je skrajnje vrijeme.

Napokon je stari čovjek dospio do obale i bacio nas žalosno u vodu.

Nikada još nisam doživio nešto slično. Onaj čas, kad smo osjetili, da nam se slana voda sklopila nad glavom, nikada neću zaboraviti. Jednim udarom repa vratili smo se natrag u život. Stari onaj čovjek, koji nas je donio u luku, tako se iznenadio vidjevši gdje plivamo, da je pao ravno u vodu. Neki mornar ga je spasio uhvativši kukastim željezom za kaput. A posljednje što smo vidjeli bilo je, kako onaj veliki čovjek u modrom kaputu odvlači našega starca i opet ga nešto poučava. Očito se to kosilo sa gradskim propisima bacati mrtve ribe u luku. No mi smo bili slobodni, pa što nas briga za sve to. Munjevitim skokovima, oštrim lukovima, mahnitim trzajima, plivajući amo tamo, hitali smo prema našem domu u debelo more. Jecali smo i vrištali od zanosa.

To je čitava pripovijest, a sada ću pokušati da ti odgovorim na sva pitanja, kako sam ti jučer obećao. Ali pod tim uvjetom, da me smjesta zatim pustite natrag u more.

D o k t o r: Ima li kakovo dublje mjesto u moru nego li tako zvani Nero-bezdan. Mislim onaj ponor u blizini otoka Guan?

D r h t u l j a: Naravski. Na utoci rijeke Amazonke ima mjesto, koje je mnogo dublje, ali je maleno i nije ga lako naći. Zovemo ga Duboka jama, a osim toga ima još jedan ponor u južnome Ledenom moru.

D o k t o r: Umiješ li ti kakav jezik školjkara?

D r h t u l j a: Ne, ne znam ni jednu jedinu riječ. Mi prave ribe nemamo nikakvog saobraćaja sa školjkarima. Smatramo ih nižom društvenom klasom.

D o k t o r: No mora da si čuo kakove glasove, kad si bio u njihovoj blizini? Mislim ako ih i ne razumiješ morao si čuti neke glasove, zar ne?

D r h t u l j a: Čuje se samo, kad razgovaraju najveće vrste školjkara. Njihovi su glasovi inače tako slabi i sitni — da nitko osim njih samih ne može pravo razabrati njihov govor. Jedino, kako rekoh, najveće vrsti imaju nešto jači glas.

Ovaj glas je nekako tužno zvučan, od prilike kao kad kamenom udariš po željeznoj cijevi, no dakako nipošto tako glasan.

Doktor: Htio bih veoma rado stići na dnu mora da tamo štošta istražim. Kako znaš, mi zemaljske životinje, ne možemo disati pod vodom. Da li bi mi ti znao reći, što da uradim?

Drhtulja: Držim da bi za vas dvoje bilo najbolje, kad bi se namjerili na morskoga puža sa staklenom kućicom.

Doktor: Tko je to?

Drhtulja: To je golemi jedan slanovodni puž iz porodice obalnih puževa, no velik poput velike zgrade. Ovaj puž govori veoma glasno, ako uopće govori. Veoma je šutljiv. Plovi čitavim morem, zalazi u sve dubine, jer se ne treba bojati ni jednoga morskog stvorenja. Kuća toga puža je od prozirnog sedefa, tako da se može gledati skroz, no veoma je debela i čvrsta. Kad je ova kuća prazna, ima tamo dovoljno mjesta za konja i kola. Kad putuje, sprema tu svoju hranu.

Doktor: To je biće, koje tražim. Moglo bi mene i moga pomoćnika uzeti u svoju kućicu, pa bi onda najdublje dubine mogli istraživati bez ikakove opasnosti. Ne bi li mi je mogla dovesti?

Drhtulja: Nažalost ne bih. Rado bih za tebe učinila — no obična riba jedva ikada viđa ovog puža. Živi u velikim dubinama u Dubokoj jami i veoma rijetko izlazi. A ribe se plaše Duboke jame jer je voda ondje veoma močvarna.

Doktor: To je veoma tužno! No ima li još takovih puževa u moru?

Drhtulja: Nema. To je jedini puž ove vrste, otkako je njegova supruga umrla pred dugo vremena. To je posljednji primjerak golemih školjkara. Ovaj puž pripada davnim vremenima, kad su kitovi bili suhozemne životinje. Vele da je star preko sedamdeset hiljada godina.

Doktor: Bože ljubljeni, kakove bi mi zanimljive stvari znao pričati taj puž! Veoma bih ga rado upoznao.

Drhtulja: Hoćete li me još štogod pitati? Voda se u vašem rezervoaru ugrijala i stala zaudarati. Ako me više ne trebate, rado bih opet natrag u more.

Doktor: Još jedno jedino pitanje. Kad je Kristof Kolumbo godine 1492. preplovio ocean, bacio je u more dva egzemplara svoga zapečaćenog dnevnika. Jedan primjerak nije nikada nađen. Mora da je potonuo. Rado bih ga uvrstio u svoju biblioteku. Znaš li možda gdje se nalazi?

Drhtulja: Znam, nalazi se također u Dubokoj jami. Kad je ova bačvica potonula zahvatila ju je struja na obronku Orinoka i otplovila je prema sjeveru, dok nije napokon nestala u Dubokoj jami. Kad bi se nalazila gdje drugdje, rado bih onamo otplovila i pokušala da je pronađem za tebe.

Doktor: Da, to je u glavnom sve. Veoma te nerado puštam, jer znam: tek što ću te baciti u more, sjetit ću se sijaset stvari, koje sam te htio pitati. Bili htjela štogod, prije nego odeš? Da malo založiš? Čini se da je danas hladan dan. Možda malko mrvica od kolača ili što sličnog?

Drhtulja: Ne, ne bi se htjela zadržavati. Ne želim drugo do svježe morske vode.

Doktor: Ne mogu ti dosta zahvaliti za tvoje obavijesti. Bila si veoma uslužna i strpljiva.

Drhtulja: Molim, molim, ne treba da mi hvališ. Bila mi je osobita čast pomoći velikom Johnu Dolittle-u. Kako naravski i sami znate, veoma ste već slavni među boljim ribama. Zbogom i bilo sretno. Mnogo uspjeha vama, vašoj lađi i vašim planovima.

Doktor je odnio akvarij do prozorčića, otvorio prozor i ispraznio vodu u more. „Do viđenja", promrmljao je on, čuvši kako je voda zapljusnula.

Spustio sam olovku iz ruke, naslonio se na stolac i duboko uzdahnuo. Moji su prsti bili sasvim ukočeni, da sam mislio, da nikad više neću moći rastvoriti ruku. No ja sam bar spavao noću, dok je jadni doktor bio tako umoran, da je stavivši prazni akvarij na stol sjeo, zaklopio oči i smjesta zahrkao.

Vani je na hodniku Polinezija bijesno grebla po vratima. Ustao sam i pustio je unutra.

„Divno! Prekrasno!" zasiktala je ona poput guje. „Jeli to uopće lađa? Gore spava Crnac pod kormilom, dolje spava doktor, a ti svojom olovkom nešto drljaš u bilježnicu. Mislite li vi, da će „Droplja" sama krenuti u Braziliju? Plutamo poput prazne boce, a zakasnili smo bar za jednu sedmicu. Što vam je, jeste li pri pameti". Bila je tako ljuta, da je vrištala najvišim svojim glasom. No morala bi kud i kamo jače vrištati, da je htjela probuditi doktora. On je spavao i spavao.

Ja sam pomno zaklopio bilježnicu, stavio je u ladicu i otišao na palubu da prihvatim kormilo.

III. POGLAVLJE

NEVRIJEME

Tek što mi je uspjelo da „Droplju" skrenem određenim pravcem, opazio sam nešto čudno. Nismo plovili tako brzo kao prije. Povoljnog je vjetra gotovo sasvim nestalo.

Isprva se nisam zato brinuo nadajući se da će vjetar doskora oživjeti. No prošao je čitav dan, pa dva, pa čitava sedmica, deset dana, a vjetar nikako da ojača. „Droplja" se polagano prtljala morem poput djeteta, koje tek uči hodati.

Sad se i doktor uznemirio.

Izvadio je iz ormara svoj sekstant (to je sprava, koja čovjeku kazuje, gdje se nalazi) i stao računati. Neprestano je proučavao svoje karte, mjerio nešto, a sto puta na dan istražio bi svojim dalekozorom najudaljenije kutiće mora.

„Ali doktore", rekoh ja, kad sam čuo jednoga popodneva kako nešto mrmlja gledajući zastrto nebo. „Doktore, zar je tolika nesreća ako malko okasnimo? Imamo dosta zaire, a rajčica će znati, da nije naša krivnja ako stignemo kasnije, nego što smo rekli."

„Da, imaš pravo", reče zamišljeno doktor. „No ne volim, da netko na mene čeka. U to doba godine odlazi rajčica obično u peruanska brda, iz zdravstvenih razloga, a osim toga bi moglo lijepo vrijeme, koje nam je prorekla, naglo prestati i ponovno nas zadržati. Kad bi barem odmicali umjerenom nekom brzinom ne bih se mnogo ljutio. No ovo me čekanje u potpunoj zavjetrini uznemiruje. No, hvala Bogu, eto napokon vjetra. Još je slab, no možda će ojačati."

Sa sjeveroistoka je dunuo lagan vjetrić, a mi smo puni nade gledali kako se jedra „Droplje" pomalo nadimlju.

„Dok stignemo na domak brazilskoj obali, moramo prevaliti još samo 150 milja", reče doktor. „Kad bi ovaj vjetar barem jedan dan jednolično duvao, ugledali bi kopno."

No najednom je vjetar okrenuo. Najprije prema istoku, a onda natrag prema sjeveroistoku, a onda prema sjeveru. Duvao je isprekidano, a mi se nismo mogli odlučiti kuda ćemo. Mnogo sam se morao truditi okrečući kormilo, da bi skrenuo „Droplju" onamo, gdje će je zahvatiti vjetar.

Najednom smo čuli Polineziju, koja je sjedila podno jarbola i gledala ne prolazi ovuda kakva lađa.

„Nevrijeme na vidiku!" zakreštala je papiga, „ovaj promjenljivi vjetar je loš znak. A tamo sa istoka dolazi oluja. Vidite li onu crnu prugu? Ako to nije oluja, onda ja nisam morski vuk. A zapadnemo li u tom predjelu u oluju, neće biti dobro. Razderat će nam jedra kao da su od papira. Prihvati

kormilo, doktore. Ako stigne nevrijeme, trebat će čvrsta ruka da njime upravlja. Idem da probudim Bumpa i Či-Či-a. Mogla bi to biti grdna parada. Najbolje da skupimo sva jedra, dok ne vidimo, kako će žestok biti vjetar."

I zaista, čitavo se nebo natmurilo. Crna pruga na istoku postala je još crnja i sve se više približavala. Čitavo je more stalo kanda šaputati i muklo bučiti. Voda, koja je bila tako modra i prijazna, čudno se preobrazila. Sada je bila nekako gadno siva i uzrujana. A zastrtim nebom jurili su komadi oblaka nalik na odrpane vještice, koje bježe pred nevremenom.

Prepao sam se. Dosada sam vidio samo prijazno more. Kadikad je bilo sasvim mirno i kanda pospano, kadikad sjajno, pustolovno i smiono, kadikad zamišljeno i bajno, kad bi mjesečevi zraci tragove valova preobratili u srebrne niti, ili sanjivi snježni oblaci izgledali — noću — poput vilinskih dvora. No doskora nisam ni znao ni slutio, kako je strašno bjesomučno more.

Kad nas je oluja napokon stigla, prignula se lađa na stranu, kao da je nevidljivi div opalio „Droplji" zaušnicu.

Onda se sve stalo zbivati veoma brzo. Vjetar je dunuo tako jako, da nam je zastao dah, voda nas je zapljuskivala i silno bučila, da mi se sve smutilo u glavi, pa se ni danas ne mogu točno sjetiti, kako je propala naša lađa. Znam samo, da smo kušali spustiti jedra i da nam ih je vjetar trgao iz ruke. Poletjela jedra poput dječjih balona, a nije mnogo falilo da i Či-Či s njima ne poleti.

Premda naš jarbol nije imao više jedara, jurili smo velikom brzinom prema jugu. No neprestano su se dizali poput aveti golemi sivocrni valovi, nadimali se pod lađom, uspinjali i spuštali, pritisnuvši jadnu „Droplju" sa sviju strana, da je bila nalik na svinjče, koje se guši u vodi hvatajući nemoćno zrak. Dok sam se trudio ne bi li stigao do kormila, i priključio doktoru, hvatajući se poput pijavice rukama i

nogama za zaslon, da me ne otplavi more, otkinuo je silan talas moje uporište, napunio mi usta vodom i otplavio me poput čepa niz palubu. Tresnuo sam glavom o vrata i izgubio svijest.

IV. POGLAVLJE

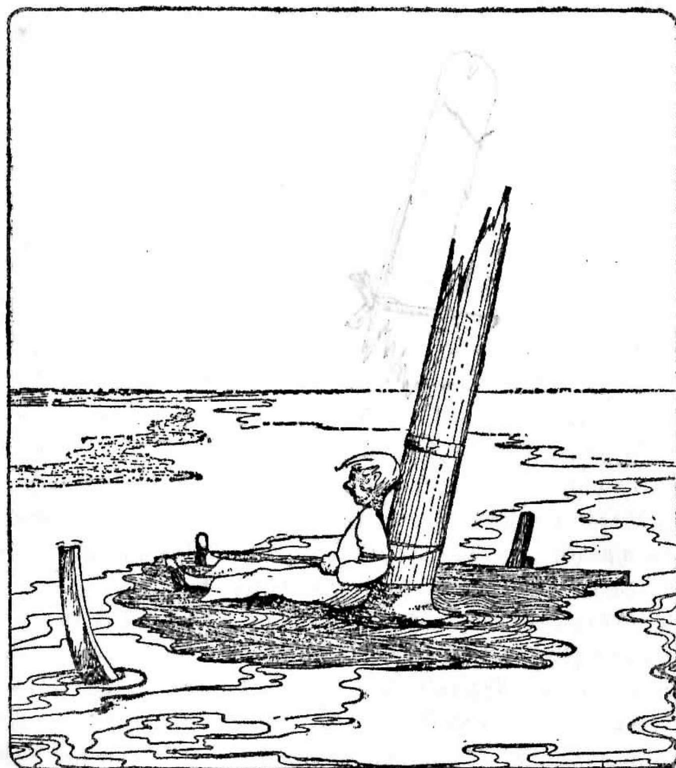
BRODOLOMCI

Kada sam se probudio, bio sam sav smušen. Nebo je bilo modro, a more mirno. U prvi sam čas pomislio, da sam zaspao sunčajući se na palubi „Droplje". Pokušao sam da ustanem, ali sam pri tom ustanovio, da se ne mogu maknuti: ruke su mi bile privezane komadom užeta za nešto iza mene. Ispruživši vrat vidio sam, da je to jarbol, koji je bio otkinut gotovo do podnožja. Onda sam primjetio, da uopće ne sjedim na lađi, nego na krhotini lađe. Pomalo me stala spopadati nelagodnost i strava. Izbuljivši oči pretraživao sam obzorje prema sjeveru, istoku, jugu i zapadu: nigdje kopna, ni brodova, ništa. Bio sam samcat usred Oceana.

Na koncu se, malo pomalo, moja izmučena glava stala sjećati onoga, što se dogodilo: ponajprije, kako je nadošla oluja; kako su jedra odletjela u more, zatim kako me veliki jedan val tresnuo o vrata. No što se dogodilo sa doktorom i s ostalima? Koji je danas dan, da li sutra ili prekosutra? I kako to, da sjedim ovdje na komadu drva privezan o komad jarbola?

Segnuvši rukom u džep našao sam svoj džepni nožić i razrezao uže, kojim sam bio sputan. To me je podsjetilo na jednu pripovijest o brodolomu, koju mi je Joe nekoć ispričao: kako je neki kapetan privezao svoga sina uz jarbol, da ga more ne bi otplavilo sa palube. Bit će da je doktor isto učinio samnom. No gdje je doktor Dolittle?

Zaokupila me strašna pomisao, da se doktor utopio sa svim ostalima, budući da nigdje nikome nije bilo ni traga, pa ni kakvim drugim podrtinama lađe. Stao sam na noge i ponovno

Tommy Stubbins na krhotini „Droplje" sam nasred Oceana

zurio naokolo po moru. Ništa, ništa do li morske pučine i svoda nebeskog!

U tom času ugledao sam u daljini maleni tamni obris jedne ptice, koja je letjela veoma nisko nad talasima. Kada se približila vidio sam, da je to neki galeb. Pokušao sam da s njime razgovaram, ne bih li saznao od njega kakove novosti. No na

sreću nisam učio jezika morskih ptica, tako da nisam mogao privući njegovu pažnju, a kamo li da mu objasnim svoje želje.

Dva put je galeb kružio oko moje splavi, mahnuvši koji put svojim krilima. Ja sam, usprkos jadu i pokori, u koju sam zapao ipak bio radoznao, gdje je ta ptica sprovela prošlu noć i kako je taj galeb ili ma koje drugo živo biće preživjelo strahovito nevrijeme. Taj mi je galeb predočio veliku razliku između pojedinih bića kao i to da veličina i jakost ne znače sve. S ovim galebom, slabašnim klupkom perja, pticom, koja je mnogo manja i slabija od mene, može more praviti što mu drago, ptica će ipak odoljeti! Na sve nedaće odgovorit će samo izazovnim zamahom svojih krila. Toga galeba valjalo bi nazvati savršenim pomorcem. Jer bjesnila oluja ili sijalo sunce — ova vodena pustinja njegov je dom.

Pošto se galeb spustio nad morsku površinu kružeći oko mene, (pretpostavljao sam da traži hrane), opet ga je nestalo u pravcu, odakle je došao. A ja sam ponovno ostao sam.

Osjetio sam, da sam ponešto gladan, a pomalo i žedan. Dao sam se na razne tužne misli, kako to čine ljudi, koji su osamljeni i koji su ostali bez doručka. Što će se sada samnom dogoditi, ako se doktor utopio? Skapat ću od gladi ili umrijeti od žeđi. Zatim je sunce zašlo za oblake i meni je bilo zima. Koliko stotina ili tisuća milja udaljen sam od kopna? A šta onda, ako se digne još jedna oluja i uništi ovu jadnu splav, na kojoj sjedim?

Još sam neko vrijeme raspredao takove i slične misli, a moja je tuga bivala sve većom, kad li se najednom sjetih Polinezije: „Ako je doktor uza te, ne prijeti ti nikakova opasnost", rekla je ova mudra ptica. „On uvijek stizava na cilj. Imaj to na umu!"

Nema sumnje, da ne bih bio toliko zabrinut, da je doktor uza me. To što sam bio posve sam, nagonilo me na plač. Pa ipak je i galeb bio sam! Kakva sam ja mamina maza, govorio sam sebi, da mi sam osjećaj osamljenosti tjera suze na

oči! Eto — prilično sam smješten tu, gdje se nalazim. Bar za sada. John Dolittle ne bi se dao zastrašiti ovakvom malenkošću. On se jedino onda uzrujavao, kad bi nešto pronašao, kakovu novu uš ili što slično. Pa ako je on, što bi Polinezija rekla, živa istina, onda se doktor nije ni mogao utopiti, pa će sve na koncu dobro svršiti.

Isprsio sam se zakopavši svoju ogrlicu i uzhodao se gore dolje po malenoj splavi, kako bi se ugrijao. Htio sam da budem sličan John Dolittle-u. Neću plakati, niti ću se uzrujavati.

Ne znam kako sam dugo ovako šetao. Zacijelo prilično dugo, jer nisam imao nikakvog drugog posla.

Napokon sam se umorio i prilegao da otpočinem. Usprkos svim svojim brigama ubrzo sam čvrsto usnuo.

Kada sam se probudio blistale su na nebu zvijezde. More je još uvijek bilo mirno, a moja čudna splav pomalo se njihala podamnom. Kada sam se zagledao u tu beskrajnu tihu noć nestalo je sve moje lijepe srčanosti: osjetio sam, jače no ikada, kako me mori glad i žeđa, te kopka po mom želucu.

„Jesi li budan?" reče neki tanki srebrni glas u mojoj neposrednoj blizini.

Skočio sam na noge kao da me tko ubo iglom. Predamnom je sjedila Miranda, grimizna ptica-rajčica, a njen lijepi zlatni rep žario se prigušenim sjajem u zvjezdanoj svjetlosti.

Nikada se još u životu nisam tako obradovao, kada bih nekoga ugledao. Umalo što nisam pao u vodu, kad sam poskočio da je zagrlim.

„Nisam htjela da te probudim", reče ona. „Slutila sam, da si umoran, nakon svega onog, što si pretrpio. — Nemoj me ugušit, momče, pa ti znaš, da nisam neka šopana patka . . ."

„O Mirando, draga prijo", rekoh, „kako se radujem, što te vidim. Reci mi, gdje je doktor? Je l' živ?"

„Naravno da jest — a ja čvrsto vjerujem, da će vječno živjeti. On je nekih četrdeset milja zapadno."

„Pa šta tamo radi?"

„Sjedi na drugoj polovici ‚Droplje', i brije se. To je bar činio onda, kad sam odlazila."

„Bogu hvala, što je živ!" rekoh. „A Bumpo i životinje, jesu li svi živi i zdravi?"

„Da, oni su s njime. Oluja je vaš brod uprav raspolovila. Doktor te privezao, kada te našao onesviještena. A onaj komad, na kojem si bio privezan, otrgnuli su valovi. Mili Bože, i to je bila oluja! Trebalo bi biti galeb ili albatros, pa da izdržiš ovakovo nevrijeme. Kroz tri sedmice gledala sam sa vrha pećine, da li doktor dolazi, no prošle noći morala sam se skloputi u neku spilju, da mi vjetar ne istrgne rep. Čim sam našla doktora poslao me sa nekoliko dupina u potragu za tobom. Neki galeb, što li, dragovoljno se ponudio, da će nam biti na pomoć. Skupilo se bilo veliko mnoštvo morskih ptica, koje su čekale da pozdrave doktora, no loše je vrijeme prekinulo ove pripreme, da se doktora dostojanstveno dočeka i pozdravi. I baš onaj galeb nas je prvi upozorio, gdje bismo te mogli pronaći."

„No pa lijepo, ali kako da ja, Mirando, dođem do doktora? — Nemam nikakovih vesala."

„Doći do njega! Koješta! Ti si već na putu k njemu. Pogledaj malo za sebe."

Okrenuo sam se. Mjesec se upravo uspinjao nad rubom morske pučine. I sada sam vidio, kako se moja splav pomiče kroz vodu, ali tako nečujno i gotovo neprimjetljivo, da to prije nisam opazio.

„A što nas pokreće?" pitao sam ja.

„Dupini", reče Miranda.

Pođoh do stražnjeg dijela splavi i pogledah u vodu. Ispod površine vode mogao sam vidjeti nejasne oblike četvorice dupina, čija se glatka koža ljeskala u mjesečini. Svojim su njuškama gurali splav.

„Oni su doktorovi stari prijatelji", reče Miranda. „Oni bi

sve učinili za Johna Dolittle-a. No sada ćemo doskora ugledati njegovu družinu. Prilično smo blizu mjestu, gdje sam ih ostavila. — Da, evo ih! Vidi onaj tamni obris! — Ne, više nadesno. Zar ne možeš raspoznati onu ljudsku spodobu, koja se ocrtava na nebu? — Sada Či-Či izviruje za nama i maše rukama. Zar ih ne vidiš?"

Ja ih nisam vidio, jer moje oči nisu bile tako oštre, kao Mirandine. Ali u tom času sam čuo, kako od nekuda kroz mutni sumrak dopire Bumpov glas: pjevao je smiješne svoje afričke pjesme punom snagom svoga snažnog grla. I čas zatim, zirkajući neprestano u smjeru, odakle je dopirao glas, napokon sam razabrao nejasnu hrpu brodskih podrtina — sve što je preostalo od jadne naše „Droplje".

„Halo!" odjeknuo je kroz noć doktorov glas, a ja sam smjesta odgovorio. Neko smo se vrijeme tako dozivali, dovikujući jedan drugome kroz noćnu tišinu. A nekoliko minuta poslije toga poslije su se opet — sudarivši se — obje polovice naše hrabre, ali uništene lađice.

Sada, pošto sam bio blizu, a mjesec se visoko uzdigao, mogao sam jasno vidjeti čitavo društvo. Njihova je polovica broda bila mnogo veća od moje. Ležala je na vodi djelomice nagnuta, a putnici su većinom sjedili visoko gore na katarci, žvačući brodski dvopek.

Ali sasvim dolje, kraj ruba vode, brijao se John Dolittle pri mjesečini, služeći se mirnom površinom kao ogledalom, a krhotinom razbijene boce kao britvom.

V. POGLAVLJE

KOPNO!

Svi su me vrlo srdačno pozdravili, dok sam se sa svoje polovice broda verao na njihovu. Bumpo mi je donio napitak

svježe vode, koju je izvadio iz bačvice, a Či-Či i Polinezija stali su pokraj mene kljukajući me brodskim dvopekom.

No sam pogled na doktorovo nasmijano lice — sam osjećaj da sam opet snjime — više me razvedrio, nego sve drugo. Kada sam ga promatrao, kako brižljivo otire svoju staklenu britvu spremivši je, da bi se i u buduće mogao njome poslužiti, nisam mogao, a da ga ne usporedim s onim galebom. Njegovo silno i čudesno znanje, što ga je stekao razgovarajući i prijateljevajući sa životinjama, pribavilo mu je zaista moć da čini ono, što se nijedan ljudski stvor ne bi usudio pokušati. On je zacijelo, poput galeba, mogao poigravati morem, makar kako ono bilo hirovito. Nije bilo nikakovo čudo, što su mnogi od neukih, divljih naroda, koje bi susreo na svojim putovanjima, izrađivali njegov kip prikazujući ga upola kao ribu, upola kao pticu, a upola kao čovjeka. I premda je to bilo smiješno, ipak sam mogao savršeno razumjeti, što je Miranda mislila, kada je rekla da čvrsto vjeruje, da John Dolittle neće nikada umrijeti. Bilo je dovoljno da budem s njime u društvu, pa da se osjećam udobno i sigurno.

Izuzevši njegovu vanjštinu (njegova je odjeća bila zgužvana i vlažna, a njegov uleknuti cilindar zaprljan slanom vodom) oluja, koja je mene tako prestravila, njega nije uznemirila više, nego što bi ga uznemirilo, da se nasukao u mulju kakovoga pruda u rijeci kraj Puddleby-a.

Zahvaljujući uljudno Mirandi, što me tako brzo pronašla, on ju je zamolio da uzleti povrh naših glava i pokaže nam put do Otoka riđih majmuna. Zatim je izdao svoje posljednje naloge dupinima, neka napuste podrtinu broda, na kojoj sam se ja dovezao i gurnu onu veću polovicu u pravcu, koji će im pokazati ptica-rajčica.

Koliko je toga izgubio prilikom brodoloma, točno ne znam, ali vjerojatno — sve, uključivši novac, što ga je uštedio. Pa ipak se smješkao, kao da nema ništa na svijetu, što bi on želio. Jedino blago, što ga je spasio — osim bureta s vodom i vreće

dvopeka — bile su njegove skupocjene biljeznice. Vidio sam ih, kad je ustao. Opasao je bio ove spise oko struka omotavši se dugačkim užetom. Bio je to, kako bi stari Matija Mugg običavao kazati, velik čovjek. Čovjek naprosto nevjerojatan.

I sada smo tri dana putovali morem. Plovili smo polagano, ali postojano, prema jugu.

Jedina nelagodnost od koje smo patili bijaše studen. Što smo dalje putovali, kao da je bivalo sve hladnije. Doktor reče, da je silna oluja poremetila otok u njegovoj redovitoj putanji: očito je zaplovio prema jugu, dalje no ikada prije.

Treće noći jadna se Miranda vratila k nama gotovo smrznuta. Rekla je doktoru, da ćemo se izjutra naći tik uz otok, premda ga sada nismo mogli vidjeti, jer je noć bila maglovita i tamna. Kazala je, da mora smjesta pohitati natrag u toplije podneblje i da će kao obično posjetiti doktora slijedećeg kolovoza.

„Nemoj zaboraviti, Mirando, reče John Dolittle, „da mi dojaviš, ako bi što čula o Velikoj strelici."

Rajčica ga je uvjeravala, da će to učiniti. I pošto je doktor još jedamput zahvalio na svemu, što je za nas učinila, rajčica nam je zaželjela svaku sreću i nestala u noć.

Rano izjutra svi smo bili budni, dugo prije svitanja, čekajući da ugledamo zemlju, zbog koje smo došli iz tolike udaljenosti. I kada je u osvitu zore blijedo nebo na istoku stalo ruditi, Polinezija je naravski prva uskriknula, da vidi paomina drveta i planinske vrhove.

Kad se je jače razdanilo svi smo jasno mogli razabrati dugo jedno ostrvo sa visokim liticama u sredini. Doskora smo stigli tako blizu, da bi mogli baciti šešir na obalu.

Dupini su nas još jednom gurnuli, a naša neobična splav sukobila se blago sa žalom otoka. Radosni što možemo napokon ispružiti svoje ukočene noge na kopnu (makar je to kopno plivalo po moru) iskrcali smo se brzo sa splavi. Stupili smo prvi put na čvrstu zemlju nakon putovanja, koje je trajalo šest mjeseci. Kako li sam bio uzbuđen, kada sam ugledao Otok riđih majmuna. Ona mala točka na atlasu, koju sam bio označio olovkom, napokon je ležala do mojih nogu!

Kada se još više razdanilo opazili smo da su palme bile nekako uvele, a trava kao osušena. Doktor reče, da je to po svoj prilici uslijed studeni, koja je sada snašla otok u novom podneblju. Ovo drveće i trava pripada raslinstvu toplo tropskog pojasa.

Dupini su nas upitali da li ih još trebamo, a doktor reče, da zasada ne, a da nam ne treba ni splav, koja se uostalom stala raspadati u komade i nije više mogla da plovi.

Kada smo se stali spremati da pođemo u unutrašnjost otoka i da ga malo istražimo, primijetili smo najedamput čitavu hrpu Crvenokožaca, koji su nas motrili velikom radoznalošću, posakriveni iza stabala. Doktor je pošao naprijed, da bi snjima govorio, no to mu nije uspjelo. Nisu ga razumjeli. Pokušao je da im pomoću znakova veli, da je došao u miroljubivoj namjeri. No kao da nismo Indijancima bili po ćudi. Držali su u rukama lukove i strelice ili duga lovačka koplja sa kamenim šiljkom. Doktoru su znakovima objasnili, da će nas sve poubijati, ako se samo za korak približimo. Očito su željeli da smjesta odemo s otoka.

Zaista neugodna situacija.

Napoljetku im je doktor objasnio, da želi samo pregledati njihov otok, i onda otići — premda nisam mogao nikako shvatiti, kako je on to misilo, budući da nismo imali nikakove lađe.

Dok su oni tako razgovarali, stigao je još jedan Indijanac — po svoj prilici sa viješću da moraju nekuda otići, jer su čas zatim otišli s pridošlicom mašući strašno svojim kopljima i lukovima.

„Kakovi su to neuljudni pogani!" reče Bumpo. „Jeste li

ikada vidjeli takovu negostoljubivost. „Nisu nas ni pitali, da li smo doručkovali, neznalice nijedne!“

„Pst!, odlaze u svoje selo“, reče Polinezija. „Okladila bih se da s onu stranu brda ima selo. Ako ćete mene slušati, doktore, otići ćete sa ovog žala, dok nam Indijanci jošte pokazuju leđa. Dajte da zasada pođemo na više, u unutrašnjost otoka, nekuda, gdje nas neće tako lako naći. Postat će prijazniji, kad budu vidjeli, da ne snujemo ništa zla. Lica su im poštena i otvorena, meni se čini, da su to pristojni ljudi. Samo su neuki, a vjerojatno nikada još nisu vidjeli bijele ljude.“

I tako smo se malko razočarani ovim dočekom uputili prema brdu u središtu otoka.

VI. POGLAVLJE

KUKAC — JABIZRI

Našli smo da je šuma na podnožju brda gusta, isprepletena lijanama i prilično neprohodna. Prema savjetu Polinezije, mi smo se držali podalje od staze, osjećajući, da je u tom času najbolje da izbjegnemo susretaj s Indijancima.

Polinezija i Či-Či bili su dobri vođe i sjajni prašumski lovci. Smjesta su se pobrinuli za našu hranu. Za vrlo kratko vrijeme našli su velik broj različitih plodova i oraha. Bilo je tu plodova, za koje nitko od nas nije znao kako se zovu, a ipak su nam izvrsno prijali. Pronašli smo krasan bistar potok s pitkom vodom, koja je dolazila odozgor iz planina. Bili smo dakle opskrbljeni i pićem.

Produžili smo uzduž potoka, sve na više. Tada smo došli do predjela, na kojem je šuma bila rjeđa, a tlo kamenito i strmo. Sa tog mjesta pukao je prekrasan vidik preko čitavog otoka sa sinjim morem u pozadini.

Dok smo se divili uživajući u vidiku, doktor će iznenada: „Pst! kukac-jabizri! — Zar ga ne čujete?“

Prisluškivali smo i začuli negdje u zraku povrh nas neobično neko skladno zujanje — slično brujanju pčele, ali ne tako jednolično. Zujanje je bivalo čas jače, čas slabije, a onda gotovo kao da netko pjeva.

Nijedan drugi kukac do li jabizri-a ne zuji ovako“, reče doktor.

„Htio bih znati, gdje je. Sudeći po zvuku veoma je blizu, a leti po svoj prilici između ovih drveta. Oh, da imam samo svoju leptirolovku! Zašto se nisam sjetio, da i nju omotam oko pasa. Prokleta oluja! Zbog nje ću možda promašiti priliku, koja mi se pruža prvi put u životu, da uhvatim najrеđeg kukca na svijetu. — Oh, gle! Evo ga!“

Golemi kukac rekao bih da je bio dug barem tri palca, proletio nam je iznenada pred nosom. Doktor se silno uzrujao. Skinuo je svoj šešir, da bi se njime poslužio kao mrežom, zamahnuo za kukcem i — uhvatio ga. Umalo što se nije strovalio u neki ponor u svojoj divljoj žurbi, ali ga to nije ni najmanje smetalo. Pokleknuo je na zemlju uhvativši kukca, posve neozlijeđena svojim šeširom. Izvukao je iz džepa kutiju sa staklenim poklopcem i vrlo vješto pustio unju ispod oboda šešira svoj plijen. Zatim je ustao sretan poput djeteta, da razmotri svoje blago pod staklenim poklopcem.

Bio je to zacijelo vrlo lijep kukac. Odozgo zagasito modre boje, a na leđima blistavo crn, poprskan rujnim mrljama.

„Nema toga sabirača kukaca, na cijelom svijetu, koji ne bi dao sve što posjeduje, da bude danas na mom mjestu“, reče doktor.

„Halo! Jabizri ima nešto omotano oko noge — ne izgleda mi, da je to mulj ili blato. Radoznao sam, što bi to moglo biti.“

Brižljivo je izveo kukca iz kutije držeći ga prstima za leđa, tako da je jabizri polagano micao svojim nogama (imao je

šest nogu) zrakom. Svi smo se okupili oko njega zureći u životinjicu. Oko srednjeg članka desne prednje noge bilo je nešto omotano nalik na tanki suhi list i privezano vrlo spretno jakom niti paučine.

Bilo je divno gledati kako John Dolittle svojim debelim teškim prstima odmotava paučinu i razmata list, a da pri tome nije ništa potrgao ili ozlijedio dragocjenog kukca. Jabizri-a je stavio opet natrag u kutiju i zatim rasprostr'o list.

Možete zamisliti naše iznenađenje, kada smo razabrali, da je unutrašnjost lista ispisana znakovima i slikama, izvučenim tako tankim crtama, da nam je gotovo trebalo povečalo. Neke znakove uopće nismo mogli odgonetnuti, ali su skoro sve slike bile vrlo jasne, većinom oblici ljudi i brda. A sve je to bilo nacrtano na neki čudan način smeđom tintom.

Nekoliko trenutaka vladala je mrtva tišina, dok smo svi zurili u ovaj list, zatečeni otkrićem.

„Mislim, da je to pisano krvlju", reći će napokon doktor. „Krv poprima takovu boju, kad se osuši. Netko se ubo u prst, da bi svojom krvlju nacrtao te slike. Stara je to majstorija, kada čovjeku ponestane tinte, ali je vrlo opasna po zdravlje. — Kakova li je to neobična stvar: naći ovakovo pismo omotano oko noge kukca! Htio bih da govorim jezik kukaca, pa da doznam odakle jabizri-u ovo pismo."

„No što je to?" pitao sam ja. „Neki redovi znakova i slika. Što ćete s time učiniti, doktore?"

„To je pismo", reče on, „neko slikovno pismo. Sve te stvarčice složene zajedno znače neku vijest. — No čemu dati ovakovu poruku kukcu, da je nosi. I onda — dati je baš jabizri-u, najređem kukcu na svijetu? — Čudno zaista!"

Zatim je počeo nešto gunđati zadubivši se u pismo.

„Rado bih znao što to znači: Ljudi, koji hodaju nekim brdom; ljudi, koji ulaze u neku rupu u brdu; neki greben, koji se survao sa vrha — uostalom, vrlo dobar crtež; ljudi upiru prstom u svoja otvorena usta; rešetke — možda tamničke rešetke; ljudi koji nešto mole; ljudi, koji leže na tlu — izgledaju kao da su bolesni, a onda — napokon — neko brdo — čudno uobličeno brdo."

Sasvim neočekivano, doktor me oštro pogledao, a lice se razblažilo smješkom razumijevanja.

„Velika strelica!" kliknuo je on. „Zar ne vidiš, Stubbins?"

„Naravno! Samo je prirodoslovcu moglo ovako nešto pasti na pamet: da preda svoje pismo kukcu — ne običnom jednom kukcu, nego najređem od svih, jednome, kojega će drugi prirodoslovac pokušati da ulovi. — Da, da! Velika strelica! — slikovno pismo od Velike strelice. Jer slike su jedini način njegovog pismenog izražavanja."

„Da, ali kome je namijenjeno ovo pismo?" opet ću ja.

„Vrlo vjerojatno meni. Miranda mu je rekla, znam sigurno, kako sam naumio da ga jednoga dana posjetim došavši ovamo. No ako nije meni namijenjeno, upravljeno je svakome, koji uhvati kukca i pročita pismo. To je pismo upućeno svima."

„Pa dobro, ali što to znači? Ne znam zašto je to tako i čemu se veselite, što ste ga primili."

„Jest, dobro je", reče doktor, „jer ga sada mogu protumačiti. Molim! Prva slika: Ljudi, koji se uspinju na brdo — to je Velika strelica sa svojom družinom; ljudi, koji idu u onu rupu ili spilju — ulaze u spilju da traže ljekovito bilje; brdo, koje se strovaljuje — bit će, da se neka nagnuta pećina odronila i zatvorila ih u spilji kao u tamnici. A ovaj kukac bio je jedini živi stvor, koji je mogao otpremiti njihovu poruku vanjskome svijetu. Kukac, koji si je prokrčio put u zračne visine. Naravno, slaba je to bila nada, da će tog kukca ikada netko uloviti i pismo pročitati. No ipak je to bila neka nada, a kada su ljudi u velikoj pogibelji, koji upiru prstima u svoja otvorena usta — jer su gladni; ljudi, koji nešto mole — zaklinju svakoga, koji nađe to pismo, da im

pohita u pomoć; ljudi, koji leže na zemlji — oni su bolesni, ili pogibaju od gladi. Stubbins, ovo pismo je njihov posljednji zov u pomoć."

Kada je završio skočio je na noge, izvukao brzo bilježnicu i stavio pismo među listove. Ruke su mu podrhtavale od žurbe i uzbuđenja.

„Naprijed!" poviče on, „u goru, svi! Ne smijemo ni časa časiti. Ti ćeš, Bumpo, ponijeti vodu i orahe. Samo nebo zna, kako su dugo čamili pod zemljom. Nadajmo se, i molimo Bogu, da ne bi došli prekasno!"

„Ali kamo ideš, gdje ćeš ih potražiti?" upitao sam ja. „Miranda je rekla, da je ostrvo oko stotinu milja dugačko, a čini se da se svi vrhunci spuštaju prema njegovom središtu."

„Zar nisi vidio posljednju sliku?" reče doktor, zgrabivši svoj šešir i natukavši ga na glavu. To je bilo brdo čudnih obrisa — izgledalo je kao sokolova glava. To je mjesto, gdje se nalazi Velika strelica, ako je jošte na životu. Prvo što nam je činiti, je da se popnemo na visoki jedan vrh, pa da razmotrimo otok, ne bi li ugledali brdo nalik na glavu sokola. — Kad samo pomislim! — To je napokon prilika, da upoznam Veliku strelicu, sina Zlatne strelice! — Naprijed! Požurite se! Oklijevati znači smrt najvećeg prirodoznanca, koji se ikada rodio!"

VII. POGLAVLJE

SOKOLOVO BRDO

Poslije smo se svi u tome složili, da nitko od nas nije tako teško radio u svom životu, kao onoga dana. Što se mene tiče, znam, da se samo zato nisam srušio iscrpljen od umora, što sam tvrdo odlučio, da neću biti ja onaj, koji prvi napušta

započeto djelo. Hodao sam — poput stroja, pa kud puklo da puklo.

Kada smo se uspeli na jedno visoko sljeme, ugledali smo brdo nalik na ono, koje je bilo nacrtano u pismu. Bila je to slika i prilika sokolove glave, a u koliko smo je mogli raspoznati, po veličini drugi vrhunac na otoku.

Premda nam je svima ponestalo daha od napornog uspona, doktor nije dozvolio ni da časkom stanemo i da se odmorimo. Ogledao se samo na sunce da bi se orijentirao, a onda je pojurio nizbrdo krčeći si put kroz guštaru, preskakujući potoke, hodajući preko najkraćih prečaca. Od svih debelih ljudi, doktor je bio zacijelo najbrži cross-countraš, što sam ga ikada vidio.

Mi smo capkali za njim što smo brže mogli. Kada velim: mi, mislim na Bumpa i na sebe. Životinje: Đip, Či-Či i Polinezija, dobri su komad odmakli pred nama pretekavši i samoga doktora. Uživali su u toj jurnjavi kao u kakvoj igri.

Naposljetku smo prispjeli do podnožja brda, prema kojem smo se bili uputili. Vidjeli smo da su njegove padine vrlo strme.

„Sada ćemo se rastati", reče doktor, „i dati se u potragu za spiljama. Sastati ćemo se opet na mjestu, gdje se sada nalazimo. Ako tko pronađe nešto nalik na spilju ili rupu, koja je zasuta zemljom ili kamenjem, mora da nas ostale vikom i dozivanjima obavijesti. Ako ništa ne pronađemo, sakupit ćemo se ovdje za jedan sat. — Jeste li me razumjeli?"

Svatko je od nas krenuo drugim putem.

A da je svatko silno želio, da upravo on bude onaj, koji će nešto pronaći, nije to teško zamisliti. A nikada još nisu ljudi neko brdo tako pomno pretraživali. Ali jao! Ništa nismo mogli pronaći, što bi bilo bar donekle nalik na kakvu zatrpanu spilju. Bilo je — istina — mnogo mjesta, na kojima su se pećine survale do podnožja obronka, ali nijedna nije tako

izgledala, kao da bi se tu mogla nalaziti kakova spilja ili prolaz.

Izmoreni i razočarani dovrludali smo jedan za drugim do našeg sastajališta. Doktor je bio nešto potišten i nestrpljiv, ali nipošto nije kanio napustiti pothvat.

„Đip" reče on, „zar nisi mogao ništa nanjušiti, što bi te podsjećalo na Indijanca?"

„Ne", reče Đip. „Njušio sam pri svakoj pukotini na kosini brda, no bojim se doktore, da ti ovdje moj nos neće biti ni od kakve koristi. Poteškoća je u tome, što je cijeli zrak tako prezasićen zadahom riđih majmuna, da upija sve mirise. A osim toga je uzduh previše hladan i suh, a da bi se moglo dobro njušiti."

„Bit će da je tako", reče doktor, „i još uvijek biva sve hladnije. Bojim se da ostrvo još uvijek putuje prema ledenom jugu. Nadajmo se, da će se doskora zaustaviti, jer inače neće biti ni oraha ni hranivih plodova, jer će sve na ostrvu uginuti. A kakove si ti bio sreće, Či-Či? reče obrativši se majmunu.

„Nikakove, doktore. Uspeo sam se na svaku uzvisinu, koju sam ugledao. Pretražio sam svaku pukotinu. Ništa! Nigdje nisam mogao naići na mjesto, gdje bi bili sakriveni neki ljudi."

„A ti, Polinezijo", nastavio je doktor da ispituje, „nisi ništa vidjela, što bi nas moglo dovesti na pravi trag?"

„Baš ništa, doktore. Ali sam se nešto smislila."

„Izvrsno!" kliknuo je John Dolittle, a prožela ga je nova nada. „Što bi to bilo? Da čujemo!"

„Imate još uvijek uza se onoga kukca?" upita Polinezija, „onog Biz-biza ili kako ga vi već zovete . . ."

„Imam", reče doktor, vadeći iz svog džepa kutiju sa staklenim poklopcem. „Evo ga!"

„Dobro. A sada čujte", reče ona. „Ako je to, što vi pretpostavljate istina, — to jest, da je Velika strelica zasuta

u brdu, našao je Indijanac toga kukca vjerojatno u samoj spilji, gdje se nalazi možda i sva sila drugih kukaca, zar ne? Čini se, da nije on unio toga Biz-biza u spilju? Tražio je b i l j e, a ne kukce, kako sami rekoste. Je li tako?"

„Da", reče doktor, „po svoj prilici je tako."

„Vrlo dobro. Onda bi se lako moglo pretpostaviti, da je kukčeva kuća ili rupa na onome mjestu, to jest u onom dijelu brda, gdje je zatočena Velika strelica sa svojom družinom?

„Jasno, jasno."

„Tako je. Valja dakle učiniti ovo: Pustiti kukca na slobodu i motriti ga. Prije ili kasnije on će se vratiti svojoj kući, u spilju, gdje se nalazi Velika strelica. A mi ćemo ga slijediti, ili —", nadodala je Polinezija, spustivši veličanstveno svoja krila, „slijediti ga tako dugo dok ne počne zabadati svoj nos u zemlju. On će nam u najmanju ruku pokazati, u kojem je dijelu brda sakrivena Velika strelica."

„No mogao bi i poletjeti, ako ga pustim na slobodu", reče doktor, „onda smo njega izgubili, a ništa nismo dobili."

„Pusti ga, neka leti", zadahtala je papiga prezirnim glasom. „Mislim, da i papiga može tako brzo letjeti kao Biz-biz. Ako se uzdigne u zrak, neću ga pustiti s oka. To ti jamčim. A ako bude puzao po zemlji, moći ćete ga slijediti i sami."

„Sjajno!" klikne doktor", Polinezijo, ti si fina glavica. Odmah ću ga pustiti, pa da vidimo što će biti."

Opet smo se svi prilijepili uz doktora, dok je pomno pridizao stakleni poklopac i pustio velikog kukca da se popne na njegov prst.

Bumpo je kukca stao bodriti i grditi neka se već jednom makne i ode kući. Zapjevao mu je i poputnicu!

„Daj šuti!" izderala se na nj Polinezija. „Prestani već jednom! Što ga vrijeđaš! Zar misliš da nije dovoljno pametan da pođe kući, nego mu ti moraš reći?"

„Mislio sam, da je možda raspoložen na avanture i da bi mogao skrenuti s pravoga puta", reče Bumpo ponizno. „Moglo bi biti da se zasitio svoga doma, pa ga valja malo ohrabriti. Šta misliš da li bi mu zapjevao: — Domovino mjesto sveto . . ."

„Ne, onda se nikada neće vratiti, ako ti budeš pjevao. Mora da ti glas malko odpočine. Nemoj zaboga pjevati. Promatraj radije kukca. — A ti, doktore, zašto mu ne bi privezao kakovu poruku za nogu, javljajući Velikoj Strelici da činimo što možemo, kako bi prispjeli k njemu i neka ne klone!"

„Izvrsno", reče doktor. Za tili čas je otkinuo suhi list sa obližnjeg grma, i nacrtao na njemu olovkom neke sličice.

Pošto je nova poštanska vrećica bila spretno pričvršćena za nogu, gospodin je jabizri otpuzio sa doktorova prsta na zemlju i stao se ogledavati.

Ispružio je svoje krake i protrljao nos prednjim nogama, a zatim je polagano krenuo u zapadnom pravcu.

Očekivali smo, da će se popeti uzbrdo, no mjesto toga stao je šetati oko brda. Da li vam je poznato, kako dugo treba kukac, da prošeta oko brda? Mogu vas uvjeriti, da treba za tu šetnju nevjerojatno mnogo vremena. Kako je sat za satom odmicao, mi smo se svejednako nadali da će jabizri uzletjeti i prevaliti ostatak puta leteći, omogućivši tako Polineziji, da pođe za njim i tako nastavi naše djelo. No kukac niti jedan jedini put zamahnuo svojim krilima. Nikada prije nisam pomislio, kako je mučno ljudskome stvoru hodati tako polagano, da bi sačuvao korak sa kukcem. Bila je to najdosadnija stvar koju sam ikada doživio. I kako smo klipsali za njim, pazivši poput sokola na svaki njegov korak, ako nam baš nije nestao s očiju ispod kakvog lista, svi smo postajali tako ljutiti i neraspoloženi, da bi se najradije bili potukli. A kada bi se nesretnik zaustavio da razgleda okolicu ili da ponovno protare svoj nos, čuo sam, kako Polinezija iza mene kune služeći se najstrašnijim mornarskim kletvama.

Pošto nas je poveo oko brda doveo nas je na ono mjesto odakle smo krenuli i tu stao.

„No, što sada misliš o pameti toga kukca?" reći će Bumpo Polineziji. „Kako vidiš ne umije poći kući."

„No čemu je", upadoh ja, „najprije obilazio oko čitavog brda?"

Žestoko smo se popravdali, no usred same svađe doktor je naglo uzviknuo: „Gle, gle!"

Okrenuli smo se i vidjeli, kako prstom pokazuje kukca, koji se sada uspinjao uzbrdice hodajući mnogo brže i kao da je nečim zaposlen.

„No", reče Bumpo sjednuvši umoran, „ako kani popeti se na brdo, pa onda opet sići, ostat ću radije ovdje da ga pričekam. Či-Či i Polinezija mogu poći za njim."

I zaista bi samo majmun ili ptica mogli da pođu putem, kojim se sada verao kukac. Bijaše to glatka i ravna pećina, strma poput zida.

No u času, kad je jabizri bio samo deset stopa nad našom glavom, kliknuli smo svi u jedan glas. Kukca je nestalo u pećini poput kaplice kiše, koju je upio pijesak.

„Ode!" vikne Polinezija. „Ovdje gore mora da je neka rupa." I u tili čas papiga je otprhnula gore prihvativši se nogama za jedno neravno mjesto.

„Da", vikala je odozgo, „ova velika kamena ploča mora da je kliznula sa vrha i zatvorila ulaz u spilju poput vrata. Jadni dečki! Kakove strašne dane mora da su proveli tu unutri! Oh, da nam je samo nekoliko trnokopa i lopata!"

„Trnokopi i lopate ne bi baš mnogo koristili", reče Či-Či. „Gledaj, kako je ta ploča velika: visoka je bar stotinu stopa, a skoro isto toliko široka. Trebala bi čitava vojska raditi čitavu sedmicu, da je malko otkopa."

„Da mi je znati", reče doktor, „kako je debela?"

Podigao je velik kamen i udario svom snagom o pećinu. Odjeknula je šupljim gromkim zvukom poput orijaškog

bubnja. Svi smo stajali mirno prisluškujući, dok je jeka polagano zamirala.

A zatim je hladan srh prostrujio mojim tijelom: iz brda su doprla tri udarca kao odgovor iz nutrine zemlje. Bum . . . ! Bum . . . ! Bum . . . !

Razrogačenih očiju gledali smo jedan drugoga, kao da je sama zemlja bila progovorila. A kratku i svečanu tišinu prekinuo je doktor:

„Hvala nebesima", reče spokojnim i smjernim glasom„ bar su neki od njih ostali na životu!"

PETI DIO

I. POGLAVLJE

VELIKI TRENUTAK

Slijedeći dio naše zadaće bio je najteži. Kako da odgurnemo ili slomimo ovu orijašku ploču? Gledajući kako se poput kule izdiže nad našim glavama, učinilo nam se uzaludnim da i pokušamo maknuti.

Ali onaj odazov iz nutrine ispunio nas je novom hrabrošću. Za tili čas svi smo mi puzali naokolo, ne bismo li pronašli kakav otvor ili pukotinu, koja bi nam olakšala naš posao.

Či-Či se uspeo uz glatki zid pretražujući gornji dio kamene ploče. Ja sam čupao grmlje i trgao lišaj, ne bi li otkrio kakovo manje otporno mjesto. Doktor je uzimao još lišća, sastavljao nova slikovna pisma za jabizri-a, ako bi se vratio napolje, dok je Polinezija ponijela gore pregršt oraha i stala ih turati u kukčevu rupu, sve jedan po jedan, da bi zatočenici imali što da jedu.

„Orasi su tako hranjivi!" reče ona.

No Đip, koji je njuškao oko podnožja kao da lovi štakore, pronašao je ono, što nas je dovelo do konačnog uspjeha.

„Doktore", kliknuo je on trčeći prema Johnu Dolittle-u (nos mu je bio sav pokriven crnom zemljom) „čitava ploča počiva na mekanom sloju zemlje. Veoma ćemo je lako otko-

pati. Sve mi se čini, da je spilja iza ploče previsoka, a da bi Indijanci mogli doseći ovaj sloj zemlje, jer bi nače bili već odavna sebi prokrčili put. Kad bismo ostrugali ovaj sloj, ploča bi se malo spustila, a Indijanci bi možda mogli da odozgo ispuzaju napolje."

Doktor se požurio da pregleda ono mjesto, gdje je Đip kopao.

„Gle, istina", reče on „ako nam uspije da odstranimo ovu zemlju, ispod ovog prednjeg ruba, ploča bi se mogla oboriti, jer stoji veoma strmo. Vrijedno je pokušati. Hajdemo na posao."

Nismo imali nikakvog oruđa osim štapova i komada kamenja, što smo ga naokolo mogli naći. Bit će da smo čudno izgledali kopajući na podnožju stijene poput jazavaca. Tko bi nas vidio kako čućimo, rujući i bušeći, možda bi se od srca nasmijao.

Otprilike nakon jednog sata, reče doktor (a sa čela mu je curkom curio znoj usprkos studeni):

„Budite spremni, da skočite smjesta na stranu i maknete s puta, čim se ploča stane micati. Ako se ta gromada svali na nekoga, prignječit će ga, da će biti tanji od palačinke."

Uskoro zatim čulo se neko škripanje.

„Pazi!" krikne John Dolittle, „ploča se spušta! — Bjež'mo!"

Potrčali smo na stranu što su nas noge nosile. Kamena se stijena polako spustila otprilike za jednu stopu i sjela u korito, što smo ga pod njom iskopali. U prvi mah bio sam razočaran, jer sam pomislio da je sav posao bio uzalud. No kada sam pogledao gore, vidio sam kako se gornja strana sasvim polagano odmiče. Poremetili smo ravnotežu kamene stijene. Ploča se odmicala od brda, a iza nje čuli su se ljudski glasovi. Nešto su vikali od veselja, ali nismo razumjeli, jer su govorili stranim jezikom. Međutim se sve brže i brže nagibao gornji dio ploče, a onda je, uz silnu huku i lomljavu,

od koje su se zatresla sva brda na otoku, ploča survala na zemlju i — raspolovila.

Kako da opišem ovaj prvi susret između dvojice najvećih pridodoznanaca, koje pamti svijet? Prvi susretaj Velike strelice, sina Zlatne strelice i Johna Dolittle-a, doktora iz Puddleby-a? Preda mnom sada iskrsava taj prizor jasno i živo, vidim svaku pojedinost, premda se to dogodilo prije mnogo, mnogo godina. Ali kada treba da o tome pišem, riječi, kojima vam pričam tu slavnu zgodu, čine mi se upravo jadne.

Znam da doktor, koji je svašta doživio u svom životu, uvijek ubrajao ovo izbavljenje indijanskog naučenjaka, među najveća svoja djela. Što se mene tiče, znajući koliko je njemu morao značiti ovaj susret, bio sam kao na iglama od silnog očekivanja i znatiželje.

Kada se velika kamena gromada konačno srušila do naših nogu, zurili smo u spilju, očekujući što će sada biti.

Mračni crni ulaz, visok kojih dvadeset stopa, bio je otkriven. U sredini toga otvora stajao je golemi Indijanac, visok najmanje sedam stopa, lijep, snažan i vitak. Bio je opasan samo tkaninom satkanom od biserja, a u kosu je zadio orlovo pero. Jednom je rukom prikrivao lice da zaštiti oči od blistavog sunca, koje danima i danima nije vidio.

„To je on!" čuo sam doktora kako šapće u mojoj neposrednoj blizini. „Prepoznajem ga po njegovom visokom uzrastu i po brazgotini na bradi". Polagano je zakoračio naprijed preko razbite kamene ploče, a ruku je držao ispruženu prema crvenokošcu.

Indijanac je doskora skinuo ruku sa lica. Vidio sam kako njegovim pronicavim očima gori neki čudni žar — kao u očima orla, samo blaže i ljubaznije. Polagano je dignuo desnicu, dok je inače njegovo tijelo ostalo nepomično kao kip, i prihvatio doktorovu ruku. Bješe to velik trenutak. Polinezija mi je kimala značajno i zadovoljno glavom, a čuo sam kako Bumpo sentimentalno šmrca.

Tada je doktor pokušao da razgovara sa Velikom strelicom. No Indijanac naravski nije govorio engleski, a doktor nije znao indijanskog jezika, a zatim čuo sam kako doktor kuša da se sporazumi s Indijancem govoreći raznim životinjskim jezicima.

„Kako je?" rekao je najprije psećim jezikom. „Vrlo mi je drago, što te vidim", pomoću konjskih znakova. „Kako si dugo bio zatrpan?" jelenjim jezikom. Indijanac se još uvijek nije micao nego je stajao, uspravno i ukočeno ne razumijevajući ni jedne jedine riječi.

Doktor je ponovno pokušao nekim drugim životinjskim jezicima, ali bez uspjeha.

Sve dok naposljetku nije pokušao orlovskim jezikom.

„Veliki crvenokožni čovječe", reče on gordim graktanjem i hrapavim glasom orla, „nikada u svom životu nisam se tako radovao kao danas, kada sam te našao živa."

Kao da je nešto bljesnulo u licu Indijančevom. Okamenjeno lice Velike strelice se razvedrilo smiješkom razumijevanja. Odgovorio je orlovskim jezikom:

„Moćni bijeli čovječe, tebi imam da zahvalim što sam živ. Do smrti ću ostati tvoj pokorni sluga."

Velika strelica nam je poslije rekla, da je to bio jedini ptičji i uopće životinjski jezik, što ga je ikada bio kadar naučiti, ali da se već dugo nije njime služio, jer orlovi nikada ne dolaze na taj otok.

Zatim je doktor mahnuo Bumpu neka priđe s orasima i s vodom. No Velika strelica nije htjela da jede, ni da pije. Primivši hranu i piće kimnuo je glavom u znak zahvalnosti, okrenuo se i otišao u spilju, dok smo mi pošli za njim.

U spilji nađosmo još devet Indijanaca, muškaraca, žena i dječaka, kako leže na kamenom podu, strahovito mršavi i iznemogli.

Prvi susretaj između Dr-a. Dolittle-a i Velike strelice, sina Zlatne strelice

U nekih su oči bile zatvorene kao da su mrtvi. Doktor ih je brzo sve obašao prisluškujući, da li im srce još tuče. Svi su bili živi, samo je jedna od žena bila tako slaba, da nije mogla stajati na nogama.

Na doktorovu zapovijed pohitao je Či-Či sa Polinezijom u džunglu da potraži hrane.

Dok je Velika strelica dijelila hranu svojim prijateljima, koji su pogibali od gladi, čuli smo odjednom napolju neki žamor. Okrenuvši se vidjeli smo kako je na ulaz natisnula hrpa Indijanaca. Bili su to oni Indijanci, koji su nas na žalu tako negostoljubivo dočekali.

Isprva su oprezno zirkali u mračnu spilju. No čim su vidjeli uz nas Veliku strelicu i druge Indijance, nahrupili su unutra, smijući se i plješčući rukama od veselja. Brljali su neprestano nevjerojatnom brzinom.

Velika je strelica rastumačila doktoru da ovih devetero Indijanaca pripada dvjema porodicama, koje su ga pratile u brda da mu pomognu pri sakupljanju ljekovitog bilja. A dok su tražili neku vrst mahovine — kojom se liječi loša probava, a koja raste samo u vlažnim spiljama — velika se kamena ploča odskliznula i zakrčila im prolaz. Pune dvije sedmice živjeli su od one ljekovite mahovine i svježe vode, koja se cijedila niz zidove spilje. Ostali Indijanci na otoku smatrali su su ih već izgubljenima i oplakivali kao mrtve. Zato su i sada tako iznenađeni i sretni našavši svoje rođake žive.

Kada se Velika strelica obratila pridošlicama, rekavši njihovim jezikom, kako ga je bijeli čovjek našao i oslobodio, njega i njegove rođake, okupili su se Indijanci oko Johna Dolittle-a. Govorili su svi u isti mah udarajući se u prsa.

Velika strelica reče, da mole za oproštenje, pokušavajući da iskažu doktoru, kako im je žao, što su bili tako neprijazni na žalu. Prije njega nisu nikada vidjeli bijela čovjeka, pa su se istinski pred njim prepali — pogotovo kada su vidjeli, kako razgovara sa dupinima. Držali su da je sam nečastivi.

Zatim su izašli napolje i stali gledati slomljenu stijenu, koju smo bili oborili. Bila je velika poput čitave jedne livade, a Indijanci su je neprestano obilazili upirući prstom na raspuklinu. Nisu se mogli snaći od čuda kako nam je uspjelo oboriti ovu gromadu.

Putnici, koji su od onog vremena do danas posjetili Otok riđih majmuna, kažu, da je ova golema razbita ploča od kamena, jedna od glavnih znamenitosti otoka. Indijanski vodiči pokazujući strancima ovu znamenitost, kazuju pri tome svaki na svoj način, kako je ta ploča dospjela onamo. Vele na primjer, da se doktor vidjevši, kako je kamena gromada zatrpala njegovog prijatelja, toliko razbjesnio, da je golim rukama slomio pećinu na dvoje i oslobodio Veliku strelicu.

II. POGLAVLJE

STANOVNICI OSTRVA, KOJE PUTUJE

Od tog časa su Indijanci s nama sasvim drugačije postupali. Pozvali su nas u svoje selo da proslavimo ovaj sretni događaj. I pošto smo napravili nosiljku od mladog granja, na koju smo stavili bolesnu ženu, krenuli smo svi nizbrdo.

Na putu su Indijanci rekli Velikoj strelici nešto, što nam se učinilo kao tužna novost, jer se lice Indijančevo veoma uozbiljilo. Doktor ga je upitao, kakovo se to zlo dogodilo, a Velika je strelica odgovorila, da je jutros rano umr'o poglavica plemena, starac, kojem je bilo nekih osamdeset godina.

„Bit će, da su se zbog toga vratili u svoje selo, kada je vijesnik došao po njih na žalo, sjećaš li se?" šapne mi Polinezija.

„Od čega je umr'o?" upita doktor.

„Umr'o je od zime", reče Velika strelica.

Zaista, sada kada je sunce zalazilo, svi smo stali drhtati od studeni.

„To je vrlo ozbiljna stvar", reče doktor. „Otok je još uvijek u vlasti ove nesretne struje, koja ga zanosi prema ledenom jugu. Morat ćemo za sutra istražiti što je i kako. Ako ne bi mogli ništa učiniti, bilo bi najbolje da Indijanci uzmu svoje čamce i napuste otok. Manja je opasnost, koja im prijeti od mora, nego li ovo: da poginu od zime među ledenim santama u antarktičkim krajevima."

Prešavši preko jednog gorskog sedla, ugledali smo u dolini selo. Gomila koliba pokrivenih slamom i mnoštvo šareno obojenih totemskih stupova tik uz morsku obalu.

„Umjetničke li slike!" reče doktor. — „Prekrasan položaj. Kako se zove ovo selo?"

„Popsipetel", reče Velika strelica. „Tako se zove i samo pleme. Na indijanskom jeziku ta riječ znači: Ljudi ostrva, koje putuje. Na otoku žive dva indijanska plemena: Popsipetelci se nalaze na ovom dijelu otoka, a Bagjagderazi na drugom."

„Koje je veće od ovih dvaju plemena?"

„Bagjagderaško je kud i kamo veće. Njihov se grad proteže na dvije četvorne milje. Ali", dodao je Indijanac, a njegovo se lijepo lice malko namrštilo, „meni je draži jedan jedini čovjek iz Popsipetela od stotine Bagjagderaga."

Glas o našem pothvatu, kako smo oslobodili Indijance, očito je stigao prije nas. Kada smo se primicali selu, vidjeli smo kako gomile Indijanaca izlaze iz svojih kuća, da pozdrave svoje prijatelje i rođake, za koje su mislili da ih nikad više ne će vidjeti.

Kada su im ovi dobri ljudi ispričali, kako ih je spasio ovaj čudni bijeli gost, koji je nedavno došao na otok, stali su ga hvatati za ruke, tapšati po ramenu i grliti ga. Zatim ga podigoše na svoja jaka ramena i odnesoše niz brežuljak u selo.

U selu su nas sjajno dočekali. Ma da je zahladilo, pošto se spustila noć, stanovnici sela, koji su do tog časa drhturili u svojim kućama, otvoriše sada širom svoja vrata, izađoše napolje. Nisam ni slutio, da bi se u tom malom selu moglo nalaziti toliko ljudi. Gurali su se oko nas i smješkali kimajući glavom i mašući rukama, a kada je Velika strelica potanko ispričala, što smo mi učinili, stali su Indijanci pjevati neke bučne pjesme, za koje smo pretpostavljali, da su to riječi zahvalnosti i pohvale.

Ponajprije su nas odnesli do jedne nove novcate kuće, koja je također bila pokrivena slamom, a čista i mirisava iznutra. Rekoše nam, da ta kuća nama pripada. Zatim odabraše šestoricu čilih mladih Indijanaca, da bi nas posluživali.

Prolazeći kroz selo, primjetili smo kuću, veću od svih ostalih, koja je stajala na kraju glavne ulice. Velika strelica pokaže rukom prema kući i reče, da je to stan poglavica, ali da je sada prazan — budući da još nije bio izabran novi poglavica, koji će naslijediti pokojnika.

U našoj novoj kući prirediše gozbu, koja se sastojala od riba i voća. Većina uglednijih ljudi iz plemena, već je sjedilo za dugim stolom, kada smo mi ušli. Velika nas strelica pozove da i mi sjednemo i da jedemo.

Ovom pozivu rado bi se bili odazvali, budući da smo bili gladni, no nešto nas je začudilo i razočaralo. Primjetili smo naime, da riba, kojom su nas ponudili nije pečena. Učinilo nam se, da se Indijanci tome nimalo ne čude jer su se proždrljivo latili prijesne ribe i slasno je stali jesti.

Ispričavajući se na veliko, doktor je protumačio Velikoj strelici, da bismo voljeli pečenu ribu, ako oni nemaju ništa protiv toga.

Zamislite naše iznenađenje, kada smo opazili, da učeni prirodoznanac ne zna, što znači riječ „pečen".

Polinezija, koja je sjedila na klupi između John Dolittle-a i mene, povukla je doktora za rukav.

„Reći ću ti, doktore, šta ovdje nije u redu", šapnula mu je u uho, dok se prema njoj nagnuo, da bi je saslušao. „Ti ljudi nemaju vatre! Ne znaju kako se pravi vatra. Pogledaj na polje! Skoro će mrak, a nigdje svijetla da rasvijetli selo. Ovi ljudi ne znaju za vatru."

III. POGLAVLJE

VATRA

Tada je doktor upitao Veliku strelicu, da li zna, što je to vatra. Rastumačivši mu što misli raznim crtežima. Crtao je po stolnjaku od jelenje kože. Velika strelica reče, da zna za tako što. To je nešto, što izbija iz vrhova vulkana, ali ni on ni tko drugi u Popsipetelu, ne zna kako se to pravi.

„Jadni pogani, kako stradaju!" promrmlja Bumpo. „Nije čudo, da je stari poglavica poginuo od studeni!"

U tom času čuli smo neko kričanje, koje je dopiralo sa vratiju. Okrenuvši se, vidjeli smo neku indijansku majku kako plače, držeći na rukama malo dijete. Rekla je nešto Indijancima, što mi nismo razumjeli, a Velika strelica nam reče, da je to dijete bolesno, a da majka želi, da ga bijeli liječnik pregleda i izliječi.

„Gospode!" reče Polinezija uzdahnuvši. „Baš kao u Puddleby-u: bolesnici, koji dolaze sred jela. No, istina je, hrana je prijesna, pa se bar ne može ohladiti."

Doktor je pretražio dijete i smjesta je ustanovio, da je skroz naskroz promrzlo. „Vatre, vatre! to njemu treba", reče on okrenuvši se Velikoj strelici. „To nama svima treba. To će dijete oboliti od upale pluća, ako ga ne ugrijete."

„Da, zacijelo. No kako da napravimo vatru", reče Velika strelica, „odakle da je smognemo. Svi vulkani na tom otoku su zamrli."

Stali smo da pretražujemo svoje džepove, ne bismo li pronašli kakovu žigicu, koja nam je preostala nakon brodoloma. No pronašli smo samo dvije čitave žigice i jednu prepolovljenu, ali su sve glavice bile pokvašene morskom vodom.

„Čuj, Velika strelica", reče doktor, „bilo bi više načina, kako da se napravi vatra iako nemamo žigica. Tako na primjer pomoću jakog stakla i sunčanih zraka, ili da se jedan tvrdi štap ubuši u meko drvo. No sunce je zašlo, danje svijetlo je ugaslo. Je li? Bojim se da ćemo morati pričekati jutro, jer nam osim različitog drva treba kao gorivo i kakovo staro vjeveričino gnijezdo. A to bez svjetiljke u ovo doba ne možete naći u svojim šumama."

„O, bijeli čovječe, velika je tvoja lukavost i umješnost", odgovori Velika strelica. No što se toga tiče, činiš nam krivo. Zar ne znaš da sva ona plemena, koja nemaju vatre, mogu da vide i u tami? Nemajući nikakovih svjetiljaka, prisiljeni smo, da se priučimo hodati bez ikakovog svijetla kroz tamnu noć. Odaslat ću glasnika, a dobit ćeš svoje vjeveričino gnijezdo prije nego mine ovaj sat."

Izdao je nalog dvojici naših slugu, koji su smjesta trkom nestali. Vratili su se za kratko vrijeme, donesavši nam vjeveričino gnijezdo, te tvrdo i meko drvo.

Mjesec još nije bio izašao, a u kući je bilo tamno kao u rogu. Ipak sam mogao vidjeti, ipak sam osjetio, da se Indijanci kreću bez ikakove smetnje, kao da to čine pri danjem svijetlu. Budući da je doktor morao izvesti svoju zadaću gotovo jedino uz pomoć opipa, zamolio je Indijance, da mu pruže oruđe, ako bi ga negdje u mraku zametnuo. I tada sam otkrio nešto čudno. Sada, kad sam bio na to prisiljen, upoznao sam, da i ja pomalo razabirem u tami, što se oko mene događa. Prvi put u životu sam primijetio, da ništa nije tako mračno, da se ništa ne bi moglo vidjeti, dok su vrata otvorena, a pogotovo pod vedrim nebom.

Zatraživši da mu posude luk, doktor je odriješio tetivu, stavio tvrdu šipku u jednu omču i počeo vrtjeti ovom šipkom po mekanom drvetu. Doskora sam osjetio zadah paljevine. Zatim je, upotrebivši kao gorivo vjeveričino gnijezdo, stavio u nj onaj dio drva, koji se dimio, a meni naložio da dušem. Sve je brže i brže bušio tvrdom šipkom, a dim je sve više ispunjavao prostor. I napokon se tama pretvorila u svjetlost, vjeveričino je gnijezdo planulo.

Indijanci su začuđeno stali mrmljati i gunđati. Htjeli su svi da pokleknu i da obožavaju vatru. Zatim su je htjeli hvatati golim rukama i njome se igrati. Morali smo ih poučiti, kako se čovjek služi ognjem, a oni su se veoma obradovali, kada smo svoje ribe na štapovima stavili na vatru. Pohlepno su udisali zrak, jer se prvi puta u historiji širio miris pečene ribe po selu Popsipetel.

Zatim smo im naložili da nam donesu nekoliko klada i gomilu suhog drvlja. Naložili smo golemu vatru posred glavne ulice. Oko te vatre, koja je plamsala u znak svečanosti, sakupilo se čitavo pleme. Tek što su osjetili njenu toplinu, svi su se stali smijati i diviti. Bio je to značajan prizor, jedna od onih slika sa našeg pomorskog putovanja, koje mi najčešće dolaze u pamet: velika vatra, koja veselo pucketa pod crnim noćnim nebom, a oko nje veliko mnoštvo Indijanaca, brončani obrazi, bijeli zubi i blistave oči odrazuju plamsanje vatre. Cijelo jedno naselje, čitav grad, nastoji da se ugrije hihoće i poskakuje poput školske djece.

Doskora smo ih uvježbali, kako treba da barataju vatrom. Doktor im je pokazao kako će ponijeti vatru u svoje kuće, ali treba da naprave rupu na krovu, kuda će izlaziti dim. I prije no što smo ušli u kuću, nakon ovog beskonačno dugog i napornog dana, u čitavom je selu, u svakoj kući gorila po jedna vatra.

Jadni ljudi bili su tako veseli što su se opet pošteno mogli ugrijati, da smo mislili, da nikada neće poći na počinak. A

u ranu zoru selo je brujalo od naroda: Popsipetelci su razgovarali o svom blijedolikom gostu i o čudnoj stvari koju je donio sa sobom — o vatri!

IV. POGLAVLJE

ZAŠTO OSTRVO PLOVI

Doskora smo stekli iskustvo, da ćemo morati postupati tajno, ako nam je stalo da uopće štogod uradimo. Takova je bila popsipetelska uslužnost, da se nikud nismo mogli maknuti sami. Doktor je bio tako popularan, a svi su ga tako voljeli, da su čitave gomile obožavatelja grnule oko njega, čim bi se izjutra ukazao na vratima svoje kolibe. Strpljivo su ga čekali i polazili za njim kamo bi god krenuo. Poslije one majstorije s vatrom, ovi ljudi, koji su bili poput djece, neprestano su očekivali od doktora neke čarolije. A bilo im je stalo, da im ne izmakne nijedan od tih majstorluka.

Samo uz velike poteškoće uspjelo nam je prvog jutra da izmaknemo gomili i da krenemo sa Velikom strelicom na šetnju, kako bi po miloj volji obišli otok.

Uvjerili smo se, da u unutrašnjosti otoka nisu samo biljke trpjele od studeni, nego su bile ugrožene i životinje. Posvuda je bilo vidjeti prozeblih ptica, čije je perje ispadalo u čupercima. Sabirale su se u jatima da krenu u toplije krajeve. Mnoge su ptice uginule, pa smo ih našli gdje leže na zemlji mrtve. Silazeći do obale gledali smo kopnene rakove, koji su se u velikom broju uputili prema moru, da bi našli kakovo bolje obitavalište. Dok smo hodali prema jugoistoku mogli smo vidjeti mnoge ledenjake, koji su plovili u moru, znak da nismo više daleko od strašnih antarktičkih krajeva.

Gledajući na more, opazili smo svoje prijatelje dupine, kako poskakuju valovima. Doktor im je stao dovikivati, a nato su se dupini približili obali.

Upitao ih je, kako smo daleko od južnog polarnog kopna.

Rekoše nam, da smo od prilike stotinjak milja daleko od antarktike. A onda ga upitaše zašto on to želi znati.

„Ovaj plivajući otok, na kojem se nalazimo", reče doktor Dolittle, „neprestano putuje nošen strujom prema jugu. Ovaj otok spada inače u tropske predjele, gdje je vrijeme suho i gdje sunce žarko sija. Ako skoro ne stane i nastavi svoj put prema jugu, sve će na njemu izginuti."

„Pa onda bi valjalo nešto učiniti, da se otok premjesti u toplije podneblje, zar ne?" rekoše dupini.

„Da, ali kako?" reče doktor. „Ne možemo odveslati natrag."

„Ne", rekoše dupini, „ali bi ga kitovi mogli odgurati — samo ako ih nađemo u dovoljnom broju."

„Sjajne li zamisli! — Da, kitovi, to je ono pravo!" reče doktor.

„Šta mislite, bi li mogli pronaći nekoliko kitova?"

„Sigurno", rekoše dupini, „upravo smo prošli pokraj čitave skupine ovih životinja. Tu se negdje bacakaju između ledenjaka. Zamolit ćemo ih da dođu ovamo. A ako ih ne bi bilo dosta, potrudit ćemo se da namaknemo još nekoliko. Bolje da ih bude što više."

„Hvala vam", reče doktor. „Vrlo ste ljubazni. — Uostalom, da li vam je možda poznato, kako je ovaj stao plivati? Vidim, da je bar jedna polovica od kamena. Vrlo je čudno, kako uopće može ploviti, zar ne?"

„Da, to je neobično", rekoše dupini. „No tumačenje je vrlo jednostavno. Ovaj otok bio je prije sastavni dio neke južnoameričke gore. Neka glomazna izbočina, koja je stršila na brdu. U prijašnje ledeno doba, prije mnogo tisuća godina, ova se izbočina otkinula od kopna i čudnim stjecajem prilika, njena se nutrinja, koja je šuplja, napunila zrakom, kada je gromada pala u Ocean. Vidjeti možete samo polovicu otoka. Velik se dio nalazi pod vodom. A u sredini, dolje, nalazi se šuplji kameni prostor ispunjen zrakom. Šupljina se proteže u vis u nutrini brda. A zrak, koji se tu nakupio, drži otok nad vodom."

„Čudne li igre prirode!" reče Bumpo.

„Da, zaista", reče doktor. „Moram to zabilježiti". I nerazoriva bilježnica došla je opet na vidjelo.

Dupini su odskakutali prema ledenjaku. A doskora smo vidjeli, kako se more burka i pjeni, dok je veliko mnoštvo kitova dolazilo prema nama najvećom brzinom.

Golemi su to stvorovi, a bit će da ih je bilo bar dvjesta komada.

„Evo ih", rekoše dupini pružajući svoje glave iz vode.

„Dobro!" reče doktor. „Hoćete li sada da im objasnite, kako je to vrlo ozbiljna stvar za sva živa bića na tom kopnu. I zamolite ih, da li bi htjeli biti tako dobri otplivati na drugi kraj otoka i tamo gurnuti svojim nosovima otok, ne bi li ga odgurali natrag prema južnoj Braziliji . . ."

Dupinima je očito uspjelo da nagovore kitove, da učine onako kako je doktor tražio. Doskora smo vidjeli, kako mlataju po moru plivajući prema južnom kraju otoka.

Polegli smo na žalu i stali čekati.

Otprilike nakon jednog sata, doktor je ustao i bacio u vodu štap. Časkom je štap ležao nepomično na površini vode, no doskora se stao pomalo micati niz obalu.

„Oh!" klikne doktor, „jeste li vidjeli? — napokon se otok kreće prema sjeveru. Hvala Bogu!"

Štap je sve više i više zaostajao za nama, a ledenjaci su postajali sve to manji.

Doktor je izvadio uru i bacio zatim nekoliko štapova u vodu. Brzo je nešto računao.

„Fino! — četrnaest i po milja na sat", mrmljao je on, lijepa je to brzina. Trebat će oko pet dana, da bi se vratili u blizinu brazilske obale. To bi dakle bilo u redu. — Težak teret mi je pao sa srca. Izjavljujem, da mi je već mnogo toplije. Hajdemo da nešto založimo."

V. POGLAVLJE

RAT!

Kad smo se vraćali u selo, doktor je zapodjenuo prirodoslovnu raspravu sa Velikom strelicom. No baš kad su se najzanimljivije raspričali, najviše o biljkama, dojurio je indijanski trkač i donio neku vijest.

Naš ga je prijatelj ozbiljno slušao, a da nije izustio ni riječi, a onda se obratio doktoru rekavši orlovskim jezikom:

„Veliki bijeli čovječe, jad je snašao Popsipetel. Naši susjedi na jugu, lupeški Bagjagderazi, koji sa zavišću gledaju naše zalihe zrelog žita, hoće rat. Upravo se približuju, da navale na selo."

„To je zaista loša vijest", reče doktor. No nemojmo odviše oštro suditi. Možda ih je očajanje zbog nestašice hrane nagnalo na taj korak. Možda im je mraz uništio ljetinu prije žetve. Oni su još bliži hladnome jugu, nego li vi, zar ne?

„Nemoj ih opravdavati", reče Velika strelica. „Oni su lijeni i nemaran narod. Ne rade ništa, nego samo čekaju priliku, pa da se domognu žita koje nisu sijali ni želi. Oni su brojniji, pa se nadaju da će uništiti svoje susjede svojom premoći. Inače se ne bi usudili otvoreno zaratiti sa hrabrim stanovnicima Popsipetela."

Kad smo stigli u selo, našli smo stanovnike u velikom uzbuđenju. Posvuda su muškarci udešavali svoje lukove, oštrili oružje, šiljili koplja i dogotavljali na stotine strelica.

Žene su gradile visoku ogradu od bambusovih kolaca oko cijelog sela. Glasnici su neprestano dolazili i odlazili donoseći nove vijesti o kretanju neprijatelja, dok su se izvidnice popele visoko na stabla i na okolne brežuljke gledajući prema jugu.

Velika strelica dovela je pred nas Indijanca omalena stasa, ali veoma plećata. Reče doktoru, da je to Oštro zubalo, ratnički zapovjednik Popsipetela.

Doktor se ponudio, da će poći k neprijatelju i pokušati mirnim putem udesiti stvar. Rat je, reče on u najmanju ruku stvar glupa i pogubna. No Indijanci su mahnuli glavom. Takav pokušaj bio bi besmislen. Prigodom posljednjeg rata, kada su poslali glasnika da pregovara o miru, neprijatelj ga je utukao sjekirom.

Dok je doktor pitao Oštro zubalo kako namjerava obraniti naselje, od juriša, oglasile su se izvidnice.

„Dolaze! — Bagjagderazi se u velikom mnoštvu spuštaju nizbrdo!"

„Dobro", reče doktor, „mislim da je tako suđeno. Ja sam protiv rata, no ako grad bude napadnut, valja nam se truditi da ga obranimo."

Dohvatio je sa zemlje buzdovan i okušao njegovu snagu udarivši njime o kamen.

„To će mi", reče doktor, „dobro poslužiti kao oružje."

Uputio se do bambusove ograde i zauzeo mjesto među ostalim borcima, koji su iščekivali neprijatelja.

Tada smo i mi dohvatili oružje, da pomognemo našim prijateljima hrabrim stanovnicima Popsipetela. Ja sam posudio luk i pun tobolac strelica, Đip se pouzdavao u svoje stare, ali još uvijek jake zube, Či-Či je uzeo vreću kamenja i popeo se na palmu odakle će gađati neprijatelja. Bumpo je stupio do ograde i postavio se kraj doktora oboružan mladim stablom, što ga je držao u desnici, dok je lijevom rukom dohvatio jednu vratnicu, koju je negdje istrgao.

Kada se neprijatelj približio tako da smo ga mogli vi-

djeti, zinuli smo od čuda. Obronci okolnih brežuljaka bili su pokriveni hiljadama i hiljadama Indijanaca. Prema njima je mala naša vojska u selu bila nalik na šačicu ljudi.

„Nebesa i svi sveci!" mucala je Polinezija. „Ovo nešto malo naših ljudi neće se moći oduprijeti ovoj najezdi. Idem da potražim pomoć. Inače zlo i naopako."

Nisam, imao pojma, kuda je pošla i kakovu je to pomoć mislila. Naprosto je iščezla. No Đip, koji je čuo da odlazi, prislonio je svoj nos između bambusovih prečaka, da bi bolje vidio neprijatelja, i rekao:

„Pošla je po svoj prilici po crne papige. Nadajmo se da će ih pronaći za vremena. Gledaj samo ove lupeže, kako se veru niz pećinu, — ima ih na milijune! To će biti borba..."

Đip je imao pravo. Za manje od četvrt sata, naše selo je bilo sasvim opkoljeno strašnom ruljom Bagjagdera, koji su vriskali i bijesnili.

Došao sam opet do jednog mjesta u svojoj pripovijesti o tom pomorskom putovanju, kada moram pričati o stvarima, koje su se odigrale tolikom brzinom, da ne vidim, sjećajući se danas ove zgode, nikakovu jasnu sliku, nego nejasnu zbrku. Znam da nije bilo Strašne trojice — kako su poslije u popsipetelskoj historiji od milja nazvali doktora, Veliku strelicu i Bumpa, ovaj bi rat brzo bio svršio, a čitav otok pripao nevrijednim Bagjagderazima. No Englez, Afrikanac i Indijanac, tvorili su sami po sebi čitavu vojsku. Mjesto, gdje su oni stajali, bilo je strah i trepet za svakoga, koji bi pokušao da provali u selo. Bambusova je ograda bila preslaba, podignuta na brzu ruku, pa je odmah spočetka stala mjestimice popuštati, kad bi neprijatelj u gomili nahrupio. No tada bi doktor, Velika strelica i Bumpo pojurili do tog mjesta, a nakon strašne borbe neprijatelj bi morao uzmaći. No gotovo u istom treutku čulo bi se dozivanje s drugog jednog mjesta, a strašna trojka morala bi poletjeti onamo da ponovno odbije neprijatelja.

Ni stanovnici Popsipetela nisu bili loši borci, ali jakost ove trojice ljudi različite puti, koji su potekli iz raznih zemalja, a borili se u istom redu, ipak je zadivila svakoga od prisutnih.

Mnogo sedmica kasnije, kada sam noću prolazio kroz neki indijanski logor, slušao sam, kako pjevaju neku pjesmu, koja je postala tradicionalnom narodnom pjesmom Popsipetela:

PJESMA O STRAŠNOJ TROJICI

O trojici strašnih bit će ovdje zbora,
O njihovoj borbi na obali mora,
Kô rojevi osa — u nadmoćnoj snazi —
Jurnuše sa brda ti Bagjagderazi.

Opkoliše oni nas sa sviju strana,
Jad se težak svali na nas onog dana.
Al' nebo je bilo za našu slobodu,
Trojicu strašnih posla našem rodu.

Jedan bješe Crnac, noći pravi sin,
Drugi Indijanac, silan kao džin.
No vođ im bješe b'jelac, okrugao, mali,
A trojica strašna u red jedan stali.

Složno su se tada penjali do slave,
I kô vrazi sjekli tad dušmanske glave.
Ko trostruka propast oni su se dali
Na posao krvav i dušmane klali.

Indijanac silan, gord je Crnac bio;
I bagjagderaški narod bježi cio.
No najveću stravu bijeli čovjek širi,
Dušmane baca kô da su šeširi.

Sad zločestu djecu još plaše po noći,
Trojica strašnih, da će po njih doći.
O strašnoj trojici dugo bit će zbora,
O njihovoj borbi na obali mora.

VI. POGLAVLJE

POLINEZIJA KAO GENERAL

Ali jao! Ni strašna trojica, kolikogod su bili silni, nisu se mogla trajno odupirati vojsci, koja je bila regbi nepregledna. U jednom od najžešćih okršaja, kada je neprijatelj napravio naročito širok prozor u ogradi, vidio sam najednom, kako pada visoko tijelo Velike strelice i ruši se naglavce. Koplje mu se zarilo u široke prsi.

Još su pola sata Bumpo i doktor nastavljali borbu, rame o rame. Ne bih mogao reći, kako su mogli tako dugo izdržati, jer ni časkom nisu mogli stati i malko odahnuti.

Doktor — djetinjski, miroljubivi, mali doktor! — ne zaista, vi ga ne biste bili prepoznali, da ste ga vidjeli kako mlati oko sebe, da se moglo čuti na milje daleko, kako silno zamahuje i obara protivnike.

Što se tiče Bumpa, on je izbuljio oči i bijesno iskesio zube, tako da je bio nalik na pravog demona. Nitko se nije usudio približiti na dohvat njegove vratnice, kojom je mahao u krugu. No kamen, bačen od sigurne ruke, pogodio ga na posljetku usred čela. Tako pade i drugi od strašne trojke. John Dolittle ostao je sam na biljezi.

Đip i ja pohitasmo k njemu nastojeći da zauzmemo mjesta one dvojice, koji su pali. No bili smo odviše slabi i maleni, da zamijenimo ove borce. Srušio se još jedan dio ograde, a kroz prozor oboriše se na nas Bagjagderazi poput gorske bujice.

„U čamce! — na more!" — vikali su stanovnici Popsipetela. „Bjež'mo! Spasimo živu glavu! Sve je svršeno! Bitka je izgubljena!"

No doktoru i meni nije se pružala više nikakova prilika da bijegom spasimo goli život. Kao da nas je zahvatio vjetar. Oborili su nas na zemlju, a rulja nas je prignječila. A kad smo već jednom ležali na podu, nismo se više mogli pridići. Mislio sam da će nas zgaziti i da ćemo tako poginuti.

No u tom času začuli smo strašne glasove, najstrašnije koji su igda doprli do ljudskoga uha. Glasove milijuna i milijuna papiga, koje su bijesno kreštale sve u isti mah i nadvikale ratni metež.

Vojska, koju je Polinezija dovela baš u pravi čas da bi nas oslobodila, zamračila je čitavo nebo na zapadu. Naknadno sam pitao, koliko je ptica došlo, a Polinezija je rekla, da ne zna točno, ali da ih je zacijelo bilo šezdeset do sedamdeset milijuna. U tom nevjerojatno kratkom razmaku Polinezija je dovela ove ptice sa južno američkog kopna.

Ako ste ikada slušali kako vrišti papiga, kada je spopadne bijes, znat ćete kakova je to bila graja. A ako vas je ikada ugrizla papiga, znat ćete da takav ujed može da bude vrlo gadna i bolna stvar.

Crne papige, koje su crne poput ugljena osim skrletnog kljuna, i crvene pruge na krilima i repu, navalile su na zapovijed Polinezije, a Bagjagderazi koji su upravo jurnuli u selo da pljačkaju, morali su stati.

Čudan je bio način, kako su se borile crne papige. Evo što su radile: tri do četiri papige spustile bi se na glavu svakog pojedinog Bagjagderca, i svojim čaporkama hvatale njegovu kosu. Zatim bi se spustile niz sljepočice svoje žrtve i stale čupkati uho i bušiti ga kao da to nije uho, nego vozna karta koju treba „cvikati". Samo to, i ništa drugo. Nikada ne bi grizle ni koje drugo mjesto, nego samo uši. No tako smo pobijedili mi u toj vojni.

Urličući, da nas je spopala samilost, padali su Bagjagderazi jedan preko drugoga, nastojeći da što brže umaknu iz tog prokletog grada. Ništa im nije pomoglo, što su se trudili iz petnih žila, da potjeraju papige sa svojih glava, jer bi na svaku praznu glavu sjedale smjesta druge papige, koje su nestrpljivo čekale.

Neki su neprijatelji sretno umakli izvan ograde, a da ih je ugrizla samo jedna papiga ili dvije. Njih bi papige pustile na miru. No s onima, koji su se nalazili unutar ograde, papige su postupale upravo nemilosrdno, a uha su im doskora izgledala kao rub poštanskih maraka. Ova je operacija bila vrlo bolna, ali nikome nije trajno naškodila, tek što bi izmijenila čovjeku izgled.

I to je poslije postalo plemenskim obilježjem Bagjagderaga. Nijedna moderna mlada dama toga plemena nije htjela šetati sa muškarcem, koji ne bi imao izrezuckana uha, — jer je to bio dokaz, da je sudjelovao u velikom ratu. I tako je došlo do toga (premda to nije poznato svim naučenjacima), da su ostali indijanski narodi prozvali ovo pleme: Krpouhi Bagjagderazi.

Čim su iz sela ljudi protjerani svi neprijatelji, doktor je obratio svoju pažnju ranjenicima.

Premda se borba vodila dugo, i premda je bila žestoka, bilo je začudo malo teških ranjenika. Velika je strelica najviše stradala. Doktor mu je isprao ranu i polegao da počine. Ranjenik je na to otvorio oči i rekao da mu je već bolje. Bumpo je pak bio pao samo u tešku nesvjesticu.

Kada je taj dio posla bio svršen, doktor je naložio Polineziji neka reče crnim papigama, da potjeraju dušmane natrag u njihovu zemlju i da tamo pričekaju stražeći čitavu noć.

Polinezija izreče kratku zapovijed, a milijuni papiga razjapiše svoje crvene kljunove: ponovno je zaorila njihova bojna dreka.

Bagjagderazi nisu ovaj puta čekali, da im papige stanu čupati uha, nego su nagnali u bijeg na vrat na nos, u brda odakle su bili došli, dok je Polinezija sa svojom pobjedonosnom vojskom pažljivo slijedila bjegunce poput velikog crnog oblaka punog prijetnje.

Doktor je podigao svoj cilindar, koji su mu u borbi zbacili s glave, brižljivo ga očistio i stavio na glavu.

„Sutra ćemo", reče on, prijeteći šakom prema brdima, stavljati uvjete mirovnog ugovora — a potpisat ćemo ga u gradu Bagjagderaga!"

Njegove su riječi bile pozdravljene slavodobitnim oduševljenjem čitavog Popsipetela. Rat je bio dovršen.

VII. POGLAVLJE

PAPAGAJSKI MIROVNI UGOVOR

Idućeg dana krenuli smo čamcima, odabravši morski put, u zemlju Bagjagderaga. Onamo smo stigli nakon dvadesetpetsatnog putovanja.

Kada se doktor upleo u borbu, vidio sam ga prvi put u svom životu ljutita. No kada bi njegov bijes jedanput izbio, nije se tako lako primirio. Čitavim putem niz obalu otoka on je neprestano grdio ovaj kukavni narod, koji je napao njegove prijatelje u Popsipetelu, a ni zašto drugo, nego da im ugrabi njihovo žito. Otimači, koji su prelijeni da sami obrađuju svoju zemlju! Kad smo stigli u glavni grad Bagjagderaga, bio je još uvijek ljut.

Velika strelica nije pošla s nama. Ranjenik bio je preslab, a da bi nas mogao pratiti. No doktor — oduvijek vješt učenju stranih jezika, već je pomalo govorio indijanski. Osim toga nalazio se među onih nekoliko stanovnika Popsipetela, koji

su nas pratili kao veslači neki dječak, koji je naučio nešto engleski. Njemu i doktoru je uspjelo da se sporazumiju s Bagjagderagima.

Bagjagderazi bili su veoma krotki, jer su se na brežuljcima oko njihovog kamenog grada još uvijek crnile strašne papige čekajući samo jednu riječ da se spuste u grad.

Izašavši iz čamaca pošli smo glavnim putem do palače poglavice. Bumpo i ja nismo mogli, a da se zadovoljno ne nasmiješimo, kada su se gomile — čekajući uz glavnu cestu — stale klanjati do crne zemlje. A hodajući pred nama omaleni i okrugli doktor silno se isprsivao podigavši ponosno svoju glavu.

Na podnožju stepenica, koje su vodile u palaču, čekao nas je poglavica sa svim znamenitijim ličnostima plemena. Ponizno su se smješkali i pružali ruke u znak prijateljstva. Doktor ih nije ni pogledao. Pošao je ravno dalje uspinjući se stepenicama, koje su vodile do glavnih vratiju palače. Tu se okrenuo i jednim mahom počeo da govori narodu energičnim glasom.

Još nikad u svom životu nisam čuo takav govor, a posve sam siguran, da takovog šta nisu čuli ni Bagjagderazi. Doktor ih je najprije nazvao čitavom litanijom imena: kukavice, besposličari, tatovi, nevaljalci, svadljivci, i što ja sve znam. Zatim je rekao, da još uvijek ozbiljno pomišlja na to da dozvoli papigama, da ih odagnaju u more, kako bi se ova prijatna zemlja, jedamput za navijek riješila nevaljalih Bagjagderaga.

Zaorio je silan povik: Bagjagderazi su tražili milost. Poglavica i svi ostali padoše na koljena uvjeravajući doktora, da će pristati na sve uvjete mira, štogod zaželi.

Zatim je doktor zatražio, da mu dovedu jednog pisara — to jest čovjeka, koji je vješt slikovnom pismu. Kad je pisar osvanuo naložio mu je doktor, da na kameni zid palače ispiše uvjete mira, kako mu ih bude diktirao. Taj mirovni ugovor

poznat pod imenom mirovnog ugovora crnih papiga, provodio se u praksi sve do dana današnjega, za razliku od drugih mirovnih ugovora. Ovoga su se ljudi strogo držali.

Ugovor je veoma opširan. Polovica pročelja palače ispisano je slikama, a u tu svrhu je potrošeno pedeset lonaca boje. Mučna je to bila pisanija. No većim dijelom radilo se o tome, da nikada više ne bude rata i da ova plemena svečano obećaju, da će jedno drugome pomoći, kadgod bi zaprijetila glad uslijed nestašice žita ili kad bi kakova druga nevolja snašla jedan ili drugi narod.

To je uvelike iznenadilo Bagjagderage. Sudeći po bijesnom doktoru oni su očekivali, da će u najmanju ruku stotinama dati odrubiti glavu, a ostale pak učiniti doživotnim robovima.

No kada su vidjeli, da im želi dobro, njihov se silni strah pretvorio u bučno oduševljenje. Pa kada je John Dolittle završio svoj veliki govor, i sišao brzo niz stepenice, vraćajući se k čamcima, skupina poglavica potrčala je za njim vičući:

„Ta ostani, ostani s nama, veliki gospodaru. Sva blaga Bagjagderaga pasti će ti u krilo. Znamo za rudnike zlata u planinama i za nalazišta bisera ispod površine mora. Ostani s nama, da bi tvoje svemoćno znanje upravljalo našim vijećem i našim narodom, u blagostanju i miru."

Doktor podiže ruku neka zašute.

„Nema toga čovjeka, koji bi želio da bude gost Bagjagderaga", reče doktor, „sve dok svojim djelima ne dokažu, da su pošteno pleme. Držite se vjerno mirovnog ugovora, pa ćete živjeti u sreći i blagostanju. — Zbogom!"

Zatim se okrene i praćen svojim ljudima pođe dolje do čamca.

VIII. POGLAVLJE

KAMEN NA RUBU KRATERA

No Bagjagderazi su se zaista iskreno pokajali. Doktorov govor duboko se dojmio čitavog naroda — mnogo dublje, nego što je on sam u tom času i pomislio. Zbilja mi se katkada čini, da je onaj njegov govor sa stubišta palače jače djelovao na Indijance Otoka riđih majmuna, nego li ijedno od njegovih velikih djela. Ta su djela uvijek uveličavali pretjerujući, kad bi se o njima pričalo i kad bi vijest o njima išla od usta do usta.

Kada smo stigli do mjesta, gdje su se nalazili čamci, donesoše doktoru neku bolesnu djevojku. Ona mu je objasnila svoju bolest (nije bila nipošto teško bolesna), a doktor je brzo pronašao lijeka. To je jošte povećalo njegovu popularnost. I kada je ušao u čamac, sav narod oko nas briznuo je u plač. Čini se (ja sam to poslije doznao), da su Indijanci pomislili, da se doktor sprema da otplovi zauvijek u onu tajnovitu daleku zemlju, odakle je došao.

Kada smo otisnuli čamce od obale, neki su poglavice stali nešto govoriti Popsipetelcima, koji su bili s nama. Nisam razumio, što su im kazivali, no primijetio sam, kako nas mnogi čamci nakrcani Bagjagderazima slijede u stanovitom razmaku. Slijedili su nas puni strahopočitanja sve do Popsipetela.

Doktor je odlučio da se vrati duž protivne obale, tako da bi, vraćajući se u Popsipetel, oplovili čitav otok.

Kratko vrijeme nakon našeg odlaska, ugledali smo strmi rt, oko kojega je more bilo silno uzburkano i pokriveno bijelom sapunastom pjenom. Dolazeći bliže vidjeli smo, da su tu buru prouzročili naši prijatelji kitovi, koji još uvijek požrtvovno guraju svojim nosovima otok, tjerajući nas prema sjeveru.

Bili smo tako zaposleni ratom, da smo na njih sasvim zaboravili. No kada smo malko stali promatrajući ih, kako svojim golemim repovima burkaju more i udaraju po valovima,

Kitovi guraju otok prema sjeveru

sjetili smo se odjednom, kako nam već prilično dugo nije bilo zima. Pospješujući brzinu svoga čamca, da nam otok ne bi poodmakao, nastavili smo ploviti uz obalu. Tu i tamo primjećivali smo, da je i raslinstvo uz obalu sve zelenije i svje-

žije. Otok riđih majmuna približavao se svom pravom podneblju.

Otprilike pola sata od Popsipetela, mi smo se iskrcali. Proveli smo tri dana istražujući srednji dio otoka. Naši indijanski veslači poveli su nas gore u brda, koja su u tom predjelu bila veoma strma i visoka izdignuvši se daleko iznad razine morske. Pokazaše nam i brdo, koje su zvali „Stijenama, koje govore".

Bila je to zaista čudna i osebujna scenerija. Nešto nalik na golemu kotlinu ili amfiteatar usred planina. A u središtu te kotline kamena gromada. Na toj kamenoj gromadi prijestolje od bjelokosti. Okolo naokolo brda, koja se stepenasto uspinju nalik na sjedišta u kazalištu. Kotlina je bila prekinuta samo na jednom mjestu, odakle je pucao vidik na pučinu morsku. Rekao bi čovjek, da je to neka vijećnica ili koncertna dvorana za divove, a kamena ploča u središtu — pozornica za glumce ili tribina za govornike.

Upitali smo svoje vodiče, zašto zovu ovaj kraj Stijenama, koje govore, a oni rekoše: „Pođite dolje, pa ćemo vam pokazati". Ta velika kotlina bila je nekoliko milja duboka i isto toliko široka. Odverali smo se niz pećine, a Indijanci nam pokazaše, kako i onda, kad ljudi stoje prilično razdaleko, treba samo šapnuti, a svatko u „kazalištu" može vas čuti. To je, kako reče doktor, zbog jeke, koja se odbija od visokih stijena.

Naši vodiči su nam kazali, da su na ovom mjestu stanovnici Popsipetela nekoć — u davno doba, kad im je pripadalo cijelo ostrvo — krunili svoje kraljeve. Sjedište od bjelokosti na kamenoj ploči bilo je prijestolje, na kojem su sjedili kraljevi. A to veliko kazalište bilo je tako golemo, da su svi Indijanci sa čitavoga otoka mogli naći u njemu mjesta da prisustvuju svečanom obredu.

Pokazali su nam također golemi neki kamen, koji je kanda visio visoko gore na rubu vulkanskog kratera — najvišem

vrhuncu otoka. Premda je to bilo vrlo daleko od nas, mogli smo lako razabrati kamen, koji je tako labavo bio smješten na rubu kratera, da bi ga čovjek mogao regbi rukom odgurnuti u dubinu.

Stijene, koje govore (na rubu kratera kamena gromada, koja će se survati u dubinu)

Rekoše nam da postoji neka legenda, koju pričaju Indijanci: da će se onda, kada na bjelokosnom prijestolju bude okrunjen najslavniji od sviju popsipetelskih kraljeva, ovaj viseći kamen otkotrljati u vulkansko ždrijelo i pasti ravno u središte zemaljske kugle.

Doktor reče, da bi rado pošao gore, da izbliza pogleda taj kamen.

Kada smo došli do ruba vulkana (trebalo nam pola dana, da se popnemo gore), vidjeli smo da je kamen nevjerojatno velik — upravo ogroman, poput kakove katedrale. Ispod kamena mogli smo se zagledati ravno u crnu jamu, koja je zinula pod nama, kao da nema dna. Doktor nam je objasnio, da vulkani katkada rigaju vatru iz takove jame, no da su ovi vulkani na plovećim otocima uvijek ohladnjeli i mrtvi.

„Čuj, Stubbins", reče on, pogledavši gore prema ogromnom kamenu, koji se poput kule uzdizao nad nama", da li je tebi poznato, što bi se po svoj prilici dogodilo, da bi ova gromada pala u krater?"

„Ne znam", rekoh ja, „a što?"

„Sjećaš li se onog zračnog prostora, o kome su nam pričali dupini, znaš, onaj rezervoar ispunjen uzduhom u središtu otoka?"

„Sjećam se."

„No dakle, taj je kamen dovoljno težak da bi, ako padne u krater vulkana, mogao provaliti u onaj zračni prostor. A čim bi se to dogodilo, zrak bi se oslobodio, a ovo ostrvo ne bi više plovilo. Utonulo bi!"

„No onda bi se svi na njemu potopili, zar ne?" reče Bumpo.

„O, ne, to se baš ne bi moralo dogoditi. To bi zavisilo o dubljini mora na mjestu, na kojem bi otok utonuo. Otok bi se mogao dotaći dna, kad bi utonuo samo za nekih stotinu stopa. Preostalo bi dosta zemlje, koja bi stršila iz vode, je li?"

„Da", reče Bumpo, „pretpostavljam da bi. No ipak, nadajmo se, da ova gromada neće izgubiti svoju ravnotežu, jer ne vjerujem da bi se zaustavila u središtu zemaljske kugle, nego je mnogo vjerojatnije, da bi ravno propala kroz cijelu Zemlju izbivši zatim na drugom kraju."

Bilo je tu još mnogo drugih čudesnih stvari, koje su nam Indijanci pokazali. No sada nemam ni vremena ni prostora da vam o njima pričam.

Kada smo ponovno silazili prema obali, primijetili smo, da su nas i ovdje, na visočinama, čuvali Bagjagderazi, koji su pošli za nama. A kada smo opet zaplovili, čamac krcat Bagjagderazima plovio je ispred nas prema Popsipetelu. Budući da su njihovi čamci bili lakši, brže su putovali od naše družine, pa su — prema našem računu — trebali stići nekoliko sati prije nas u Popsipetel.

Doktor je sve više gorio od želje, da vidi kako se Velika strelica oporavila, pa smo — veslajući naizmjence — produžili noću svoje putovanje. Sijala je mjesečina.

Stigosmo u Popsipetel u cik zore.

Na svoje veliko čudo ustanovili smo, da nismo samo mi bdjeli čitavu noć, nego je bdjelo i cijelo selo. Veliko mnoštvo sjatilo se oko kuće mrtvoga poglavice. A kada smo pristali uz obalu, vidjeli smo velik broj starih ljudi, plemenskih starješina, kako izlaze na glavna vrata.

Propitali smo se, što to ima da znači, pa su nam rekli, da se kroz čitavu noć vršio izbor novog poglavice. Bumpo je pitao za ime toga novog poglavice, no to im još očito nije bilo objavljeno. To će biti učinjeno o podne.

Čim je doktor, posjetivši Veliku strelicu vidio, da je bolesniku vrlo dobro, krenuli smo do svoje kuće na kraju sela. Tu smo nešto založili, a onda legli, kako bi ljudski otpočinuli.

Trebalo nam je zaista počinka, jer je naš život, otkako smo se iskrcali na otoku, bio sav ispunjen napornim poslovima. Prošlo je tek nekoliko minuta, što smo svoje umorne glave položili na jastuke, a čitava je naša družba spavala dubokim snom.

IX. POGLAVLJE

KAKO JE IZABRAN NOVI KRALJ?

Probudila nas je glazba. Blistavo svijetlo podnevnog sunca padalo je kroz naša vrata, ispred kojih je kanda svirala nekakova muzika.

Ustali smo da pogledamo napolje. Sveukupno stanovništvo popsipetelsko opkoljavalo je našu kuću. Bili smo — istina — navikli, da nas u svako doba čeka pred vratima priličan broj Indijanaca, koji su redovno bili radoznali i vični da nam se dive. No to je bilo nešto sasvim drugačije. Svi su ljudi u tom golemom mnoštvu bili odjeveni svojom najboljom odjećom. Blistavo biserje, šareno perje i kričava pokrivala — sve je to davalo ovom prizoru veseli izgled. Svaki pojedinac bio je — čini se — vrlo dobro raspoložen. Pjevali su ili svirali nekim glazbalom — većinom obojenim drvenim sviralama ili bubnjevima od kože.

Nađosmo Polineziju, koja se, dok smo spavali, vratila iz zemlje Bagjagderaga — kako sjedi na vratnicama promatrajući tu slavu. Upitasmo je, čemu ta svečanost.

„Upravo javljaju rezultat izbora", reče ona. „O podne će biti objavljeno ime novog poglavice."

„A tko je novi poglavica?" upita doktor.

„Ti", reče Polinezija mirno.

„Ja!" zadahtao je doktor. „Ej, baš su pogodili!"

„Da, ti" reče papiga. — „Oni su što više promijenili i tvoje prezime. Ime Dolittle nisu smatrali prikladnim za tako odličnog čovjeka, koji je toliko toga učinio. I tako ćeš odsada biti poznat pod imenom Džong Tinkalot, Sveznalica Džong. Kako ti se to sviđa?"

„Ali ja nikako ne želim biti poglavica", reče doktor razdraženim glasom.

„Bojim se, da ćeš imati grdnog okapanja, dok se odavle

izvučeš", reče Polinezija, „u koliko ne bi bio voljan da otploviš kući u jednom od njihovih rasklimanih čamaca. Razumiješ li? Ti si izabran poglavicom Popsipetelaca, ali ćeš postati kraljem čitavog Otoka riđih majmuna. Bagjagderazi, koji su tako silno željeli da bi njima vladao, poslali su izvidnice i glasnike, koji su stigli prije tebe. A kada su vidjeli da su te preko noći izabrali poglavicom Popsipetela, gorko su se razočarali. Pa ipak, radije nego da te sasvim izgube, Bagjagderazi su spremni da se odreknu svoje nezavisnosti. Uporno traže, da njihova zemlja bude pripojena Popsipetelu, da bi ti postao njihovim kraljem. Tako je, dragi moj."

„O Gospode!" uzdahnu doktor, „ja zaista želim, da ti Indijanci ne bi bili tako zaneseni! Do vraga, ta ja neću nikako da budem kraljem!"

„Meni se čini, doktore", rekoh ja, da bi se ti morao ponositi i veseliti, što su te izabrali. Želio bih iskusiti tu sreću — biti kralj!"

„O, znam znam, to zvuči veoma veličanstveno", reče doktor, zavezujući sav ojađen, svoje cipele. „No poteškoća je u tome, što čovjek ne smije primiti na sebe neke odgovornosti, pa da ih onda naprosto strese, kada mu se to prohtije. Imam ja svoga posla! Otkako sam se iskrcao na tom otoku, jedva da sam se i časkom mogao posvetiti prirodnim znanostima. Kroz cijelo to vrijeme obavljao sam poslove za nekoga drugoga. A sada ovi ljudi žele, da tako nastavim! E, čim me izaberu kraljem Popsipetela, prestao sam biti prirodoznanac, koji koristi čovječanstvu. Bio bi i suviše zaposlen drugim stvarima. Ne bi bio ništa drugo, nego samo — samo kralj."

„No pa i to nešto znači!" reče Bumpo. „Moj otac je kralj, a ima stodvadeset žena."

„To samo otešćava stvar", reče doktor, „za stodvadeset puta. Ja moram izvršiti svoj posao. Nipošto ne želim biti kralj."

„Pogledaj", reče Polinezija, „evo gdje dolaze dostojanstvenici, da ti saopće, da si izabran. Požuri se i zaveži svoje cipele."

Gomila ispred naših vrata iznenada se razdvojila, tvoreći dugi špalir. Tada smo vidjeli kako kroza nj dolazi prema nama skupina ljudi. Čovjek na čelu skupine, lijepi stari Indijanac smežurana lica, nosio je na rukama drvenu krunu — zaista lijepu i veličanstvenu krunu, makar bila od drveta. Prekrasno izrezbarena i šareno obojena, a sva nakićena perima. Iza starca išlo je osam snažnih Indijanaca noseći počivaljku, neku vrst nosiljke sa dugim ručkama.

Pokleknuše na jedno koljeno i poniknuše glavom skoro do zemlje, starac je oslovio doktora, koji je stajao na vratima stavljajući ogrlicu i kravatu.

„O moćni i jedini", reče on, „nosimo ti glase od popsipetelskog naroda. Velika su tvoja djela, veća no što ih čovjek može zamisliti. Blago je tvoje srce, a znanje je tvoje dublje od morskih dubina. Naš poglavica je mrtav. Narod vapi za dostojnim vođom. Stari naši dušmani Bagjagderazi postadoše nam, tvojim posredovanjem braća i dobri prijatelji. Oni također vruće žele da se ogriju sunčanim sjajem tvoga osmijeha. Evo, gledaj, nosim ti svetu krunu popsipetelsku, koja se nije dotakla nijednog kraljevskog čela od onih davnih vremena, kada je taj otok sa svojim narodima sačinjavao jednu cjelinu, a pod vlašću jednog jedinog vladara. O, ljubljeni i jedini, nama su narodi ovoga otoka jednodušno stavili u dužnost, da te odvedemo do Stijena, koje govore, da bi te ondje okrunili za kralja čitavog ovog kopna, što plovi.

Valjani Indijanci kao da nisu niti pomislili na mogućnost, da bi John Dolittle mogao otkloniti tu čast. Što se tiče jadnog doktora, nikada ga još nisam vidio u takvoj neprilici, nikada ga ništa nije tako presenetilo. Ovo je bila jedina prilika, kada je sasvim klonuo.

„Grom i pakao!" čuo sam ga kako gunđa ogledavajući se bespomoćno, ne bi li mogao kamo šmugnuti. „Što da radim? — Je li tko od vas vidio kuda sam stavio gumb od ogrlice? — Kako, do bijesa, da prikopčam ovratnik bez gumba! To je bogme težak dan! — Možda se otkotrljao pod postelju, Bumpo — mislim, da su mi baš mogli dati jedan dan, da o svemu tome razmislim. Je li itko čuo, da se čovjeka trgne iz sna i kaže mu, da će ga okruniti za kralja, prije nego što je dospio da umije lice . . . Zar ga nitko od vas ne može pronaći? Bumpo, možda stojiš na njemu. Makni svoju nogu!"

„Ta nemoj se mučiti zbog ovog dugmeta", reče Polinezija. „Okrunit će te i bez ogrlice! Neće ni primijetiti razliku."

„Velim vam, da me neće okruniti, uzvikne doktor, „ako to ikako mogu spriječiti. Održat ću im govoranciju. Možda će se time zadovoljiti."

Opet se okrenuo Indijancima.

„Prijatelji moji", reče on, „nisam zavrijedio tu veliku čast, koju ste nakanili da mi iskažete. Slabo se, ili bolje nikako, ne razumijem u kraljevanje. Sigurno ćete među svojim vrijednim zemljacima naći mnogo njih, koji su mnogo sposobniji da vam budu vođe. Ja vam se zahvaljujem na toj počasti, na tom pouzdanju i vjeri. Ali vas molim i preklinjem, okanite se mene i nemojte mi natovariti velike dužnosti, koje možda ne bih mogao izvršiti."

Starac je njegove riječi jačim glasom opetovao narodu. No svi su nepokolebivo odmahivali glavom, ne mičući se smjesta ni za jedan pedalj.

Starac se ponovno okrenuo doktoru:

„Jedino tebe su izabrali", reče on, „hoće samo tebe za kralja."

Na doktorovom smušenom licu sine tračak nade.

„Idem da posjetim Veliku strelicu", šapne mi on. „Možda će se on nečemu dosjetiti i reći mi, kako da se izvučem iz toga škripca."

Ispričavši se ličnostima, da će se odmah vratiti, pohitao je u pravcu, gdje se nalazila kuća, u kojoj je stanovala Velika strelica. Pošao sam za njim.

Našli smo našeg velikog prijatelja na ležaju od trave pred kućom, kako su ga bili iznijeli, da bi mogao pratiti tok svečanosti.

„Velika strelica", reče doktor, govoreći užurbano orlovskim jezikom, tako da ga oni, koji su stajali naokolo, ne bi slučajno čuli. „Dolazim k tebi da mi pomogneš u strašnoj neprilici. Ovi bi me ljudi htjeli učiniti svojim kraljem. Ako mi se tako nešto dogodi ostat će neizvršeno sve ono, što sam kanio izvršiti, jer tko je manje slobodan od kralja? Zato te usrdno molim, daj govori s njima, obrati njihova dobra i dobronamjerna srca, neka vide, da je ono, što namjeravaju, veoma nerazborito."

Velika se strelica pridigne i podboči laktovima.

„O, Ljubezni i Jedini", reče on, (to je kanda postao uobičajeni naslov, kada bi tko oslovio doktora) „bolno me dira u srce, što tvojoj želji ne mogu udovoljiti. Ne mogu, nažalost, ništa učiniti. Ovi su ljudi u svojoj duši tako čvrsto odlučili, da te učine kraljem, da bi mene protjerali iz zemlje, kada bih pokušao posredovati. A na kraju krajeva, oni bi te ipak okrunili za kralja. Moraš postati kralj, pa makar samo na kratko vrijeme. Moramo tako udesiti vladarske dužnosti, da bi imao vremena posvetiti se i tajnama prirode. Možda ćemo poslije moći, da te nekako oslobodimo kraljevskih tereta. No zasada moraš biti kralj. Ovi su ljudi tvrdoglavi i hoće da sve bude onako kako žele. Tu nema drugog izlaza."

Doktor se tužno okrenuo od postelje i pogledao oko sebe. Iza nega stajao je opet onaj starac, držeći u ruci još uvijek kraljevsku krunu, a tik uz njega čekala je kraljevska nosiljka. Klanjajući se duboko nosači su pozivali bijelog čovjeka da sjedne.

Još jednom je doktor pogledao bespomoćno i beznadno oko sebe, ne bi li gdje ugledao kakovu priliku za bijeg. Na čas sam pomislio, da će podbrusiti pete i pobjeći. No gomila nas je i suviše tijesno opkoljavala, tako da se nitko ne bi mogao progurati kroz to mnoštvo. Glazbenici sa sviralama i bubnjevima počeli su — u neposrednoj blizini — svirati svečanu koračnicu. Doktor se posljednji put obazreo tražeći pomoći od Velike strelice. No Indijanac je samo odmahnuo glavom i pokazao rukom nosiljku, koja je čekala da primi Kralja.

Naposljetku, John Dolittle zakorači, jedva gušeći suze, koje su mu navirale na oči, pođe prema nosiljki i sjedne. Kada su ga nosači podigli na svoja snažna ramena, čuo sam ga kako još uvijek prigušeno mrmlja:

„Do vraga sve to! — ja nikako ne ću da budem kralj!"

„Sretan ti put!" klikne Velika strelica sa svog ležaja, „i neka sreća uvijek stoji uz tvoje prijestolje!"

„Evo ga, dolazi! — Evo ga, dolazi!" razlijegao se šapat svjetine. „Naprijed! Pođimo k Stijenama, koje govore!"

X. POGLAVLJE

KRUNIDBA KRALJA DŽONGA

Tečajem svog dugog života vidio sam mnogo veličanstvenih prizora, koji mogu oduševiti čovjeka, ali nikada više nisam vidio nešto, što bi tako moglo zanijeti pogled, kao Stijene, koje govore, kako su izgledale na dan krunisanja kralja Džonga.

Kada smo: Bumpo, Či-Či, Polinezija, Đip i ja konačno stigli do vrtoglavog ruba goleme kotline i pogledali dolje u njezinu nutrinju, bilo je to nalik na beskrajno neko more bakrenih lica, koja su sva zurila u vis. Svako sjedište u ka-

zalištu bilo je zaposjednuto: svi muškarci, žene i djeca sa čitavoga otoka, — pa i Velika strelica (ranjenika su bili donijeli ovamo na njegovoj bolesničkoj postelji) — svi su se našli ovdje na okupu, da prisustvuju paradi.

Dosada ni najmanji šum nije narušavao svečanu tišinu Stijena, koje govore, tako da bi čuo, da je pala igla. Bilo je to prilično jezovito, tako da su čovjeka neprestano prolazili hladni srsi. Bumpo mi naknadno reče, da mu je taj prizor oduzeo dah i da je takoreći zanijemio. Nikada prije nije znao, da na svijetu ima toliko ljudi...

Daleko dolje, kraj prijestolja, na uzvišenom mjestu, stajaše nov novcati totem.

Sve indijanske porodice imaju totemske stupove, koje postavljaju pred vratima svojih domova, a njihovo je značenje, slično našim natpisima ili posjetnicama. Svojim rezbarijama predstavlja totemski stup osebine te porodice, kojoj pripada. Ovaj ovdje, divno ukrašen i mnogo viši od svih ostalih, pripadao je Johnu Dolittle-u, ili, kako su ga odsada nazivali Kralju Sveznalici. Stup se sastojao od samih životinja, da tako izrazi doktorovo veliko poznavanje živih stvorova. A životinje, koje su to trebale izraziti, bile su takove, kojima Indijanci pripisuju dobre karakterne osobine ili bilo koje dobro svojstvo. Tako na primjer jelen predstavlja brzinu, vol ustrajnost, riba šutljivost i tako dalje. No na vršak totema stavlja se uvijek životinja ili znak, kojim se dotična porodica najviše ponosi i drži, da se time proslavila. Na stupu kralja Sveznalice nalazila se ogromna papiga, u spomen poznatog mirovnog ugovora.

Cijelo bjelokosno prijestolje bilo je olašteno miomirisnim uljem i bjelasalo se žarko u sunčanom svijetlu. Oko podnožja bilo je razasuto rascvalo granje: sada, stigavši u blaže podneblje, čitav se otok prekrio beharom.

Uskora smo vidjeli, kako se polagano uspinje zavojitim stepenicama kraljevska nosiljka, u kojoj je sjedio doktor.

Dospivši napokon do vrhunca, nosači stadoše, a doktor stupi na cvijetni sag. Vladala je tako duboka i savršena tišina, da sam, onako udaljen, kako sam bio, čuo kako pod njegovim korakom pucketa granje.

Stupajući prema prijestolju u pratnji onoga starca, doktor se uspeo na uzvišeno mjesto i sjeo. Kako je sićušan izgledao njegov okrugao lik, gledan iz te silne visine. Prijestolje je bilo načinjeno za dugonoge kraljeve i kada je doktor na njemu sjedio, njegove noge nisu sezale do poda, nego su klempale šest palaca iznad najviše stepenice.

Tada se starac okrenuo i obuhvatajući svojim pogledom narod, počeo govoriti savršeno mirnim glasom. No svaka pojedina riječ koju je izgovorio lako se čula i u najudaljenijem kutiću Stijena, koje govore.

Ponajprije je nabrajao imena svih kraljeva Popsipetela, koji su u davno doba bili okrunjeni na ovom bjelokosom prijestolju. Govorio je o veličini popsipetelskog naroda, o njegovim slavnim pobjedama, i njegovim nedaćama. Pokazujući zatim pokretom ruke na doktora, počeo je na dugo i široko pričati o djelima, što ih je izvršio ovaj čovjek, koji će postati kraljem. I ja moram reći, da su doktorova djela kud i kamo nadmašivala pothvate njegovih predšasnika.

Čim je starac počeo govoriti o tome, što je doktor uradio za njihovo pleme, narod — koji je još uvijek mukom šutio — počeo je mahati desnom rukom prema prijestolju. To je golemom kazalištu davalo vrlo čudan izgled. Nepregledna površina nečega, što se talasa — a da ni glasa nije bilo čuti.

Naposljetku je starac završio svoj govor i uspevši se do sjedišta s velikim strahopočitanjem skinuo doktoru njegov olinjali cilindar. Htio ga je staviti na tle, ali mu ga je doktor brže bolje uzeo iz ruke i posadio na svoje krilo. Uzimajući zatim svetu krunu, on ju je stavio na Dolittle-ovu glavu. Nije baš sasvim pristajala (bila je načinjena za kraljeve, koji nisu imali takove glavurde), a kada bi dunuo svježi vjetar

sa mora, doktor bi jedva zadržao na glavi svoju krunu. Ipak je sjajno izgledao.

Okrenuvši se još jedanput prema narodu, starac reče:

„Narode popsipetelski, pogledaj kralja, kojeg si izabrao! Narode popsipetelski, jesi li zadovoljan?"

Tada je napokon zagrmio glas svjetine:

„D ž o n g! D ž o n g!" klicali su Indijanci, „živio dugo naš kralj D ž o n g!"

Nakon one svečane tišine zaorili su ovi glasovi poput tutnjave, kao da je grunulo stotinu topova. Tu gdje se i najmanji štropot čuo na milje daleko, ova je vika bila kao udarac u lice. Planine su dobacivale i odbacivale jedna drugoj ove povike. Pomislio sam, da jeka nikada neće zamrijeti. Grmljavina je prolazila čitavim otokom odjekujući uvalama, odzvanjajući u morskim spiljama.

Iznenada sam vidio, kako starac pokazuje rukom prema najvećoj uzvisni na otoku, i okrenuvši se, još sam dospio da vidim, kako se golemi onaj kamen zanjihao i polagano nestajao s očiju padajući u vulkansko ždrijelo.

„Gledajte, o ljudi, stanovnici kopna, što plovi!" poviče starac. „Kamen se srušio i naša se priča obistinila. Danas je okrunjen kralj kraljeva!"

Doktor je također vidio, kako je kamen kliznuo u krater, pa je ustao gledajući prema moru, kao da nešto očekuje.

„On sada misli na zračni prostor", reče mi Bumpo u uho. „Nadajmo se da more nije jako duboko na ovom mjestu."

Nakon jedne minute (tako dugo je pećina padala u dubinu) začuli smo prigušeno neko škripanje, kao neka lomljava u velikoj udaljenosti — a čas zatim oštro pištanje ispuštenog zraka. Doktor (njegovo je lice bilo napeto od straha i tjeskobnog očekivanja) opet je sjeo na prijestolje, gledajući sveudilj na pučinu mora.

Doskora smo osjetili, kako ostrvo pod nama polagano tone. Vidjesmo, kako more zahvaća kopno, kako prekriva

žalove. Obale su stale tonuti: jednu stopu, tri stope, deset stopa, dvadeset, pedeset, stotinu. A onda se napokon polagano, kao što leptir sjeda na ružu, kopno zaustavilo! Otok riđih majmuna, napokon se smirio na pješčanom dnu Atlantika, a zemlja se ponovno sastala sa zemljom.

Naravno, da su se sada mnoge kuće na obali nalazile pod vodom. I samo naselje Popsipetel sasvim je iščezlo. Ali ništa zato, nijedan se čovjek nije utopio, jer su svi ljudi bili gore u brdima prisustvujući krunidbi kralja Džonga.

Sami Indijanci nisu toga časa primijetili što se događa, premda su naravno osjetili, kako zemlja pod njima tone. Doktor nam je poslije rekao, da se to moralo desiti, uslijed zračnog pritiska, kad je ona silna vika zaorila iz milijuna grla, pa se kamena gromada zanjihala na svom visokom sjedištu i pala.

No ta je zgoda ušla u popsipetelsku povijest i do dana današnjega svi čvrsto vjeruju, da je težina kralja Džonga bila tako silna, da je samo ostrvo utonulo njemu u čast, kada je zasio na prijestolje. No bilo kako mu drago, od onda se više nije maknulo.

ŠESTI DIO

I. POGLAVLJE

NOVI POPSIPETEL

Sveznalica Džong tek je nekoliko dana upravljao novim svojim kraljevstvom, kad li sam već promijenio svoje mišljenje o kraljevima i njihovom načinu života. Mislio sam da kraljevi nemaju drugog posla, nego da sjede na prijestolju i da se narod pred njima klanja nekoliko puta na dan. Sada sam vidio, da kralj može biti čovjek, koji od svih ljudi na svijetu najteže radi — ako savjesno vrši svoj posao.

Od uranka, pa sve do lijeganja kasno u noć, sedam dana u sedmici — bio je John Dolittle zaposlen. Silno, silno zaposlen.

Prije svega je valjalo sagraditi novi grad. Popsipetelske naseobine bješe nestalo: trebalo je podići Novi Popsipetel. Pomno je izabrano mjesto — imalo je zaista lijep položaj, na ušću velike rijeke. Obale ostrva sačinjavale su na tom mjestu dražestan zaliv, gdje su čamci, a i brodovi (u koliko bi ikada ovamo doplovili) mogli pristati i sklonuti se od nevremena.

Podižući taj grad, doktor je Indijancima dao svu silu novih ideja. Pokazao im je, što je kanalizacija i kako svakog dana valja pobrati otpatke i spaliti ih. Visoko gore u planinama načinjen je velik bazen. Velikim nasipom ograđena je neka rijeka, a taj bazen služio je kao vodovodni rezervoar

za novo naselje. Indijanci nisu dotada vidjeli ništa slično, a mnoge bolesti od kojih su prije bolovali, sada su bile spriječene.

Naravno, da narodi, koji ne znaju za vatru nemaju nikakovih kovina, jer je bez vatre nemoguće kovati željezo ili čelik. Među prvim stvarima što ih je John Dolittle učinio, bilo je to, da se dao na posao tražeći po otoku majdane željezne i bakrene rudače. Zatim je stao podučavati Indijance, kako će taliti ove kovine i pretvoriti ih u noževe, plugove, vodovodne cijevi i sve moguće druge stvari.

Doktor je iz petnih žila nastojao, da u svom kraljevstvu ukine veličanstveno-staromodnu pompu na kraljevskom dvoru. Kao što je rekao Bumpu i meni: — Ako već mora biti kralj, naumio je da bude nadasve demokratski vladar, to jest kralj, koji je svojim podanicima drug i prijatelj i koji se nimalo ne nadima. Kad je izradio nacrt za Novi Popsipetel, nije predvidio nikakovu kraljevsku palaču. Sebi je namijenio samo malu villu u nekoj zabitnoj ulici.

No to Indijanci nisu htjeli nikako dozvoliti. Bili su navikli, da njihovi kraljevi vladaju oholo i na kraljevsku, pa su ustrajali u tome, da Sveznalica Džong mora za sebe sagraditi najveličanstveniju palaču, koja je ikada sagrađena na otoku. U svemu ostalom savršeno su ga slušali puštajući ga da ide svojim putem, ali mu nisu dozvoljavali da izmakne ma kojoj ceremoniji ili paradi, koja je bila u vezi sa njegovom kraljevskom časti. Morao je držati oko hiljadu slugu u svojoj palači, koji su mu danju i noću bili na službu. Valjalo je držati kraljevsku barku — veličanstvenu lađu napravljenu od laštenog mahagonija, koja je bila duga sedamdeset stopa, a ukrašena sedefom. Veslalo je oko stotinu najjačih ljudi na otoku. Vrt kraljevske palače prostirao se jednom četvornom miljom, a uređivalo ga je stošezdeset vrtlara.

I što se tiče same odjeće, jadnik je bio prisiljen, da uvijek bude veličanstven i elegantan — nimalo po svom ćefu. Ljub-

ljeni njegov cilindar bio je spremljen u tajnoj komorici, a samo mu se krišom smio diviti. Morao je svakom zgodom navući

Kralj Džong lovi leptire . . .

kraljevsku odoru. A kada bi mu uspjelo da šmugne ma kratko vrijeme na kakav prirodoslovni izlet, nikada se ne bi odvažio da obuče svoje staro odijelo, nego bi morao trčeći za leptirima nositi krunu na glavi i biti zaogrnut grimiznim plaštem, koji se vijao u vjetru.

Doktorovim svakodnevnim dužnostima nije bilo ni kraja ni konca, a sporna pitanja, o kojima je trebao odlučiti, ticala su se svega i svakoga. Morao je izglađivati prepirke zbog zemljišta i međa, ili miriti muža sa ženom, ako bi se potukli. U istočnom krilu kraljevske palače nalazila se sudnica. I tu je kralj Džong sjedio svakog jutra od devet do jedanaest, krojeći pravdu u svim slučajevima, koje bi preda nj iznijeli.

Poslije podne držao bi školsku obuku. Stvari, što ih je predavao Indijancima, nisu se uvijek poklapale s građom, koju nalazimo u školskim knjigama. Djeca i odrasli dolazili su kralju Džongu da uče. No treba znati, da su ovi Indijanci bili neuki ljudi i da nisu znali mnoge stvari, što ih u bijelaca znadu mala djeca. No bilo je — istina — i stvari, koji su oni znali, a da odrasli bijelci o tome nemaju ni pojma.

Bumpo i ja ispomagali smo u podučavanju, koliko smo bolje znali i mogli: u običnom računstvu i sličnim predmetima. No tečajeve astronomije, ratarstva, njegu dojenčadi i silesiju drugih stvari, morao je doktor predavati sam. Indijanci su bili silno marljivi: dolazili su u povorkama tako da je usprkos tečajevima pod vedrim nebom (poduka u kakvoj školskoj zgradi, bila je naravno nemoguća) morao da ih razdijeli u skupine od pet do šest hiljada, služeći se velikim zvučnikom ili trubom, da bi ga mogli čuti.

Ostatak dana bio mu je i suviše ispunjen gradnjom cesta, mlinova, njegom bolesnika i mnoštvom drugih poslova.

Usprkos tome što je tako nerado postao kraljem, John Dolittle bio je izvrstan kralj. — Čim je počeo da kraljuje. Možda nije bio tako veličanstven kao mnogi kraljevi u historiji, koji su neprestano jurili u ratove i zapadali u romantične situacije. No otkako sam odrastao imajući pomalo prilike da vidim strane zemlje i vladare, često sam pomišljao,

da je Popsipetel pod vladavinom Sveznalice Džonga — bio najbolje upravljana država na svijetu.

Nadošao je doktorov rođendan, pošto smo već šest i pol mjeseci boravili na otoku. Narod je tom prilikom priredio veliku pučku svečanost, pa je bilo čašćenja na veliko, plesanja, vatrometa, govorancija i zabave.

Predvečer toga dana svrstali su se poglavari obaju plemena u povorku i krenuli ulicama gradskim noseći ploču, od ebanovine, visoku deset stopa koja je bila zaista krasno islikana. Bila je to pripovijest ispričana slikama, kakove bi Indijanci sastavljali u spomen kraljevskih pothvata svojih vladara.

Uz veliko slavlje bude ploča stavljena nad vrata nove palače. Sav se svijet nagurao oko toga mjesta, da vidi ploču. Bila je razdijeljena na šest polja, a u svakom polju slika, koja je slavila jedan od šest najvećih događaja iz života kralja Džonga, dok su ispod nje bili spisani stihovi kao tumačenje. Ispjevao ih je dvorski pjesnik.

Tako je prva slika prikazivala dolazak Johna Dolittle-a na Otok riđih majmuna, druga — njegov susret sa kukcem jazbizri, treća — kako je oslobodio ljude u spilji, četvrta — kako je napravio vatru, peta — kako se proslavio u ratu, a šesta — posljednja, kako je bio okrunjen za kralja.

II. POGLAVLJE

INDIJANČEVA APOTEKA

Jednoga dana najavio je dvorski lakaj (jedan od četrdeset trojice koji su stalno vršili noćnu službu — da se pred vratima nalazi putnik.

„Jesi li putnika pitao za ime?" reče doktor.

„Jesam, Vaše Veličanstvo, zove se Velika strelica, sin Zlatne strelice."

„Velika strelica!" klikne doktor. „Sjajno! Dovedi ga, smjesta ga uvedi!"

„Tako se veselim" nastavljao je doktor okrenuvši se k nama, čim je lakaj otišao. „Strašno mi je falio. Divno je to imati uza se ovakovog čovjeka — makar on i ne govorio mnogo. Da, ima tome pet mjeseci, što je otišao u Braziliju. Baš se radujem, da se sretno vratio. Izvrgao se tolikim nezgodama u tom svom čamcu, ma kako bio vješt i spretan. Nije to bome šala ploviti stotine milja otvorenim morem u čamcu, koji je dugačak dvanaest stopa. Ja to ne bih htio pokušati."

Netko je zakucao na vratima, a kada su se vrata na doktorov poziv širom otvorila, pojavio se na pragu naš veliki prijatelj. Na njegovom energičnom licu titrao je smiješak. Iza njega stajala su dva nosača, koji su nosili velike zavežljaje od indijanske rogozine i paomina lišća.

Pošto smo se pozdravili naloži Velika strelica nosačima, da stave svoj teret na pod.

„Gledaj, Ljubazni i Jedini", reče Velika strelica, „nosim ti, kako sam obećao, svoju zbirku biljaka. Sakrio sam je u nekoj velikoj spilji u Andama. Ovo blago je rad moga života."

Otvorili su omote, u kojima je bilo mnogo manjih zavežljaja i snopića. Sve su to brižno slagali po stolu.

Na prvi pogled činila se ta izložba biljaka silna, ali pomalo dosadna. Bilo je tu svih mogućih bilina, cvijeća, plodova, lišća, korijenja, oraha zrnja, raznih vrsti meda, gume i kore ,sjemenja pčela i nekih drugih kukaca.

Bilinstvo, ili, kako zovu ovu znanost, botanika, bila je jedna od onih prirodnih znanosti, za koje se nikad nisam mnogo zanimao. Poređujući bilinstvo sa naukom o životinjama, činilo mi se dosadnim. No kada je Velika strelica stala govoriti o tim stvarima, tumačeći pojedine predmete svoje zbirke, i njihove osebine, ja sam se sve to više zagrijavao.

I prije no što je završio svoje predavanje, silno sam se zadubio u ta čudesa biljnoga carstva i sve te stvari, što ih je donio sa sobom iz tolike daljine.

„Ovo su“, reče on podignuvši mali svitak krupnoga sjemenja, „zrna smijeha, kako sam ih nazvao.“

„A čemu služe?“ pitao je Bumpo.

„Razveseljavanju“, reče Indijanac.

Bumpo dohvati, dok mu je Indijanac bio okrenut leđima, tri zrna i žurno ih proguta.

„Jao!“ usklikne Indijanac, kad je primijetio, što je Bumpo učinio. „Ako je htio da iskuša djelovanje toga sjemenja, smio je da pojede najviše četvrtinu jednoga zrna. Nadajmo se, da neće umrijeti od smijeha.“

Učinak zrnja bio je vrlo neobičan. Bumpo se najprije nacerio od jednog uha do drugog; zatim je počeo hihotati, a konačno je prasnuo u toliki grohot srdačnoga smijeha, da smo ga morali odvesti u susjednu sobu, i položiti na krevet. Poslije je doktor rekao, da bi po svoj prilici bio umr'o od smijeha, da nije bio tako krepka zdravlja. Svu je noć u snu grgljao od sreće. Što više, kad smo ga idućeg jutra probudili, skotrljao se iz postelje cerekajući se neprestano.

Vrativši se u odaju za primanje, gdje nas je bio zatekao Indijanac, upoznali smo korijenje, za koje nam je Velika strelica rekla, da, stavljeno u zašećerenu i zasoljenu juhu, ima tu osebinu, da nagoni ljude na ples i to vanrednom brzinom i ustrajnošću. Pozvani smo da kušamo, no mi smo sa zahvalnošću odbili. Nakon Bumpovog uspjeha pomalo smo se plašili da kušamo ove stvari.

Nije bilo ni kraja ni konca ovim čudnim i korisnim stvarima, što ih je Velika strelica bila nakupila. Tako na primjer neko ulje, od kojeg bi preko noći narasla kosa, neka naranča velika poput bundeve, koju je Indijanac uzgojio u svom vlastitom vrtu u peruanskim brdima, neki crni med (bio je ponio i pčele, koje ga prave, i cvijeće, kojim se hrane), koji bi čovjeka uspavao, ako uzme samo jednu malu žlicu. A sutradan bi se probudio kao preporođen! Pokazao nam je neki orah, od kojeg bi glas postao lijep i zvonak, a čovjek sposoban da pjeva; neku morsku travu, kojom se zaustavlja krvarenje; neku mahovinu, koja iscjeljuje ujed zmije, neki lišaj, koji sprečava morsku bolest — i drugo.

Doktor se naravno za sve silno zanimao. Zadržao se dugo u noć pregledavajući Indijančevu zbirku. Pravio je katalog zapisujući u bilježnicu imena i osebine biljaka, kako mu je Velika strelica diktirala.

„Ima tu tvari, Stubbins“, reče doktor, dovršivši svoj posao, „koje bi u rukama vještog ljekarnika izazvale pravu revoluciju u današnjoj medicini i kemiji. Držim, da će sam ovaj med, koji uspavljuje, zamijeniti polovicu ljekarija, koje su se dosad upotrebljavale. Velika je strelica osnovala novu apotekarsku znanost. Miranda je imala pravo: silan je to prirodoslovac. Njegovo ime zavređuje da bude stavljeno do Linné-ovog. Jednog dana morat ću sve te stvari otpremiti u Englesku. No kada?“ dometnuo je tužno. — „Da, to je ono: k a d a?“

III. POGLAVLJE

MORSKA ZMIJA

Život je na Otoku riđih majmuna tekao svojim tokom. Nadošla je zima sa božićnim svetkovinama i opet prošla, a mi smo dospjeli usred ljeta, a da smo jedva primjetili kako brzo protiče vrijeme.

Kako je vrijeme prolazilo, doktora su sve više zaokupljali poslovi i briga za golemu njegovu porodicu. Časovi, što bi ih mogao otkinuti za se, i posvetiti ih prirodoslovnim

istraživanjima, bivali su sve to ređi. Znao sam, da često pomišljam na svoju kuću i vrt u Puddleby-u, sjećajući se svojih negdašnjih planova i želja. Katkada bi primijetili, kako je njegovo lice postalo zamišljeno i pomalo tužno, kad mu je netko spomenuo Englesku ili njegov prijašnji život.

No nikada nije govorio o tim stvarima, a ja zaista vjerujem, da bi proveo ostatak svojih dana na Otoku majmuna, da se nešto nije desilo — i da nije bilo Polinezije.

Staroj su papigi silno dodijali Indijanci, a ona to nije tajila.

„I sama pomisao", reče mi ona jednoga dana, dok smo šetali po morskoj obali, sama pomisao da slavni John Dolittle trati svoj dragocjen život u službi ovih urođeničkih zamusanaca! Pa to je upravo smiješno!"

Cijeloga jutra promatrali smo doktora, kako nadzire gradnju novog kazališta u Popsipetelu (operna zgrada i koncertna dvorana nedavno je sagrađena), a papiga se napokon tako ozlojedila gledajući taj prizor, da sam joj predložio, neka se samnom prošeta.

„Da li ti zbilja misliš", pitao sam ja, kad smo sjeli na pijesak, „da se doktor nikada više neće vratiti u Puddleby?"

„Ne znam", reče ona. „Neko sam vrijeme sigurno osjećala, da će ga pomisao na njegove ljubimce, što ih je ostavio kod kuće, doskora natjerati da se vrati. No otkako ga je Miranda prošloga kolovoza obavijestila, da je u Puddleby-u sve u redu, moja se nada rasplinula. Mjesecima si već razbijam glavu, da smislim neki plan. Kada bismo samo mogli nešto pronaći, što bi njegove misli opet svratilo na prirodne znanosti — mislim nešto, što bi bilo tako važno, da bi ga zaista uzbudilo . . . Ali kako?"

Nevoljko je slegla ramenima. „Kako, kad samo misli na taracanje ulica i kako će te svoje Papuance naučiti, da su dva puta jedan dva!"

Bješe to pravi Popsipetelski dan: blistav i vruć, modar i žut. Ja sam dremljivo pogledavao na more, misleći na svoju majku i oca. Bio sam radoznao, da li su oni zabrinuti zbog mog dugog izbivanja. Pokraj mene je Polinezija i dalje gunđala prigušenim glasom, a njene su se riječi stale splitati i miješati sa blagim šumom valova, koji su udarali o žal. Možda me upravo njen glas uz pomoć blagog mirisavog zraka uljuljao u san. Ne znam. Bilo kako, ja sam doskora sanjao, da se ostrvo opet pokrenulo — ne da plovi kao prije, — nego u jedan mah kao da je odskočilo, kao da ga je nešto silno i snažno podiglo sa njegovog ležišta, samo jedanput, a onda opet posadilo na dno.

Ne znam kako sam dugo poslije toga još spavao. Probudio sam se, jer me nešto štipalo za nos.

„Tommy! — Tommy!" (bijaše to glas Polinezije)" Probudi se! — Bože, kakv je to momak, koji spava za vrijeme potresa, a da ga i nije primijetio — Tommy, čuj, pruža nam se zgodna prilika! Ta probudi se za ime božje!"

„Što je?" upitah sjednuvši i zijevnuvši.

„Pst! — Gledaj!" prošapta Polinezija, pokazujući prema moru.

Tek napola budan zurio sam preda se krmeljivim očima, koje su bile otežale od sna. U plićini samo kojih četrdeset metara od obale ugledao sam neku golemu blijedoružičastu školjku. U obliku kupole izdizala se ona iz mora do silne visine dražesnim zavojima poput duge, a na površini oko nje bjelasali su se mali talasi. Ta školjka je mogla biti slika najluđeg sna.

„Zaboga, što je to?" upitah Polineziju.

„To je", šapne Polinezija, „ono, što mornari već stotinama godina zovu Morskom zmijom. Vidjela sam je samo nekoliko puta sa palube, kako u velikim razmacima nešto izranja iz vode i opet nestaje. No sada, kada je vidim iz bliza u mirnoj vodi, najozbiljnije predmijevam, da historijska

Morska zmija nije ništa drugo no Veliki morski puž, o kome se svašta priča. Ako to nije jedino morsko biće te vrsti u svih sedam mora, nisam ja papiga, nego strvinar! — Tommy — sreća nam se nasmijala! Sada valja dovesti doktora da vidi ovaj jedinstveni primjerak morske faune, prije nego što se opet zavuče u Duboku jamu. Vjeruj mi, ako bismo ikada mogli otputovati sa tog blagoslovljenog ostrva, onda je sada kucnuo čas. Ti ćeš ostati ovdje i malko pripaziti dok odem po doktora. Nemoj se maknuti ili progovoriti ni riječi, suzdrži što više i svoj dah, jer bi se životinja mogla prepasti: puževi su strašno plašljivi. Samo ga motri i ne miči se, a mene evo natrag za čas dva."

Šuljajući se kradomice pijeskom, sve dok nije zašla iza nekog grma i rastvorila krila, Polinezija odleti prema gradu, dok sam ja ostao na obali gledajući zapanjeno ovu nevjerojatnu neman, koja je lješkarila po plićini.

Puž se neznatno pomicao. Od vremena na vrijeme dizao je glavu iz vode, pokazujući svoj silno dugi vrat i rogove. Katkada je kušao, da se uspravi, kako to čini puž, kada hoće da krene, ali bi gotovo u isti mah poniknuo, kao da je jako umoran. Činilo mi se da se tako vlada, jer je odozdo negdje ranjen. No donji dio njegovog tijela, koji se nalazio ispod morske površine nisam mogao vidjeti.

Još sam uvijek bio zaokupljen gledanjem ove životinje, kad je Polinezija stigla sa doktorom. Tako su se tiho približili, da sam ih tek vidio, kad su čučnuli kraj mene.

Doktor se — ugledavši puža — sasvim promijenio. Oči su mu blistale od oduševljenja. Od onog časa, kada smo se prvi put iskrcali na ovome otoku i uhvatili kukca-jabizri, nisam ga vidio nijednom tako uzbuđena i sretna.

„To je on!" prošapta doktor, „Veliki morski puž glavom, o tome nema sumnje. Polinezijo, pođi malko niz obalu i pazi ne bi li gdje otkrila kakvog dupina. Možda bi nam oni mogli reći, što taj puž ovdje traži. Vrlo se rijetko dešava, da se

Veliki morski puž nađe u takvoj plićini. A ti, Stubbins, pođi gore u luku i nabavi mi neki čamac. No budi vrlo oprezan kada se budeš vraćao. Ako bi se puž prestrašio i pošao u dublju vodu, izmakla bi nam prilika, kakova nam se valjda nikada više neće pružiti. „I nemoj ništa reći Indijancima", nadometnu Polinezija šaptom, kada sam se spremao da odem. „Moramo sačuvati ovu tajnu, inače ćemo za pet minuta imati ovdje čitavu gomilu posmatrača. Prava je sreća, da smo našli puža u tom mirnom zalivu."

Stigavši u luku izvukao sam mali čamčić između mnoštva drugih, koji su bili privezani za obalu, i ne rekavši nikome zašto ga trebam, vratih se njime niz obalu.

Bio sam u smrtnom strahu, da će puž možda otići prije nego što stignem. Možete dakle zamisliti, kako mi je bilo divno pri duši, kada sam, zakrenuvši iza jednog kamenitog rta, ugledao zaliv i vidio puža.

Vidio sam, da je Polinezija izvršila svoju misiju i vratila se prije mene. Dovela je sa sobom dva dupina, koji su već tihim glasom razgovarali sa Johnom Dolittle-om. Odvukao sam čamac na obalu i pošao prema njima da čujem što govore.

„Želim da znam", govorio je doktor, „kako je puž stigao ovamo. Meni je rečeno, da obično boravi u Dubokoj jami i da samo nasred Oceana dolazi na površinu."

„Oh, pa zar ne znaš? — Zar nisi čuo?" odvratiše dupini. „Ti si zatvorio Veliku jamu kada si potisnuo otok u more. Pa da! Spustio si ga ravno na vrh ulaza u jamu, kao da si je zatvorio poklopcem. Ribe, koje su se nalazile u jami za to vrijeme, neprestano su otada pokušavale izaći. Veliki puž bio je najgore sreće: otok ga je pričepio za rep baš u času, kad je izlazio iz jame na malu večernju šetnju. I tu je ostao prignječen punih šest mjeseci, nastojeći da se iskobelja. Na koncu morao je dignuti čitavo ostrvo na toj strani, da bi

izvukao svoju repinu. Zar nisi osjetio nešto kao potres prije nekih pola sata?“

„Jesam“, reče doktor, „to je srušilo i jedan dio kazališta, koji upravo gradim.“

„No dakle, to je bio puž, kad je pridizao ostrvo, da se izvuče iz jame“, rekoše dupini.

„Sve ostale ribe uočile su tu priliku i oslobodile se zatvora, kad je puž podigao poklopac. Prava sreća za njih, što je puž tako velik i jak. No napor pri dizanju toga strašnog tereta naškodio mu je: puž je uganuo jedan mišić na svom repu, pa mu je to mjesto počelo grdno naticati. Htio je poći na kakvo mirno mjesto da otpočine i ugledavši ovu prijatnu dražicu u neposrednoj blizini, dopuzao je ovamo.“

„Što mu jada!“ reče doktor. „Meni je to vrlo žao. Morao sam ga nekako upozoriti, da će se ostrvo spustiti. No da kažem pravu istinu, nisam ni sam znao da će se spustiti. Dogodilo se slučajno. Mislite li, da je sirotan jako teško ozlijeđen?“

„Ne znamo ništa potanje“, rekoše dupini, „jer nitko od nas ne govori njegovim jezikom. No dolazeći ovamo plivali smo oko njega, pa nam se učinilo da nije njegova ozljeda teška.“

„Zar nitko od vaše svojte ne govori jezikom školjkara?“ pitao je doktor.

„Nitko“, rekoše dupini. „To je strašno težak jezik.“

„Mislite li, da bi mogli pronaći neku vrst ribe, koja bi znala jezik školjkara?“

„Hm, da“, odvratiše dupini, „možemo pokušati.“

„Bio bih vam izvanredno zahvalan, kad biste to učinili“, reče doktor. „Imam mnogo vrlo važnih pitanja, koja bih želio staviti ovome pužu. — A osim toga, htio bih da ga izliječim. Bar to moram za nj učiniti. Moja je krivnja naposljetku, što mu je otok pričepio rep.“

„Dobro, počekajte ovdje“, rekoše dupini, „nastojat ćemo, da nešto učinimo.“

IV. POGLAVLJE

ŠKOLJKARSKA ZAGONETKA NAPOKON RIJEŠENA

Doktor Dolittle sjedio je na obali s krunom na glavi i čekao. Čekao je čitavu uru, a kroz cijelo to vrijeme dupini su dolazili i odlazili, vodeći iz dubina različite morske životinje, ne bi li one mogle pomoći doktoru.

Mnogi od tih stvorova bili su zaista čudni, no — kako nam se činilo — bilo ih je vrlo malo, koji su govorili školjkarskim jezikom, osim školjkara samih. Ipak su se dupini ponadali otkrivši nekog vrlo starog morskog ježa (čudno momče u obliku lopte, posvema obrastao bodljikama), koji je rekao, da — istina — ne govori školjkarskim jezikom, ali da je u mladosti razumijevao jezik Morske zvijezde, bar toliko da se mogao s njome sporazumjeti. To nam je bilo od neke koristi, ali ipak nije bilo bogzna šta. Ostavivši ježa u našem društvu, dupini odoše još jedamput u more da pronađu jednu morsku zvijezdu.

Nisu se dugo trebali truditi, jer su se vrlo dobro snalazili u tim predjelima. Kad su nam doveli morsku zvijezdu, stali smo je ispitivati, služeći se morskim ježom kao tumačem. Zvijezda je bila prilično glupo stvorenje, ali je nastojala svojski, da nam bude od koristi. I pošto smo je strpljivo ispitivali, otkrili smo na naše veliko veselje, da ponešto vlada jezikom školjkara.

Kao da smo se preporodili, dali smo se sada hrabro na posao. Doktor i ja ušli smo u čamac i krenuli sa dupinima, ježem i zvijezdom, veslajući vrlo polagano sve dok nismo stigli sasvim pod kuću Velikog puža, koja se poput tornja izdizala nad nama.

I tada je započeo najčudniji razgovor, kojem sam ikada prisustvovao. Najprije bi morska zvijezda upitala nešto Ve-

likoga puža, a što god bi puž odvratio, morska bi zvijezda to rekla morskom ježu, morski jež dupinima, a dupini doktoru.

Na taj način dobili smo vrlo znatnih obavještenja, većinom o najstarijoj povijesti životinjskog carstva, ali nam je izmaklo prilično mnogo zanimljivih potankosti, jer je morska zvijezda bila ponešto glupa, a mnogo se gubilo u prevođenju s jednoga jezika na drugi.

Dok je puž govorio, doktor i ja prislonili smo uho na zid njegove kuće, jer smo otkrili, da tako možemo sasvim jasno razabirati njegov glas. Bio je onakav, kako ga je drhtulja bila opisala: dubok i zvučan. No naravno nismo mogli razumjeti ni jedne riječi. Doktor je ipak bio silno uzrujan, nastojeći, ne bi li ipak nekako shvatio taj jezik, za kojim je tako dugo tragao. Naložio je ostalim ribama, da neprestano opetuju kratke rečenice, kojima se puž bio služio, pa je doskora počeo sam sastavljati riječi. Kako vam je poznato, znao je doktor neke riblje jezike, pa mu je to prilično pomoglo. Pošto se ovako neko vrijeme vježbao, on je, nagnut čisto na rub čamca i uronivši licem u vodu, pokušao da se izravno sporazumi sa pužem.

Bješe to naporan i težak posao, a prošlo je mnogo sati, prije nego što je nešto postigao. No doskora mi se učinilo, sudeći po zadovoljnom izrazu njegova lica, da mu malo pomalo njegov pothvat polazi za rukom.

Sunce je stajalo duboko na zapadu, a hladni večernji povjetarac stao je potiho šumiti bambusovim prućem, kada se doktor napokon okanio svog posla i rekao mi:

„Stubbins nagovorio sam puža da izađe na kopno, pa da mi pusti, da mu pregledam njegov rep. Hoćeš li se, molim te, vratiti u grad i reći radnicima, da za danas obustave posao? Onda pođi u palaču i nađi mi moju torbu sa ljekarijama. Mislim, da sam je ostavio pod prijestoljem u dvorani za audijencije."

„I nemoj zaboraviti", šapnula je Polinezija, kad sam se spremao da odem, „da nikome ne pisneš ni riječi. Ako te tkogod zapita nemoj otvoriti usta. Pravi se, kao da te boli zub ili nešto slično."

Kada sam se ovaj put vratio na obalu, — sa torbom i ljekarijama — našao sam puža, gdje se uspravio na obali. Videći ga tako u svoj njegovoj duljini, lako sam zamislio, kako su ga stari praznovjerni pomorci mogli nazvati Morskom zmijom. Bila je to zaista golema i na svoj način dražesna i lijepa životinja. John Dolittle upravo je pregledavao neku oteklinu na njenome repu.

Izvadio je iz torbe, koju sam donio, veliku bocu sa tekućinom za masiranje i počeo trljati bolesno mjesto. Zatim je uzeo sve zavoje, što ih je imao u torbi, pa ih je svezao, kraj s krajem. No ipak nisu bili dosta dugi, jer su opasali samo do polovice golemu repinu. Doktor je svakako htio da čvrsto stegne oteklinu. Poslao me još jedamput u palaču, da uzmem sve ponjave iz kraljevskog spremišta za rublje. I napokon, nakon silnog naprezanja, nama je uspjelo da zavežemo bolesno mjesto.

Činilo nam se da pužu zaista godi, kako s njime postupamo. I kad je doktor bio gotov, puž se voljko i udobno ispružio. Sada je kuća na njegovim leđima bila prazna, pa smo mogli gledati kroz nju i vidjeti paomina stabla, koja su se nalazila s druge strane.

„Mislim, da će biti bolje, ako jedan od nas probdije noć uz njega" reče doktor. „Mogli bismo Bumpu dodijeliti tu službu; znam da je čitav bogovetni dan dremuckao u sjenici. Ozljeda je prilično gadna, pa ako puž ne bi mogao spavati, bilo bi dobro da ima nekoga uza se, koji će mu praviti društvo. Rekao bih, da će se ipak za nekoliko dana sasvim oporaviti. Da nisam tako zaposlen na sve strane, rado bih ostao s njime. Želio bih, da to mogu učiniti, jer ima sva sila stvari, o kojima bih morao s njime razgovarati."

„Ali doktore", reče Polinezija, kad smo se spremali da se vratimo u grad, „tebi je potreban dopust. Svi kraljevi, nakon nekog izvjesnog vremena, idu na dopust. — Svi do jednoga! I kraljevi moraju na dopust, kao svaki drugi čovjek. A ti se nisi nijedan jedini put odmorio otkako si okrunjen za kralja. Ili možda jesi?"

„Nisam", reče doktor. „Mislim, da imaš pravo."

„No, onda ćeš se odmoriti sada, to ti velim ja!" odvrati Polinezija. „Ići ćeš na dopust! Čim se vratiš u palaču, izdat ćeš kraljevski proglas, da zbog zdravlja ideš na sedmicu dana na ladanje. I poći ćeš — bez ijednog sluge, jesi li razumio? Kao običan građanin. To se zove incognito, kada kraljevi polaze ovako na put. Svi to čine. Jedino tako mogu se malko proveseliti. Ovu ćeš sedmicu proljenčariti u zalivu u društvu sa Velikim pužem. No, kako ti se to sviđa?"

„Bilo bi fino", reče doktor. „Sve to zvuči vrlo zamamljivo. Ali tu je novo kazalište, koje valja sagraditi: nijedan od tesara ne bi znao sastaviti grede, ako mu ne pokažem. — Pa onda, tu su i bebe. Te urođeničke majke su strašno neuke."

„Do vraga i kazalište — i bebe!" — grdila je Polinezija. „Kazalište može čekati osam dana. A što se tiče beba, njih samo boli trbuh i ništa više. Pa što ti zaboga misliš, kako su bebe živjele prije nego što si ti došao? — Idi na dopust! Trebaš ga! . . ."

V. POGLAVLJE

POSLJEDNJA SJEDNICA MINISTARSKOG VIJEĆA

Po načinu, kako je Polinezija govorila, slutio sam, da je taj prijedlog o dopustu, dio njenog plana.

Doktor nije ništa odvratio i mi smo šutke krenuli prema gradu. Pa ipak sam mogao razabrati, da su ga se riječi papigine dojmile.

Poslije večere, nestalo ga je iż palače, a da nije rekao kamo ide. — Nešto, što dosada nikada još nije učinio. Naravno, da smo svi znali, kamo je otišao: natrag u zaliv da prosjedi noć sa pužem. Bili smo o tome uvjereni, jer Bumpu nije ništa spomenuo o bdijenju.

Čim su se te noći zatvorila vrata ministarske sobe, Polinezija je oslovila ministarsko vijeće ovako:

„Čujte, dječaci, treba nagovoriti doktora, da ode na dopust, ako nećemo da ostanemo čitavoga svog života na tom blaženom ostrvu."

„No što to mijenja na stvari, hoće li na dopust ili neće?" upita Bumpo.

Polinezija se nestrpljivo obrati ministru unutrašnjih poslova:

„Zar ne razumiješ? Kad bi imao vremena čitavu jednu sedmicu, da se opet posveti sasvim svom prirodoslovnom radu, morskoj fauni i flori, (to je san njegova života), da vidi oceanske dubine i sve to, — onda bi lakše pristao da otputuje sa tog prokletog mjesta. No dok ovdje kraljuje, neće ni časkom na što drugo misliti, nego na državničke poslove."

„Da, to je istina. Previše je savjestan", potvrdi Bumpo.

„A osim toga", nastavi Polinezija, „jedina nada, da ikada ode odavle, je ta, da potajno pobjegne. Mora da otputuje za vrijeme svoga dopusta, incognito — dok nitko osim nas ne zna gdje se nalazi i što radi. Kad bi sagradio lađu, dovoljno veliku da njome preplovi Ocean, svi bi to Indijanci vidjeli i čuli, pa bi ga pitali čemu ta lađa. Sve bi prije dopustili, nego da izgube doktora. Mislim da bi ga vezali lancima, kad bi znali, da pomišlja na bijeg."

„Jest, zaista mislim, da bi to oni učinili", potvrdio sam

ja. „No dosada ne vidim, kako bi doktor mogao otići pa makar i potajno, a bez lađe."

„No pa dobro, kazat ću vam", reče Polinezija.

„Ako nam zaista uspije da ga nagovorimo na taj dopust, morat ćemo zatim predobiti morskog puža, da nam nešto obeća: da će sve nas primiti u svoju kuću i odvesti nas do ušća rijeke, koja teče kroz Puddleby. Ako nam uspije da predobijemo puža, bit će napast doktora odviše velika. Poći će s nama, o tom nema sumnje, tim više, što će moći ponijeti sa sobom sve biljke i ljekarije što ih je primio od Velike strelice, i dati ih engleskim doktorima. A osim toga na tom će putovanju vidjeti morsko dno!"

„Kako je to uzbudljivo", kliknuo sam ja. „Misliš li ti, da bi nas puž mogao nositi ispod mora sve do Puddleby-a?"

„Kako ne bi", reče Polinezija, „za njega takav mali izletić nije ništa. Puzao bi na dnu Oceana, a doktor bi mogao vidjeti sve znamenitosti. To je vrlo jednostavno. O, doktor će sigurno poći, ako nam samo uspije da ga predobijemo za taj dopust i — ako puž pristane da nas povede na to putovanje."

„Bože, nadam se da hoće!" uzdihne Đip. „Meni je dosta tih tropskih krajeva, koji prave od čovjeka lijenčine, i besposličare. Nema tu ni štakora, ni išta slično, a da ih i ima, nemaš energije, da ih loviš. Oh, kako bih se ja veselio, da mi je opet vidjeti Puddleby i doktorov vrt! I kako bi se Pat-Pat veselila, da joj se vratimo . . ."

„Koncem idućeg mjeseca", rekoh ja, „navršit će se ravno dvije godine otkako smo otputovali iz Engleske: otkako smo digli sidro kraj Kraljevog mosta i prokrčili si put kroz rijeku u more."

„I nasukali se na muljevitom prudu", nadovezao je Či-Či sanjivim glasom, koji je kanda dopirao iz daljine.

„Sjećaš li se, kako su nam ljudi sa obale domahivali?" pitao sam ja.

„Da, a pretpostavljam, da su nas u gradu od onda često spominjali", reče Đip, „radoznali, da li smo poginuli, ili smo jošte živi."

„Prestani", reče Bumpo „osjećam, da ću odmah zaplakati, tako sam potišten . . ."

VI. POGLAVLJE

DOKTOROVA ODLUKA

Možete dakle zamisliti, kako smo se poveselili, kad nam je doktor idućeg jutra, nakon svoga noćnog razgovora sa pužem saopćio, svoju odluku da ode na dopust. Smjesta bude izdan proglas na narod da Njegovo Veličanstvo ide na ladanje na sedamdnevni odmor, no da će palača i državni uredi ostati otvoreni kao obično.

Polinezija se neizmjerno radovala. Smjesta se dala na posao pripremajući sve, što je potrebno za naš odlazak — pazeći zato vrijeme pomno, da nitko i ne nasluti, što kanimo, što ćemo ponijeti, u koju dobu ćemo otputovati i na koja ćemo vrata izaći iz palače.

Prepredena stara spletkarica, kakova je bila, Polinezija nije ništa zaboravila. A ni mi sami nismo znali što sve Polinezija namjerava, i što znače sve te njene pripreme. Povela me na stranu i rekla, da je glavno što moram imati na umu, da ponesem sve doktorove bilježnice. Velika strelica, jedini Indijanac, kojemu smo povjerili našu tajnu, rekao je, da bi volio poći s nama, do zaliva, da vidi Velikog puža. Njemu je Polinezija rekla, neka svakako donese svoju bilinsku zbirku. Bumpu je naložila da ponese doktorov šešir, sakrivši ga pomno ispod kaputa. Otposlala je gotovo sve lakaje, koji su imali noćnu službu, po nekom poslu u grad, tako da bude

što manje služinčadi, koja bi nas mogla vidjeti, kad odlazimo. Naposljetku je odredila, da ćemo krenuti o ponoći, kada većina gradskog stanovništva spava.

Trebali smo ponijeti živežnih namirnica za osam dana, kada će kralj boraviti na ladanju. I tako smo, sa svojom noćnom prtljagom morali nositi i taj teret. Izašli smo kroz zapadna vrata palače upravo kad je odbilo dvanest. Tiho smo i oprezno stupili u mjesečinom obasjani vrt.

„Tiho, incognito!" šapne Bumpo, kada smo polako zatvorili za sobom teška vrata.

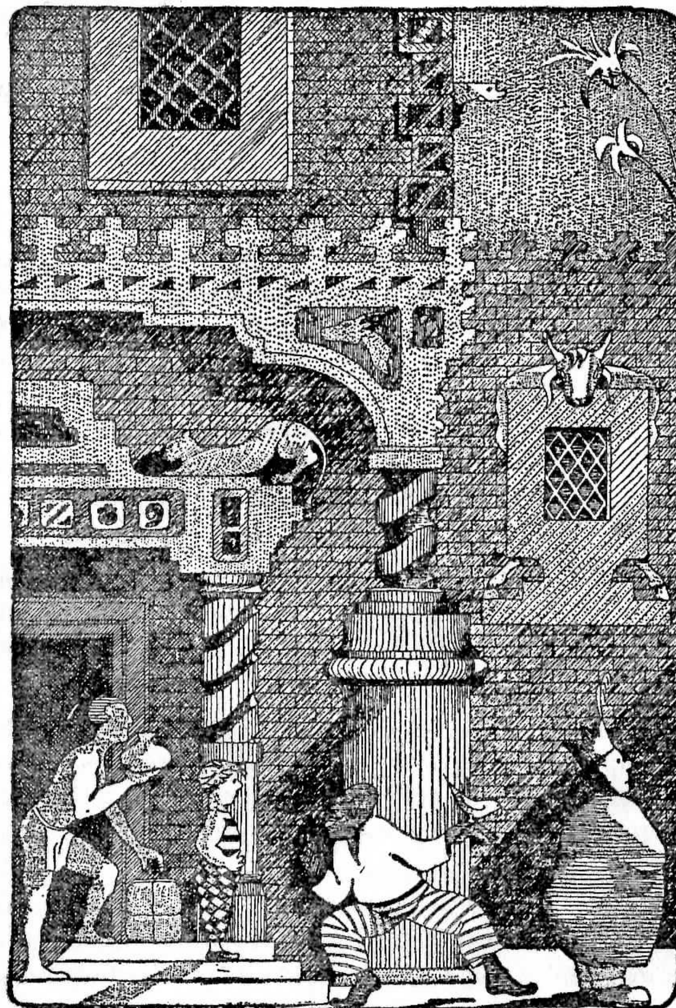
Nitko živ nas nije vidio, kada smo izašli.

Na podnožju kamenih stepenica, koje su vodile od Paunove terase do Đulistana, nešto me prisililo, da stanem i da se ogledam. Gledao sam veličanstvenu palaču, koju smo sagradili u toj čudnoj dalekoj zemlji, u koju osim nas nije dopr'o nijedan bijelac. Nekako sam osjećao, da je noćas ostavljamo, i da se nikada više nećemo vratiti. Radoznao sam se pitao, kakovi li će kraljevi obitavati u tim sjajnim dvoranama, kad mi odemo. Zrak je bio vruć, posvuda je vladala mrtva tišina, čulo se samo kako tiho zapljuskuju pitomi flamingi, koji su plivali po Ljiljanovom jezeru. Iznenada je sinula nedaleko iza čempresa svjetiljka jednog noćobdije. Polinezija me hitro povukla za čarapu i nestrpljivim šaptom naložila, da se požurim, prije nego što bude otkriven naš bijeg.

Došavši u zaliv vidjeli smo, da je pužu mnogo bolje i da može bez boli micati repom.

Dupini (koji su po svojoj prirodi radoznali stvorovi) još su se uvijek klatarili po otvorenom moru, da vide hoće li se šta zanimljiva desiti. Polinezija, koja je skovala tu urotu, pozvala ih je znakovima i povela na stranu na mali privatni razgovor.

„Jeste li vidjeli, prijatelji" reče ona, govoreći tiho, „koliko je John Dolittle učinio za životinje. Znate, da je čitav svoj

Bjeg iz kraljevske palače u Popsipetelu (s lijeva na desno: Velika strelica, Tommy Stubbins, Bumpo s Polinezijom i — doktor Dolittle)

život njima posvetio. Fino, a sada vam se pruža prilika, da učinite nešto i za nj. Čujte dakle! Učinili su ga kraljem ovoga otoka protiv njegove volje, razumijete li? I sada, pošto se primio toga posla, čini mu se, da ga ne može napustiti. — Mislim, da Indijanci ne bi mogli izaći na kraj bez njega, i sve tako nešto. No sve je to besmislica, to znate dobro vi, kao i ja. Dakle, radi se o tome: ako bi ovaj puž privolio, da primi njega i nas i nešto malo prtljage — zaista ne mnogo, recimo, trideset ili četrdeset komada — u svoju kuću, i da nas povede u Englesku, sigurna sam, da bi doktor htio poći. Poludio je od želje, da brlja po oceanskom dnu. A što je još važnije, to bi bila jedina prilika, da umakne s otoka. Važno je veoma, da se doktor vrati u svoju domovinu, da bi nastavio svoj rad, koji je od velikog zamašaja za životinje cijeloga svijeta. Što mi dakle želimo je to, da kažete morskom ježu, da kaže morskoj zvijezdi, da ona kaže velikom pužu, da nas primi u svoju kuću i da nas poveze u Englesku. Je li to jasno?"

„Sasvim jasno", rekoše dupini. „I mi ćemo nastojati kako bolje znamo i umijemo, da puža nagovorimo, jer je, kako si sama rekla, velika sramota za takovog čovjeka, da trati svoje vrijeme ovdje, kada ga životinje tako nužno trebaju."

„I nemojte ništa reći doktoru"- opet će Polinezija, kad su se dupini spremali da odu. „Mogao bi posumnjati da smo mi u tu stvar nekako upleteni. Nastojte, da mu puž sam od svoje volje ponudi, da će nas povesti sa sobom. Razumijete li?"

John Dolittle, ne znajući ni zašto drugo, nego za djelo, koje je započeo, stajao je do koljena u plitkoj vodi, pomažući pužu da isproba svoj izliječeni rep i da li će moći otputovati. Bumpo i Velika strelica sa Či-Či-em i Đipom, lješkarili su ispod jedne palme, podalje od zaliva. Polinezija i ja pođosmo sada, da im se pridružimo.

Nismo znali, da li je dupinima uspjelo izvršiti naum, sve dok doktor nije iznenada odstupio od puževog repa i gacajući po vodi potrčao k nama sav usopljen.

„Znate, što je nova?" pitao je on. „Upravo sam nešto razgovarao sa pužem, a on mi je sam od sebe ponudio, da nas sve skupa, u svojoj kući, ponese u Englesku. Veli da i onako mora poći na pomorsko putovanje u potrazi za novim obitavalištem, pošto je Duboka jama sada zatvorena. Rekao je, da ne će trebati da skreće daleko od svog puta, ako nas iskrca na ušću rijeke Puddleby-a. Naravski ako hoćemo poći s njim. — Neba mi, to će reći dobra prilika! Silno bih rado pošao. Zamislite: upoznati oceansko dno od Brazilije do Evrope! To dosada nije nitko učinio! Slavnog li putovanja. Oh, samo da nisam nikada dopustio, da me učine kraljem! Sada moram gledati, kako mi izmiče prilika, kakova mi se nikad više u životu neće pružiti!"

Ostavio nas je i ponovno pošao prema zalivu, gledajući zamišljeno i čeznutljivo prema pužu. Lice mu je bilo tužno, gotovo beznadno, dok je ovako lunjao samotnom obalom, obasjan mjesečevim svijetlom, a na glavi mu kruna. Njegov se lik tamno isticao od blistave morske površine.

U mojoj neposrednoj blizini zdigla se iz tame Polinezija i poletila prema doktoru.

„A sada, doktore", reče ona blagim uvjerljivim glasom, kao da govori hirovitom djetetu, „znaš, da kraljevsko zanimanje, nije tvoj pravi životni posao. Urođenici će moći i bez tebe izaći na kraj — naravno ne tako dobro kao s tobom, ali će se već nekako snaći, baš kao što su se snalazili prije tvoga dolaska. Nitko ne može poreći, da nisi udovoljio svojim dužnostima. Njihova je pogreška, što su te učinili kraljem. Zašto da ne prihvatiš puževu ponudu i pustiti, da ti izmakne ova prilika? Djelo, koje ćeš ti izvršiti, znanje s kojim ćeš se vratiti kući, bit će mnogo važnije, nego ono, što ovdje radiš."

„Draga prijateljice", reče doktor, okrenuvši se tužnim licem papigi: „Ja ne mogu. Indijanci bi se opet vratili k svojem prijašnjem nezdravom načinu života: lošoj vodi, nekuhanoj ribi; nebi isušivali močvare, zavladala bi griža i sve ostalo. Ne, moram voditi račun o njihovom zdravlju i njihovoj dobrobiti. Započeo sam svoju karijeru kao liječnik siromaha, a čini se, da ću to opet postati. Ne mogu ih ostaviti, možda će se kasnije nešto desiti. Ali sada ih ne mogu napustiti."

„Varaš se, doktore", reče ona. „Morao bi da odeš s a d a. Ništa se neće desiti. Što dulje budeš ostao, tim ćeš teže otići. — Pođi sada. Pođi noćas!"

„Šta, da se otšuljam kao tat, a da im ne kažem ni zbogom?! O, kako možeš ovako nešto predložiti?"

„No, oni bi te lijepo dočekali, da im kažeš zbogom!" ražestila se Polinezija, koja je stala gubiti svoju strpljivost. „Kažem ti, doktore, ako se noćas vratiš u palaču radi opraštanja tako dalje, ostat ćeš ovdje. Sada — o v a j č a s — moraš da odeš."

Riječi papigine, kao da su pogodile ravno u srce jadnoga doktora, jer se duboko zamislio.

„Pa onda . . . radi se i o mojim bilješkama", reče nakon jedne minute. „Morao bih natrag po njih."

„Imam ih tu, doktore", rekoh ja izlanuvši cijelu istinu, „sve do jedne, bilježnicu, koju si ti ponio."

On je ponovno premišljavao.

„. . . i o zbirci Velike strelice", reče napokon. „Morao bih i nju sobom ponijeti."

„Evo je tu, Ljubazni i Jedini",raču se duboki glas Indijančev iz paomine sjene.

„Ali šta je sa hranom", pitao je doktor, „trebamo zairu za putovanje . . ."

„Ponijeli smo provijant za tvoj dopust", reče Polinezija, „to je više, no što će nam trebati."

Po treći put je doktor zašutio zavezen u duboke misli.

„A onda . . . radi se i o mom šeširu", reče napokon uzrujanim glasom. „To odlučuje: moram natrag u palaču. Ne mogu da odem bez svog cilindra. Kako ću se pojaviti u Puddleby-u sa krunom na glavi?"

„Evo ga, doktore", reče Bumpo, vadeći stari kvrgasti cilindar ispod svog kaputa.

Polinezija je zaista na sve mislila.

Pa ipak je doktor još uvijek nastojao da pronađe neke izlike.

„O Ljubazni i Jedini", reče Velika strelica, „čemu zazivati sudbinu? Tvoj put je jasan. Tvoja budućnost i tvoje životno djelo zove te natrag u daleku domovinu onkraj mora. S tobom će poći i znanje, što sam ga prikupio za čovječanstvo, poći u zemlje, gdje će više koristiti, no ovdje. Vidim odsjev zore na istočnom nebu. Začas će svanuti. Pođi prije, nego što tvoji podanici izađu iz svojih kuća. Pođi prije, nego što tvoja namjera bude otkrivena. Jer zaista, ako sada ne odeš, pročamit ćeš ostatak svojih dana kao kralj-sužanj, u Popsipetelu."

Velike se odluke stvaraju često u jednoj jedinoj sekundi. Vidio sam sada, kako se u praskozorje stao ocrtavati na nebu doktorov lik. Lice mu se nekako ukrutilo. Polagano je skinuo posvećenu krunu i položio je na pijesak.

A kada je progovorio, glas mu se gušio od suza.

„Naći će je ovdje", mrmljao je doktor, „kad budu došli da me traže. I znat će, da sam otišao . . . Djeco moja, jadna moja djeco! . . . htio bih znati, da li će ikada razumjeti, zašto sam ih morao ostaviti . . . Htio bih znati, da li će ikada shvatiti — i oprostiti mi?"

Uzeo je svoj stari šešir, a zatim gledajući Indijancu u lice, čvrsto stisnuo njegovu ispruženu desnicu, ne kazavši ni riječi.

„Tvoja odluka je dobra, Ljubezni i Jedini", reče Indijanac, „premda nema nikoga, koji će tako žaliti i tugovati za

tobom kao Velika strelica, sin Zlatne strelice. Putuj sretno i neka ti sudbina uvijek bude sklona!"

Bijaše to prvi i jedini put, kada sam vidio da doktor plače. Ne rekavši ni riječi, on se okrenuo i spustio niz zaliv u morsku plićinu.

Puž je načinio grbu i napravio otvor između svojih ramena i ruba kuće od sedefa. Doktor se popeo i ušao, a mi smo pošli za njim, pošto smo mu dodali prtljagu. Otvor se opet čvrsto sklopio, a usisani je zrak zapištao.

Zakrenuvši zatim prema istoku, orijaški se puž stao polako spuštati niz nagib zalazeći u dublju vodu.

U času, kada su se tamno zeleni valovi zaklopili nad našim glavama, veliko jutarnje sunce diglo je svoj kolut nad rub Oceana. A gledajući kroz prozirne sedefne zidove, vidjeli smo, kako je more oko nas zasjalo divnim šarama — izlaz sunca pod morskom površinom.

*

Konac historije o našem podmorskom putovanju lako je ispričati.

Naše novo konačište učinilo nam se vrlo zgodnim. Unutrašnjost prostrane školjke, puževa su široka leđa bila izvanredno udobna, da čovjek na njima sjedi i ljenčari — bolja nego ikakav divan, kad bi čovjek jednom privikao na njihovu vlažnost i ljepivost. Puž nas je zamolio, kratko vrijeme nakon odlaska, da skinemo cipele, ako nam to ne smeta, jer su čavli na poplatima ranjavali njegova leđa, kad bi uzbuđeno trčkarali s jedne strane na drugu, da vidimo ovaj ili onaj prizor.

Gibanje nije bilo neugodno, nego vrlo blago i pravilno. Da nismo vidjeli kako se mijenjaju krajolici, ne bi ni znali, da se uopće mičemo.

Uvijek sam, ne znam zašto, mislio da je morsko dno ravno. Vidio sam međutim, da je baš tako neravno i puno

promjena, kao i površina kopna. Penjali smo se preko velikog gorja, preko vrhunaca, koji su bili jedan veći od drugoga. Probijali smo si put kroz guste šume podmorskih biljaka. Prolazili smo kroz puste predjele pješčanog mulja, nalik na pustinje, a tako goleme, da smo čitave dane njima putovali. Kadikad je kraj bio mahovinom obraslo pohumlje, zeleno i oku ugodno, nešto nalik na pašnjak, tako da bi se gotovo ogledavao, ne bi li gdje opazio kako ovce pasu ovim podmorskim ledinama. A od vremena na vrijeme puž bi nas zakotrljao kao graškovo zrnje, kada je naglo uronio, kad bi se spuštao zabitnom kakvom strminom ili penjao vrletima.

U tim dubinama često bi nailazili na nejasne obrise propalih lađa, koje su potonule Bog bi znao pred koliko godina. Prolazeći pokraj njih razgovarali bi pritajenim šaptom, kao djeca, kada gledaju grobnice po crkvama.

A ovdje, u dubljim i tamnijim vodama, riblje grdosije, hraneći se mirno po spiljama i rupama, naglo bi poskočile, preplašene našim dolaskom i strelovitom brzinom sunule dalje, — u mrak. Druge opet, odvažnije, nezemaljskog oblika i boje, doplivale bi bliže da zure u nas kroz puževu kuću.

„Držim, da su uvjerene, da smo mi neki riblji sanatorij", reče Bumpo. „Mrzilo bi me da sam riba."

Bijaše to zaista uzbudljiva predstava, izložba, koja se neprestano mijenjala. A doktor je bez prestanka pisao ili na brzu ruku crtao. Nije prošlo dugo vremena, a ispunili smo sve bilježnice, što smo ih ponijeli sa sobom. Prekopavali smo džepove nebi li slučajno našli komadić papira, da pribilježimo daljnja zapažanja. Upotrijebili smo šta više ispisane bilježnice, pišući između redaka i škrabajući po koricama sprijeda i straga.

Najviše nam je smetalo, što nije bilo dovoljno svijetla. U dubljim vodama bilo je vrlo tmurno. No trećeg dana prošli smo kraj skupine Ognjenih jegulja. To je neka vrst morskih kresnica, a doktor je zamolio puža, da bi ih predobio da

pođu s nama komad puta. Jegulje su to i učinile, plivajući pokraz nas, pa premda njihovo svijetlo nije bilo odviše sjajno, ipak nam je znatno pomoglo.

Velika je to bila zagonetka, kako orijaški puž nalazi svoj put kroz veliki i mračni ovaj svijet. John Dolittle ga je upitao, kakovim se pomagalima služi pri svojoj plovidbi, i kako zna, da je na pravom putu do Puddleby-a. A to, što je puž na to odgovorio, doktora je tako uzrujalo, da je istrgao — nemajući više papira — podstavu iz svog dragocjenog šešira i čitavu je išarao bilješkama.

Noću se naravno ništa nije vidjelo, a onda je puž običavao plivati umjesto da gmiže. Odmicao je strahovitom brzinom mašući jedino svojom dugom repinom. Zato smo i mogli prevaliti ovaj put za tako kratko vrijeme — pet i pô dana.

Zrak u našoj komori, koji se nije mijenjao za vrijeme čitavog putovanja, postao je vrlo sparan i zagušljiv, pa smo dva dana svi patili od glavobolje. No poslije smo na to privikli, pa nam nije ni najmanje smetao težak uzduh.

Šestoga dana rano prije podne primijetili smo, da se penjemo uz neku dugačku, ne odviše strmu kosinu. Kako smo dolazili na više, postajalo je svjetlije. Naposljetku smo vidjeli, da je puž izašao iz vode i da se zaustavio na sivoj pješčanoj obali.

Iza sebe vidjeli smo morsku pučinu, koju je mreškao vjetar. Nama nalijevo nalazilo se ušće neke rijeke, dok se pred nama gubila u magli nizina. Od magle nismo mogli vidjeti nikuda u daljinu. Par divljih pataka preletio je ispruženih vratova nad nama, i nestao poput sjene prema moru. Čuli smo samo, kako ptice udaraju krilima.

Krajolik se veoma razlikovao od žarkog i sjajnog Popsipetela.

Istim onim šumom i pištanjem, kad je ono izlazio usisani zrak, puž je sada otvorio svoju kuću, a mi ispuzli napolje.

Stupivši na močvarno tlo, primijetili smo, kako pršti fina jesenska kišica.

„To da je s t a r a v e s e l a E n g l e s k a?" upita Bumpo, zureći u maglu. „Ništa naročito. Možda se puž na koncu konca prevario."

„Ne", uzdahne Polinezija, tresući sa svoga perja kišne kapljice, „ipak je to Engleska. Lako je prepoznati po toj odurnoj klimi."

„Ah, dečki", usklikne Đip, udahnuvši požudno zrak nekoliko puta redom, „kako to miriše, kako dobro i divno miriše! — Izvinite me samo čas, vidim morskog štakora!"

„Pst! — slušajte!" promrsi Či-Či kroz zube, koji su cvokotali od studeni. „Sa crkvenog tornja u Puddleby-u izbija upravo četiri. Zašto da ne raspodijelimo među sobom prtljagu, pa da krenemo. Moramo pješačiti dobar komad puta, dok kroz ove močvare ne stignemo kući."

„Nadajmo se", dometnuo sam ja, „da u kuhinji gori lijepa vatrica."

„Pat-Pat je sigurno naložila vatru", reče doktor, izvukavši između prtljage svoju staru ručnu torbu. „Mora ložiti već radi tog istočnjaka, da bi životinjama u kući bilo toplo. Držimo se obale rijeke, da ne zalutamo u magli. Znate li, da nema ništa tako zamamljivo, kao kad je u Engleskoj loše vrijeme, — a kod kuće vas čeka lijepa vatrica i mjesto pri ognjištu . . . Četiri sata! — Požurite se — stići ćemo baš na vrijeme, da pijemo čaj."

K o n a c.

POPIS SLIKA

GDJE JE ŠTO?